

1 9 4 0

2 0 1 5

DAMEL

75 LAT

KONKURENT
ŚWIATOWYCH LIDERÓW

DĄBROWSKA FABRYKA
MASZYN ELEKTRYCZNYCH
DAMEL S.A.

—
1 9 4 0
2 0 1 5
D A M E L

Duma i optymizm

Każdy jubileusz jest dobrą okazją do ocen, porównań, podziękowań oraz wytyczania nowych zadań i celów. Dokonując dziś bilansu 75 lat działalności DAMEL-u, firmy którą od 16 lat mam zaszczyt kierować, z satysfakcją i radością mogę stwierdzić, że była ona, jeśli nie wzorcowa, to na pewno wielce udana. Z niewielkiego warsztatu remontowego, uruchomionego w 1940 roku, przekształcała się w duże przedsiębiorstwo, wytwarzające nowoczesne silniki i maszyny elektryczne, w oparciu o najnowsze rozwiązania konstrukcyjno-technologiczne, znajdujące zbytnie w Polsce i na najbardziej wymagających rynkach świata, kooperujące z największymi producentami maszyn górniczych, a także z renomowanymi firmami z innych branż.

Na ten sukces pracowało tysiące wspaniałych, ambitnych i zdolnych ludzi, dla których dobro i pomyślność firmy były zawsze sprawą najważniejszą. Za ten wysiłek i zaangażowanie pragnę WSZYSTKIM, z okazji jubileuszu 75-lecia fabryki, serdecznie podziękować oraz przekazać wyrazy uznania i ogromnego szacunku. Bez wyjątku WSZYSTKIM, a więc tym którzy obecnie pracują i przyczyniają się do dalszego umacniania pozycji DAMEL-u, jak i tym, którzy zakończyli już aktywność zawodową i odpoczywają po latach ciężkiej pracy.

Z szacunkiem i wdzięcznością wspominamy również tych, których – z powodu nieubłaganych praw biologii – już nie ma, a którym przypadło pracować w najtrudniejszych dla kraju i zakładu czasach, w latach 40-tych i 50-tych oraz w kryzysowych okresach lat 80-tych i 90-tych.

Jubileusz 75-lecia przypadł na niełatwy dla zakładu czas. Obecna sytuacja DAMEL-u jest adekwatna do sytuacji branży w której działamy. Ale to tylko mobilizuje kierownictwo, kadrę i całą załogę do jeszcze większego wysiłku.

W ciągu dziesiątek lat działalności naszej firmy było wiele trudnych okresów. Nauczyliśmy się rozwiązywać i pokonywać największe problemy. Jesteśmy na nie uodpornieni. Mając wspaniałą kadrę oraz stabilną i doświadczoną załogę, potrafimy

reagować na problemy, które pojawiają się w otoczeniu, w sposób umiarkowanie szybki i – co ważne – najczęściej skuteczny. Warto też sięgać do kart historii DAMEL-u. Tam na pewno można znaleźć wiele odpowiedzi i recept na pokonywanie przeszkód i barier.

Zbudowaliśmy wspólnie dobrą pozycję zakładu. Wypracowane zostały odpowiednie formy współdziałania z czołowymi firmami krajowymi i zagranicznymi. Cieszymy się ich uznaniem, wysoką oceną i dobrą opinią. Wspecjalizowaliśmy się w produkcji napędów do maszyn górniczych i tę pozycję chcemy utrzymać, utrwalić i dalej rozwijać. A to oznacza, że DAMEL musi być firmą innowacyjną i prorozwojową. Śledzimy nowości i to co robi konkurencja. Porównując się z najlepszymi, sami opracowujemy i oferujemy nowe rozwiązania i nowe technologie. Koncentrujemy się na trzech głównych grupach wyrobów: silnikach, separatorach elektromagnetycznych i aparaturze sterowniczej. Nadal prowadzimy działalność remontową. Dzięki temu mamy możliwość porównywania własnych konstrukcji i rozwiązań z tym co robi i oferuje konkurencja.

Dotychczasowy dorobek, z którego możemy być dumni, pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość. Nie zamierzamy osłabiać tempa rozwoju w najbliższych latach. Nasze plany i programy inwestycyjne zakładają stałe doskonalenie i unowocześnianie oferty. Naszą ambicją jest, by nadchodzące lata i dziesięciolecia były czasem sukcesów i rozwoju firmy. Tego mają prawo oczekiwać zwłaszcza młodzi pracownicy DAMEL-u i ci, którzy będą do niego przyjmowani w kolejnych latach. Część obecnych pracowników DAMEL-u, i to niemała, świętować będzie za 25 lat, jako nadal czynni zawodowo, jubileusz 100 lat działalności firmy. To oni, po latach, oceniać będą podejmowane dziś decyzje inwestycyjne i rozwojowe. Mam nadzieję, że będą to oceny pozytywne.

*mgr inż. Jerzy Suchoszek
Prezes Zarządu
Dyrektor Naczelny*

Historia Zakładu

WARSZTATOWY RODOWÓD

Inżynier Stefan Szlęk, decydując się na uruchomienie w roku 1940 w Grodzcu, dzisiejszej dzielnicy Będzina, warsztatu rzemieślniczego, o nazwie **WARSZTAT ELEKTRYCZNY inż. Stefan Szlęk**, zapewne w najśmielszych swoich planach i wizji nie zakładał i nie przewidywał, że daje on początek firmie, która po latach zatrudniać będzie setki, a w pewnym okresie nawet ok. 1700 pracowników, zaś jej produkty znajdą uznanie na kilkudziesięciu rynkach świata. Tak zaczęła się historia obecnej Dąbrowskiej Fabryki Maszyn Elektrycznych „DAMEL” Spółka Akcyjna, która w tym roku obchodzi jubileusz 75-lecia działalności.

Szybki rozwój WARSZTATU, już po dwóch latach skłonił jego właściciela, poszukującego lepszych warunków lokalno-

wych, do przeniesienia firmy do Dąbrowy Górniczej. Wraz ze zmianą siedziby nastąpiła również zmiana nazwy. Od tej pory to już nie **WARSZTAT ELEKTRYCZNY**, lecz **PRZEMYSŁ MECHANICZNY I ELEKTRYCZNY inż. Stefan SZLĘK i S-ka** – zakład prywatny. Bezpośrednio po zakończeniu wojny, bo już 29 stycznia 1945 roku, inż. Szlęk dalej kontynuuje swoją działalność gospodarczą, nieco tylko modyfikując nazwę swojej firmy, która od tego dnia działa pod szyldem: **PRZEMYSŁ MECHANICZNY I ELEKTRYCZNY inż. STEFAN SZLĘK i S-ka SPÓŁDZIELNIA ROBOTNICZA DĄBROWA GÓRNICZA**. ul. Kościelna 19/23 (obecnie ul. Kołłątaja).

Przekształcenia ustrojowe w Polsce szybko dosięgły również inż. Szlęka i S-kę. Już w marcu 1945 roku jego zakład zostaje upaństwowiony, a kierownictwo w nim obejmuje pełnomocnik rządu **Władysław Borensztadt**. Jego na-

stępcami zostają: **Józef Barczyk i Antoni Warszawski**. Po kilku miesiącach kierownictwo występuje z wnioskiem o włączenie zakładu w struktury przemysłu węglowego z uzasadnieniem, że wykonuje on swoje usługi głównie dla kopalń węgla kamiennego i jedynie przemysł węglowy będzie mógł, choć w części, rozwiązywać trudny wówczas problem przydziału żywności dla pracowników. Jeszcze w tym samym 1945 roku wniosek zostaje zatwierdzony. Jest to decydujący moment dla rozwoju firmy. Pod koniec roku zakład zatrudniał około 100 pracowników.

Terem przy ulicy Kościelnej był dla rozwijającego się zakładu zbyt mały, dlatego władze resortowe, aby stworzyć przedsiębiorstwu lepsze warunki, zdecydowały się przenieść go na teren byłej kopalni „FLORA”. Przystosowywanie starych pomieszczeń pokopalnianych dla potrzeb produkcji trwało przez cały 1946 rok. Lokalizacja na peryferiach miasta nie prze-

Dokument upoważniający pracownika zakładu do poszukiwania w regionie kieleckim maszyn i urządzeń skradzionych w firmie w czasie okupacji, marzec 1945 r.

Budynki zakładu w Dąbrowie Górniczej przy ul. Kościelnej.

Fotografie z 1942 r.

szkadzala w rozwoju. I jeszcze szczegół – od roku 1947 zakład zmienia nazwę na: **CENTRALNE WARSZTATY ELEKTRYCZNE Przemysłu Węglowego w Dąbrowie Górniczej**. Wówczas w adresie ul. Florowska 43, to jest dzisiejsza ul. Piłsudskiego 2. Tam to, w prowizorycznie przystosowanych zabudowaniach, zostają zamontowane pierwsze obrabiarki i urządzenia transportowe, pozyskane z demobilu zwycięskiej armii lub też przeniesione z innych, nieczynnych jeszcze zakładów.

PODSTAWOWA DZIAŁALNOŚĆ – REMONTY

Pod koniec 1947 roku załoga już liczy 260 pracowników i ma na swoim koncie 1420 wyremontowanych urządzeń. Zasoby firmy zostają powiększone o budynki mieszkalne po byłej kopalni „Flora”, zlokalizowane na osiedlu „Mariusz” oraz

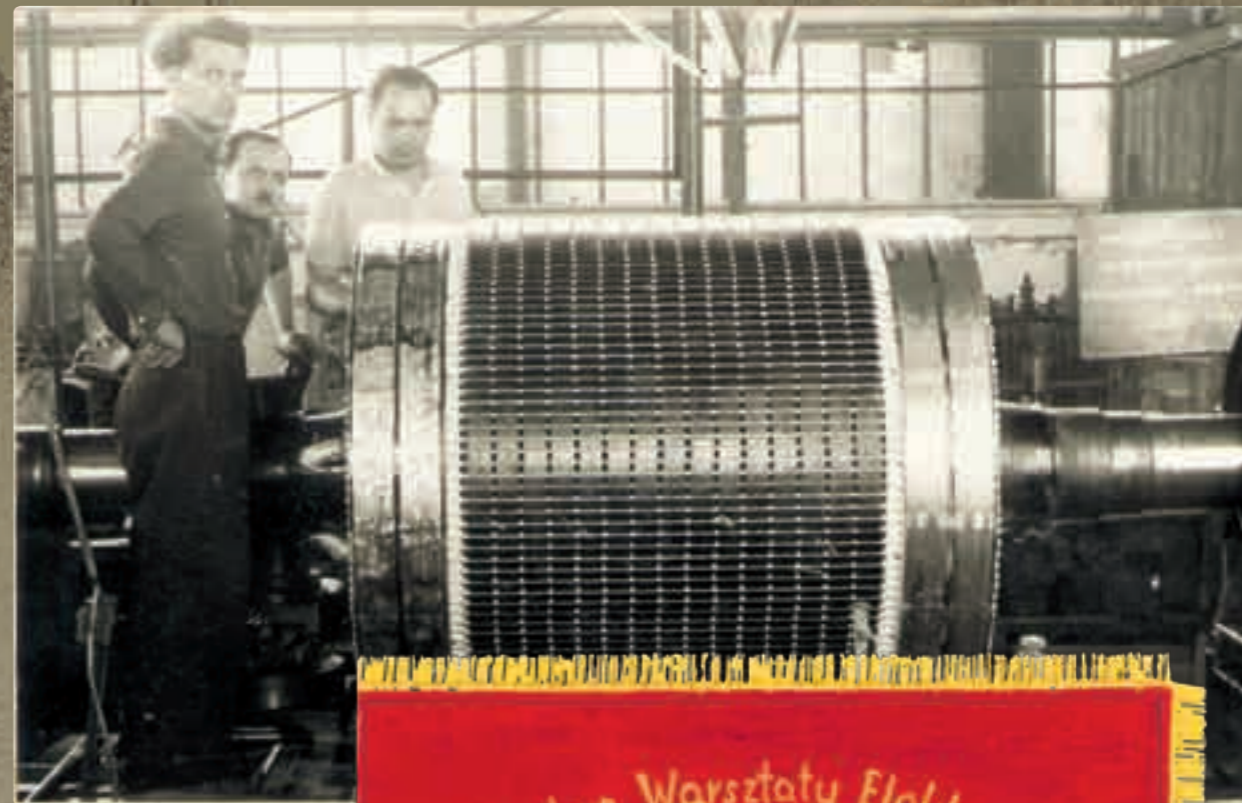
przy ulicach: Florowskiej i Łańcuckiego. W tamtych czasach tzw. karuzela stanowisk nie była niczym nadzwyczajnym. Nic więc dziwnego, że po pełnomocnikach rządu, kierujących Centralnymi Warsztatami Elektrycznymi PW w pierwszych latach jego działalności, dyrektorem zostaje inż. **Henryk Lankosz** z Dąbrowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego, a następnie, od 15 lipca 1947 r., inż. **Tadeusz Ruzikowski**. Nadzór nad zakładem sprawuje Zjednoczenie Biur Projektowo-Montażowych PW w Katowicach.

Odbudowywany ze zgliszcz wojennych kraj, z założenia miał opierać swój rozwój na przemyśle wydobywczym. Ale bez zbudowania zaplecza technicznego byłoby to niemożliwe. Zatem ono także musiało się permanentnie rozwijać

Bezpośrednio po zakończeniu wojny, 29 stycznia 1945 r., inż. Szlęk uruchomił swój zakład ponownie, nadając mu nazwę „Przemysł Mechaniczny i Elektryczny inż. Stefan Szlęk i s-ka Spółdzielnia Robotnicza Dąbrowa Górnicza ul. Kościelna 19/23”. W marcu 1945 r. zakład zostaje upaństwowiony.

Fotografie z 1942 r.

W fabryce, 1950 r.

Sztandar Centralnych Warsztatów Elektrycznych ufundowany w 1950 r.

i tak dopasowywać swoje struktury i organizację żeby sprostać stale rosnącym zadaniom. Takim ważnym zapleczem był właśnie dąbrowski Zakład. Dzięki temu dane mu było przeżywać cały szereg ważnych wydarzeń. Z jednej strony były to wydarzenia związane z rozwojem technologii i coraz śmielszą myślą techniczną, a z drugiej z powiększaniem bazy produkcyjnej.

W tak ważne wydarzenia, świadczące o dynamicznym rozwoju firmy, obfitują lata 1948–1949. Dla potrzeb wzrastającej produkcji, w szybkim tempie zostaje adaptowana hala po elektrowni kopalni „Flora”, znajdująca się tuż za drogą. Uruchomiona zostaje tam nawijalnia silników.

Zupełnym nowatorstwem jest to, że w 1948 roku zakład wysyła do kopalni pierwsze, istniejące – w przystosowanych do współczesnych potrzeb – do dzisiaj, brygady wyjazdowe. Remontują one na

kopalniach maszyny elektryczne o dużej mocy, których, ze względu na ich rozmiary, nie można przewieźć do zakładu.

Rozmach, z jakim rozwija się produkcja, wymaga ciągłego poszerzania przestrzeni produkcyjnej. Tego samego roku więc zostają przejęte od Dąbrowskiego Zjednoczenia PW tereny byłej kopalni „REDEN” (dzisiaj w tym miejscu znajduje się Hala Sportowa w parku Centrum). Po przebudowie istniejących tam dwóch bloków warsztatowych, zostaje zorganizowana przyzakładowa szkoła zawodowa dla 150 uczniów. Oprócz szkoły mieszczą się tam również warsztaty szkolne i internat. Uruchomione zostaje też ambulatorium lekarskie, które staje się początkiem zakładowej służby zdrowia.

Warto odnotować również fakt, że w tym czasie powstaje w zakładzie oddział Naczelnej Organizacji Technicznej, a jej pierwszym przewodniczącym zostaje

inż. Marian Ziomek.

Pod koniec roku 1949 w zakładzie zatrudnionych jest już 750 pracowników, którzy wyremontowali 4066 urządzeń. Zostaje również wtedy oddana do użytku stołówka, a w przebudowie znajduje się budynek świetlicy, w którym ma powstać przedszkole dla dzieci pracowników. Swoją działalność rozpoczyna także przyzakładowy Klub Sportowy „GÓRNIK”.

BY SPROSTAĆ ZADANIOM, NIEZBĘDNA ROZBUDOWA

Waga, jaką władze państwowe przywiązywały do roli górnictwa w całej gospodarce, wytwarzała naturalne ciśnienie na jednostki gospodarcze pracujące na rzecz tej branży.

W 1951 r. zakład otrzymuje status samodzielnego przedsiębiorstwa państwowego. Początki samodzielnej działalności nie są łatwe. Brakuje doświadczonych kadry technicznej i pracowników administracyjnych, szczególnie w takich dziedzinach, jak zaopatrzenie, inwestycje i księgowość.

Następowało sprzężenie zwrotne. Naturalną więc potrzebą było kompleksowe planowanie zakresu

rzeczowego i ilościowego. W tej sytuacji koniecznością staje się rozbudowa zakładu. W 1949 roku pracownicy Zjednoczenia Biur Projektowo-Montażowych, wraz z nowym dyrektorem fabryki **inż. T. Ruzikowskim**, opracowują założenia rozbudowy firmy na lata 1950–1955. Ale żeby można było przystąpić do realizacji tych zadań, trzeba jednak było najpierw uporać się z podstawowymi problemami, takimi jak budowa brakujących dróg wewnątrzzakładowych, czy pozyskanie urządzeń transportowych. Już w 1950 roku rusza budowa pierwszych

– z zatwierdzonego planu rozbudowy zakładu – obiektów. W pierwszej kolejności przystąpiono do budowy hali Wydziału Remontu Wielkich Maszyn. Jej konstrukcję stanowi zdemontowana w Jelczu koło Wrocławia hala dawnych niemieckich zakładów zbrojeniowych. Obiekt jest duży, o kubaturze 30 000 m³, wyposażony w suwnicę 40 t. Aby można było postawić tak wielką halę, najpierw trzeba było zniwelować teren, wywożąc tysiące metrów sześciennych żuźla i kamieni oraz wybudować bocznicę kolejową.

W tym samym roku załoga funduje sztandar zakładowy.

ZMIANA STATUSU FIRMY

W 1951 roku, zakład otrzymuje status samodzielnego przedsiębiorstwa państwowego. Zjednoczenie Biur Projektowo-Montażowych ulega likwidacji, a nadzór nad zakładem przejmuje Centralny Zarząd Budownictwa Węglowego w Katowicach. Początki samodzielnej działalności nie są łatwe. Brakuje doświadczonych kadry technicznej i pracowników administracyjnych, szczególnie w takich dziedzinach, jak zaopatrzenie, inwestycje i księgowość.

Budowane są kolejne obiekty: magazyn materiałów łatwopalnych, kotłownia centralnego ogrzewania i żłobek dla dzieci pracowników. Uruchomiona zostaje wewnętrzna centrala telefoniczna na sto

Nakaz pracy

Wzrost: 170 cm, Ciężar ciała: 60 kg, Kolor włosów: ciemny, Kolor oczu: ciemne, Kolor skóry: jasna.

Praca: [...]

Anmeldung

Stachurka, 20. I. 1922, Grodzisz

Wzrost: 170 cm, Ciężar ciała: 60 kg, Kolor włosów: ciemny, Kolor oczu: ciemne, Kolor skóry: jasna.

Praca: [...]

Arbeitsamt Sosnowitz

Praca: [...]

Arbeitsamt Sosnowitz

Nebenstelle Dombrowa, ul. [...]

Praca: [...]

Arbeitsamt Sosnowitz

Praca: [...]

Arbeitsamt Sosnowitz

Praca: [...]

Zwolenienia w misjach szczeni 1957r.

nr p.	Imię i nazwisko	Data ur.	Data uch.	Stawka	Dotyczy	Zawód	Adres
1.	Hochnik Tadeusz	24-11-21	2-1-57	6,30	St. papi.	Stawka	Dobry G. Michajewski 13/5
2.	Michajewski Józef	11-11-26	11-1-57	3,50	Iluzja	T.M.	Dobry G. Mierosław 24/6
3.	Baranicki Stanisław	5-2-1933	12-1-57	1,62	naucz.	T.B.	Dobry G. Fornalicki 4
4.	Baranicki Stanisław	20-3-1937	12-1-57	1,62	naucz.	T.B.	Dobry G. Furman 28
5.	Galsinowska Maria	13-5-1925	15-1-57	2,23	robotn.	P.G.	Dobry G. Santowice 51
6.	Gajdak Marian	21-1-1915	15-1-57	3,15	jakca	P.G.	Golonog Dobry G. 6
7.	Fujarski Stefan	11-11-1933	16-1-57	3,15	iluzja	T.B.m	Łosicci 186
7.	Ryban Józef	14-7-1921	21-1-57	2,71	iluzja	T.B.m	Stremiszyn Łosicci 1
9.	Pabis Zygmunt	20-7-1921	22-1-57	1,74	iluzja	T.B.m	Sosnowice Łosicci 47
10.	Janicz Jerzy	24-4-1913	24-1-57	2,62	iluzja	T.B.m	Golonog Flanowska 16 b
11.	Bychowski Michał	13-2-1907	24-1-57	2,10	stawa	St. papi.	Stremiszyn Łosicci 6
12.	Kawa Franciszek	1-2-1927	21-1-57	2,95	robotn.	T.P.	Dobry G. Michajewski 14/6
13.	Knap Stanisław	8-9-1933	21-1-57	1,39	pomoc.	T.B.	Łosicci Nowopogoniska 22
14.	Lenicki Tadeusz	12-4-1925	24-1-57	3,30	robotn.	P.G.	Dobry G. Konopnicki 13
15.	Mauzig Hieronim	18-6-1917	31-1-57	3,15	robotn.	P.G.	Golonog Krynka 63
16.	Mojsichowski Eryk	13-10-1932	31-1-57		pomoc.	Strop.	Stropienice Kolejowa 3
17.	Tymon Helena	18-6-1926	31-1-57		robotn.	R.Z.	Dobry G. Łajka 23
18.	Szostek Janina	12-11-1903	31-1-57		stawa	R. Zaki	Dobry G. Łajka 63

1081
388

Na stanowiskach pracy, cztery fotografie z 1958 r.

Kobieca Brygada Pracy Socjalistycznej, lata 60.

numerów. Zakład otrzymuje również do dyspozycji 19 mieszkań w nowym osiedlu Królowej Jadwigi, które przydzielone zostają pracownikom zatrudnionym na kierowniczych stanowiskach oraz wysoko wykwalifikowanym fachowcom.

Pod koniec roku 1952 załoga liczy 934 pracowników. W tymże roku wyremontowano łącznie 7565 urządzeń. Chociaż plany każdego miesiąca są realizowane, to praca przebiega nierytmicznie i produkcja towarowa wykonywana jest głównie w ostatnich dniach miesiąca.

Łatwo sobie wyobrazić trudności zaopatrzeniowe w tamtych czasach, a trzeba sobie uzmysłowić, że w naszych wspomnieniach jesteśmy dopiero w końcówce 1952 roku. Pomysł na rozwiązywanie kłopotów z deficytem wielu surowców i materiałów miały wówczas wszelkie cechy racjonalizacji technicznej. Wszak, gdy doskwiera brak podstawowego dla zakładu surowca, jakim jest drut nawojowy do remontowanych

silników, szybko podjęto decyzję o uruchomieniu działu ich regeneracji. I od tej pory, w adaptowanych do tego celu pomieszczeniach, odzyskane z silników stare druty będą opalane, wytrawiane, hartowane, przeciągane, a także we własnym zakresie oprzędzane.

Produkcja rośnie, a to ma swoje wymogi. Dlatego też w 1953 roku rozpoczyna się budowa kolejnej hali produkcyjnej. Jest to hala Wydziału Remontu Maszyn Średnich, która gabarytowo będzie jeszcze większa niż poprzednia – jej kubatura wyniesie 32 tys. m³. Stalowa konstrukcja hali zostaje przywieziona z Warszawy i stanowi część zniszczonej w czasie wojny wielkiej hali Zakładów Lilpopa.

W tym samym roku dyrektor inż. T. Ruzikowski awansuje, przechodząc do Zjednoczenia, a jego stanowisko obejmuje **Mieczysław Kosień**.

Wkrótce wysiłek inwestycyjny, czyniony równoległe z dbałością o utrzymanie tempa i jakości produkcji, przyniósł swoje owoce. Rozpoczęte inwestycje stopniowo zostają oddawane do użytku. I ważne jest to, że są to zarówno obiekty produkcyjne, jak i socjalne. I tak np. w 1952 roku gotowa jest hala Wydziału Wielkich Maszyn, w 1953 roku żłobek dla maluchów, w 1955 roku przedszkole dla 120 dzieci, a w 1956 roku – hala Wydziału Remontu Maszyn Średnich Mocy oraz bocznicą kolejową, którą dostarcza się do zakładu urządzenia i materiały do produkcji.

Budowane są rozdzielnie wysokiego i niskiego napięcia, sieci: kablowa, wodociągowo-kanalizacyjna i centralnego ogrzewania, a także zieleńce. Zakład nabiera estetycznego wyglądu.

Wobec pogłębiającej się specjalizacji, załogę czekają nowe wyzwania. I tak w 1955 roku zakład przejmuje od Przedsiębiorstwa Budowlanego PW warsztat elek-

tryczny w Szopienicach, produkujący transformatory małej mocy i inne urządzenia dla kopalń. W warsztacie pracuje 50-osobowa załoga.

W sierpniu 1956 roku następuje kolejna zmiana dyrektora – kierownictwo przejmuje inż. **Adam Wrześniński**.

Bilans roku 1956 jest niezwykle pozytywny. Wyremontowano 17 147 sztuk urządzeń, a zatrudnienie wzrosło do 1295 osób. Ranga dąbrowskiego przedsiębiorstwa w resorcie górnictwa znacząco wzrosła. Staje się ono największym zakładem typu remontowo-usługowego w tej branży. Remonty maszyn w tym czasie nie polegają już tylko na prostym przywracaniu im sprawności. W remontowanych urządzeniach wprowadzane są ulepszenia i zmiany konstrukcyjne, dzięki czemu podnosi się ich sprawność i efektywność działania.

Wynikiem starań kierownictwa, w 1957 roku zakład przyjmuje nazwę **ZAKŁADY NAPRAWCZE MASZYN ELEKTRYCZNYCH w Dąbrowie Górniczej**.

Decyzją Ministra Górnictwa i Energetyki z sierpnia tego roku, przechodzą one spod zwierzchnictwa Centralnego Zarządu Budownictwa Węglowego w Katowicach do Centralnego Zarządu Remontów w Katowicach, a od 1 stycznia 1959 r. – pod nadzór Zjednoczenia Przemysłu Maszyn Górniczych w Bytomiu (późniejsze Zjednoczenie Przemysłu Maszyn Górniczych „POLMAG” w Katowicach).

Lokalizację zmienia Oddział Szopienice, który z dniem 1 kwietnia 1958 r. zostaje przeniesiony do budynków dawnej szkoły

zawodowej i otrzymuje nową nazwę: Oddział Produkcyjny „REDEN”. Zaczyna on rozwijać produkcję i wprowadza na rynek nowy asortyment: transformatory wiertarkowe, wzmacniacze 120 W oraz lampy jarzeniowe dla podziemi kopalń. Jest on także jedynym oddziałem zakładu, gdzie prowadzona jest produkcja nowoczesnych urządzeń automatyki górniczej.

Zmianom produkcyjnym towarzyszy zmiana kierownictwa – w październiku 1958 roku zostaje odwołany dyrektor, inż. Adam Wrześniński, a jego następcą zostaje **mgr inż. Czesław Gocyla**. Swoje stanowisko obejmuje on jednak dopiero 16 maja 1959 r. Pod koniec tego roku załoga liczy 1226 pracowników, a ilość wyremontowanych urządzeń osiąga 20 108 sztuk.

Hala dawnej elektrowni kopalni „Flora”, koniec lat 40.

Zabudowania Zakładu w Dąbrowie Górniczej przy ul. Florowskiej 43

Brama Zakładu

Widok ogólny fabryki, lata 50.

Wycieczka pracowników do Chęciny, 1962 r.

Oddział produkcyjny „Reden”, 1959 r.

Wyburzanie obiektów po kopalni „Flora”, 1968 r.

Honorowi Dawcy Krwi ZNME „DAMEL”, ok. 1962 r.

Absolwenci Szkoły Podstawowej dla Pracujących przy „Damel-u”, 1965 i 1967 r.

Budowa stadionu, lata 60.

W 1959 roku świadomość załogi, co do swoich dokonań, jest tak duża, iż zarząd Koła Naczelnej Organizacji Technicznej dostrzega potrzebę upublicznienia dotychczasowych osiągnięć i organizuje wystawę przedstawiającą dorobek załogi na przestrzeni minionych lat istnienia zakładu. Zainteresowanie wystawą było tak duże, że przedłużono jej trwanie z trzech do sześciu dni.

LATA SYMBIOZY PRODUKCJI I KOLEJNYCH INWESTYCJI

Dbałość o jakość wyrobów wkrótce byłaby niemożliwa bez własnej stacji prób. Dlatego też przyszła pora na nową inwestycję. I tak w 1962 roku rozpoczęto budowę nowej hali, w której ulokowana zostanie stacja prób oraz Oddział „REDEN”, a także budowę hali przygotowania produkcji. Do użytku zostaje oddany parterowy budynek, w którym zlokalizowane jest Biuro Głównego Technologa.

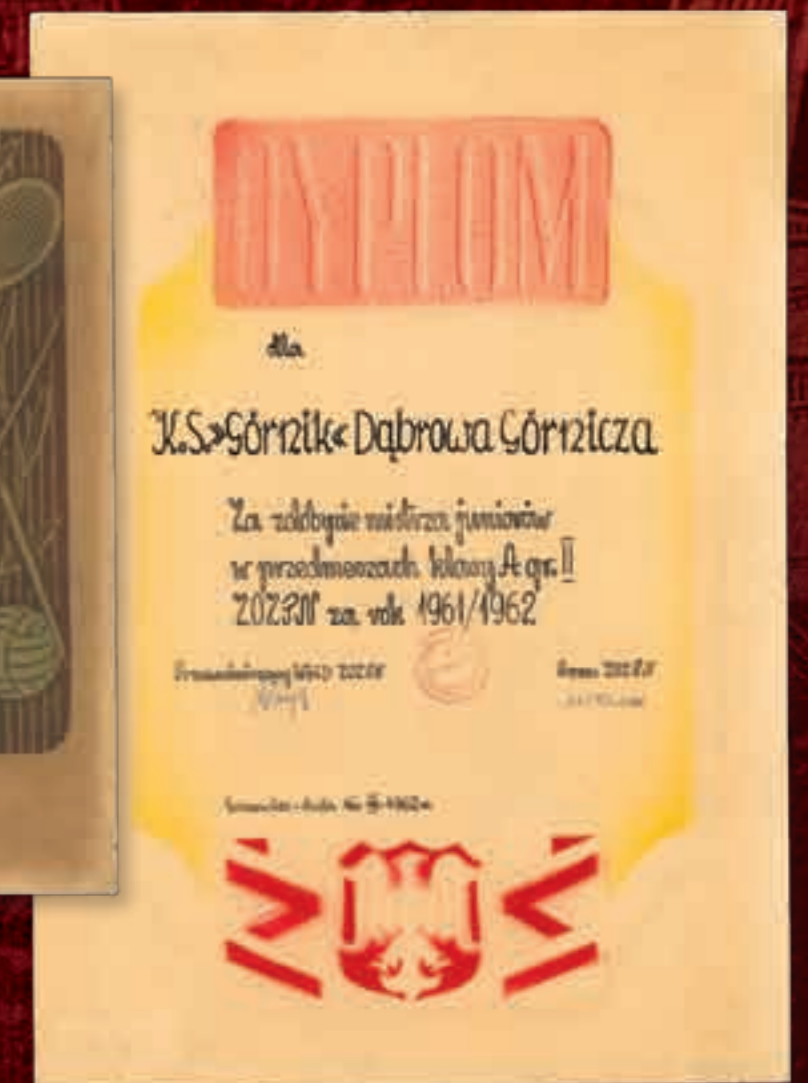
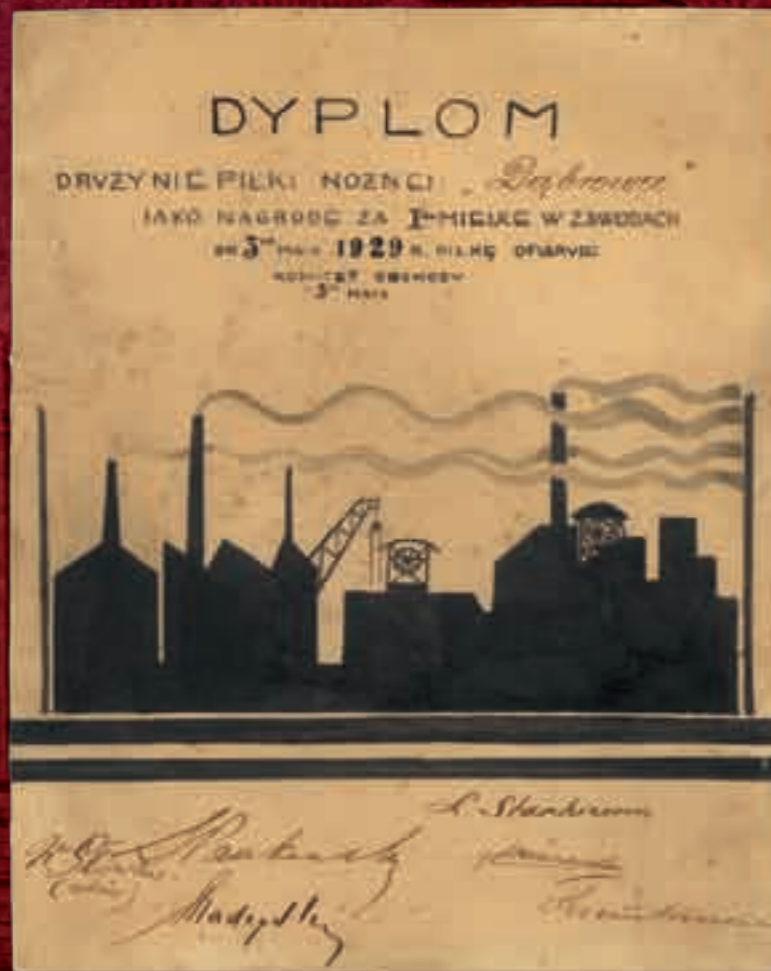
Prawdziwą dumą firmy jest, oddana do ruchu 1 kwietnia tego samego roku, specjalistyczna przetwornica przewoźna w układzie Leonarda, która zastępuje silniki maszyn wyciągowych w czasie ich remontu, dzięki czemu szyby kopalniane nie zatrzymują swej pracy, a tym samym kopalnie nie muszą wstrzymywać wydobycia węgla.

REMONTY TO NIE BAGATELA, ALE PRODUKCJA, TO COŚ!

Licząca 1209 pracowników załoga zamyka rok 1962, liczbą 28 515 sztuk wyremontowanych urządzeń. Usługom remontowym cały czas towarzyszy zwiększanie produkcji urządzeń automatyki górniczej. W roku 1963 rozpoczęto wytwarzanie płyt wulkanizacyjnych do taśmociągów, skrzynek sterowniczych do kombajnów węglowych i wyłączników automatycznych trakcji elektrycznej w podziemiach kopalń, a także transformatorów oświetleniowych, wentylatorów i silników SZJSa o mocy 40KW.

- Od góry:
- narada dotycząca planów produkcji, lata 60.
 - Hala Wielkich Maszyn
 - pochód 1-majowy w 1957 r.
 - oddział obróbki Wydziału P2, 1969 r.
 - przetwornica przewoźna, 1962 r.

Dyplomy za osiągnięcia sportowe
 w zapasach i piłce nożnej

Pochód 1-majowy, lata 60.

Bloki mieszkalne „Damel-u”
wybudowane w latach 1973-78

Kolegium dyrektorów, 1973 r.

Zakładowy Dom Kultury i siedziba
Klubu Sportowego (Klub Górniczy)

Pracownicy przy budowie
Parku Centrum w czynie
społecznym, 1978 r.

Pracownicy wydziału P3,
(dawniej RC), 1966 r.
Od lewej stoją:
Czesław Zygiert,
Kazimierz Wieczorek,
Mirosław Plechowski,
Marian Ducki.

Oddział uzwałni silników
Wydziału P2, 1965 r.

Dyrektor Czesław Mazur

Pracę zawodową w DAMEL-u rozpocząłem w 1964 roku, bezpośrednio po ukończeniu studiów na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej w Gliwicach. (...) Dostałem angaż w Biurze Konstrukcyjno-Technologicznym, kierowanym przez Juliana Becha, na stanowisko specjalisty – technologa z niezłym miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 2 000 złotych. Wówczas chleb (bochenki były dwukilogramowe) kosztował 5,40 zł., a czarno-biały telewizor 15 000 zł.

mgr inż. Czesław Mazur
wieloletni dyrektor Zakładu

Odnotujmy w tym miejscu pewnego rodzaju ciekawostkę, jaką było opracowanie i wykonanie przez Dział Głównego Mechanika automatycznej strzykawki lekarskiej, którą przekazano jako dar Klinice Chorób Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach. Wynalazek ten uzyskał zastrzeżenie Urzędu Patentowego w Warszawie.

Zresztą własna myśl techniczna dąbrowskiej kadry coraz częściej zasila produkcję. Wspomniana strzykawka to rok 1965, a zaledwie rok później Dział Postępu Technicznego może się poszczycić samodzielnym opracowaniem i wykonaniem prototypów skrzynek przekątnikowych i tablic sterowniczych. W atmosferze stalego rozwoju produkcji, kierownictwo zakładu

nieprzerwanie dba o swoich pracowników, uczestnicząc jednocześnie w procesie awansu społecznego. Świadczy o tym chociażby fakt, że w 1963 roku ten dąbrowski zakład, jako pierwszy w mieście, zakończył dokształcanie pracowników do lat 35 w zakresie szkoły podstawowej. Została też uruchomiona biblioteka techniczna, posiadająca 1500 książek oraz beletrystyczna – ponad 3000 książek.

Na początku 1968 roku, mimo prób uzyskania pozwolenia na zmianę zarządzenia Ministerstwa Górnictwa i Energetyki nr 95, trzeba było zlikwidować zakładową straż pożarną. W jej miejsce powołano w każdym większym oddziale tzw. ochotnicze pogotowie ochrony przeciwpożarowej.

Sukcesy dąbrowskiej załogi odbierane były przez nią jako zachęta do stałego doskonalenia działań. Tak więc lata 1965–1970 to czas wdrażania planu rekonstrukcji technologiczno-organizacyjnej zakładu, obejmującego: modernizację produkcji, wydajniejsze wykorzystanie urządzeń, wymianę parku maszynowego i wiele innych inicjatyw. Realizacja tych zadań ma na celu podniesienie poziomu produkcji i obniżenie jej kosztów.

Przebijająca się coraz śmielej do procesu produkcyjnego własna myśl techniczna sprawia, że u progu nowej dekady konieczna jest reorganizacja. W roku 1970 powstają: Dział Organizacji Produkcji, Dział Postępu Technicznego i Oddział Prototypów. Do użytku zostaje oddana hala stacji prób

i Oddziału „REDEN” oraz hala przygotowania produkcji, w której znajduje się oddział demontażu, produkcji uzwojeń, Dział Głównego Mechanika i Biuro Techniczne. Szybko rozwijający się Zakład pilnie potrzebował kadry inżyniersko-technicznej. Absolwentom wyższych uczelni i szkół technicznych stwarzał optymalne warunki pracy i rozwoju zawodowego.

Doniosłość produkcyjnych dokonań załogi tym łatwiej docenić, gdy uświadomimy sobie, że w roku 1969 kadra inżynierska zakładu liczyła zaledwie 15 osób. Już na początku lat 60-tych zakład odczuwał brak inżynierów. W zakładzie remontowano, bądź wytwarzano, około 1100 różnego typu urządzeń. W biurze Głównego Technologa czekały na fachowców wolne etaty.

Nie pomagały ogłoszenia w prasie o możliwości zatrudnienia fachowców, dlatego wzorem innych zakładów, także DAMEL rozpoczął fundować studentom uczelni technicznych stypendia.

W świadomości wielu Polaków, lata sześćdziesiąte, to lata siermiężne. Ale to też się zmieniło. Owszem, liczyła się produkcja, ale także warunki pracy. Zatem to już pod koniec lat 60-tych, w ramach porządkowania zakładu, zgodnie z przepisami bhp, pomalowano maszyny i urządzenia na przepisowe, znormalizowane kolory, a załoga otrzymała ubrania służbowe i emblematy wskazujące charakter zatrudnienia.

Wycieczki, wypoczynek, kultura.
Fotografie z lat 60.

W kuchni żłobka przyzakładowego

1 Maja, 1975 r.

1 Maja, 1972 r.

Delegacja młodzieży ZSRR z wizytą w „Damel-u”, Klub Górniczy, 1970 r.

1 Maja, 1973 r.

1 Maja, 1979 r.

Drużyna PCK „Damel” podczas zawodów drużyn zakładowych, 1974 r.

Wystawa prac malarzy amatorów, pracowników „Damel-u”, 1979 r.

Wizytacja przedstawicieli „Damel-u” w przyzakładowym przedszkolu, 1975 r.

Drużyna piłkarska MKS „Dąbrowa”, 1978 r.

Na budowie domów jednorodzinnych pracowników „DAMEL” przy ulicy Małgorzaty Fornalskiej, obecnie ulica Granitowa, 1974 r.

Od lewej stoją:
Kazimierz Wieczorek – przedstawiciel Związków Zawodowych,
Czesław Gocyla – Dyrektor Zakładu,
Jan Mazur – właściciel posesji,
Stefan Badoń – przedstawiciel organizacji partyjnej.

Budowa biurowca przy Hali P2

Hala nr 6 i Magazyn Zbytu, 1972 r.

Biurowiec „Damel-u” oddany do użytku w 1977 r.

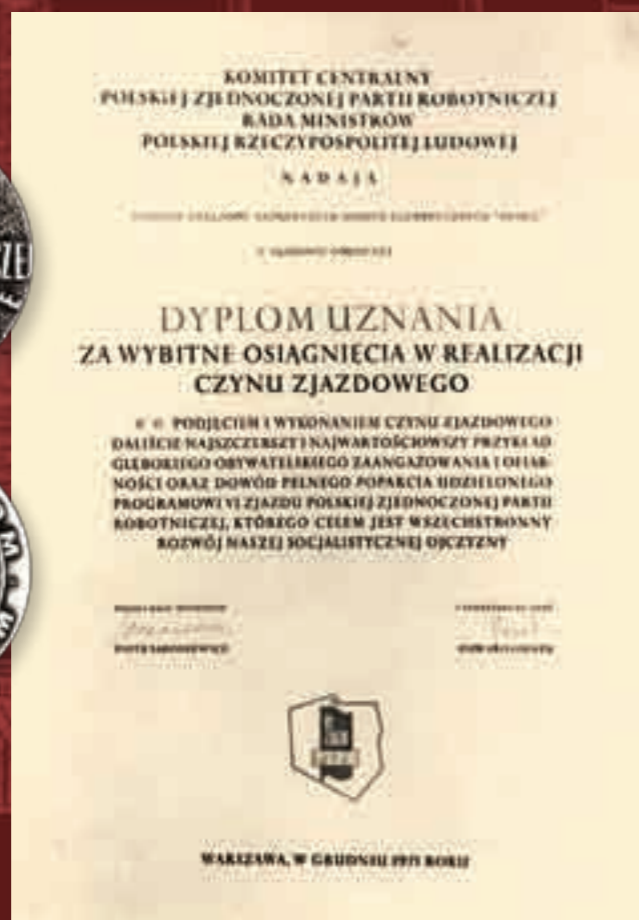

Gielda Racjonalizatorska, 1974 r.

Turniej Wiedzy o Dąbrowie Górniczej, 1972 r.

Medal z okazji 30. rocznicy powstania Polskiej Partii Robotniczej, 1972 r.

W fabryce, 1973 r.

Oddział izolowania cewek Wydziału P1, 1977 r.

Odznaczenie sztandaru „Damel-u” Orderem Sztandaru Pracy II Klasy przez Pana Premiera RP prof. Zbigniewa Messnera, Dzień Górnika, 1985 r.

Narada w Klubie Górnicy, 1984 r.

Przy obrabiarce numerycznej.

25 lat Koła ZBOWiD przy „Damel-u”, 1985 r.

Odznaki „Za długoletnią pracę w górnictwie” – 25, 35 i 50 lat.

Do DAMEL-u trafiłem w roku 1976 w dość dużej grupie absolwentów różnych uczelni: Politechniki Śląskiej (którą ukończyłem), Politechniki Częstochowskiej i Akademii Górniczo-Hutniczej. To był czas rozwoju i zmian w najbliższym otoczeniu Dąbrowy Górniczej, czas budowy Huty Katowice i przygotowań do budowy Koksowni „Przyjaźń”. Nasza grupa została dobrze przyjęta i miała okazję skorzystać z dużego doświadczenia osób, które do tej pory nosiły na swoich barkach ciężar funkcjonowania firmy.

Moje przyjscie do firmy zbiegło się z decyzją o zmianie charakteru jej działalności. Zostałem firmą zajmującą się działalnością remontową, a wkrótce zmieniła się ona w zakład z przewagą produkcji wyrobów, głównie silników elektrycznych. Komórki rozwojowe firmy zyskały priorytet w funkcjonowaniu zakładu. Decyzje, które wypracowano przy dużym udziale dyrektora fabryki, spowodowały dostęp do środków inwestycyjnych, które przeznaczono głównie na odnowienie parku maszynowego, zakup nowych linii technologicznych, bez których byłoby niemożliwe podjęcie tak poważnej produkcji silników”.

mgr inż. Jerzy Suchoszek
Prezes Zarządu DAMEL S.A.

DOKONANIA ZAŁOGI NAPAWAJĄ DUMĄ

Jakkolwiek by nie liczyć lata istnienia DAMEL-u, czy to przez dekady przemilczany rok 1940, czy 1945, to rok 1970 był rokiem jubileuszu, zatem okazją i pretekstem do podsumowań. Był to okres obfitujący w różne ważne wydarzenia, w sukcesy, które stały się powodem do dumy. A z całą pewnością imponująco prezentuje się dotychczasowy dorobek firmy, obserwowany jest ciągły wzrost produkcji i jej jakości, a załoga (licząca 1352 pracowników) posiada wysokie kwalifikacje zawodowe.

Z okazji jubileuszu 30-lecia, wydano okolicznościowy biuletyn oraz nakręcono film dokumentalny o zakładzie. W czasie akademii barbórkowej zostaje przekazany nowo ufundowany sztandar zakładowy.

DAMEL rozwijając się, doskonaląc produkcję i rozszerzając asortyment, był obiektem różnorodnych zmian.

W listopadzie 1965 roku zakłady podległe Zjednoczeniu Przemysłu Maszyn Górniczych „POLMAG” w Katowicach dokonują wyboru skrótów hasłowych fabryk i znaków fabrycznych. W ramach konkursu i po uzgodnieniu ze Zjednoczeniem, dąbrowski zakład otrzymuje skrót „DAMEL” (Dąbrowskie Maszyny Elektryczne) oraz znak fabryczny. Pełna nazwa zakładu brzmi teraz: **ZAKŁADY NAPRAWCZE MASZYN ELEKTRYCZNYCH „DAMEL”**.

Jeszcze tego samego roku dyrektor Czesław Gocyla zostaje odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. To nie przypadek, lecz zwieńczenie owocnego roku i docenienie jego dużego wkładu w rozbudowę zakładu.

Rozwój zakładu nabiera nowego tempa. Trwa bowiem zagospodarowywanie nowych hal i wyposażanie ich w zakupione maszyny oraz specjalistyczne urządzenia, wykonane we własnym zakresie. Wyburza się także większość niepotrzebnych, pokopalnianych budynków.

WAŻNE PRZEKSZTAŁCENIA

Dąbrowski zakład jest stale w centrum uwagi najważniejszych władz państwowych. Kolejne lata przynoszą wiele zmian. Na podstawie Zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z 10 lutego 1972 r., w firmie zostaje utworzony Zakład Doświadczalny Elektrycznej Aparatury Sterowniczej Zakładów Naprawczych Maszyn Elektrycznych „DAMEL”. Jego dyrektorem zostaje **mgr inż. Czesław Mazur**, dotychczasowy kierownik Działu Organi-

zacji Produkcji i Postępu Technicznego. Zatrudnia on 54 pracowników.

Z dniem 9 października 1973r., na podstawie zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki, zakład kolejny raz zmienia nazwę na: **ZAKŁADY REMONTOWO-PRODUKCYJNE MASZYN ELEKTRYCZNYCH PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO „DAMEL”**.

Wkrótce też, bo w połowie roku, zmieniła nazwę, zmieniona zostaje również duża i trudna do zapamiętania nazwa Zakładu Doświadczalnego Elektrycznej Aparatury Sterowniczej Maszyn Górniczych na: Zakład Doświadczalny ZR-PME PW „DAMEL”.

W trosce o coraz lepsze warunki gospodarowania zarządzanym przez zakład majątkiem i terenem, w roku 1974 DAMEL sprzedaje Hucie Katowice czerwony łupek, znajdujący się na pokopalnianej hałdzie, która zajmowała 1/6 zakładowego terenu przemysłowego i uniemożliwiała zwarte zagospodarowanie placu. Łupek jest wykorzystywany do utwardzania dróg przy budowie huty, a usunięcie go pozwoli na budowę największej hali zakładu. Ostateczne usunięcie hałdy po florowskiej nastąpi po dwóch latach.

KOLEJNY ETAP ROZBUDOWY I ROZWOJU

Następuje kolejny etap rozwoju dąbrowskiego zakładu. Jego widowym znakiem jest rozbudowa powierzchni produkcyjnej, ale nie tylko. Zniwelowany, po zlikwidowaniu hałdy, teren otwiera możliwość przystąpienia do III etapu rozbudowy zakładu. Obejmuje on nie tylko rozwój części produkcyjnej, ale także poprawę warunków mieszkaniowych załogi poprzez budowę 90 mieszkań funkcyjnych i 200 spółdzielczych.

Wysokie kwalifikacje załogi dąbrowskiego DAMEL-u znowu zwracają uwagę władz zwierzchnich, które powierzają mu nowe zadania. Tak więc Ministerstwo Górnictwa i Energetyki upoważniło w tymże 1974 roku dyrektora DAMEL-u do uruchomienia zakładu wulkanizacji kabli w pomieszczeniach opuszczonych przez

W roku 1975 zostaje mianowany przez Zjednoczenie Polmag na dyrektora przedsiębiorstwa DAMEL. Wieloletnia praca w Radzie Pracowniczej i studia ekonomiczne znacznie ułatwiły mi wdrożenie się do nowej pracy. Jednak DAMEL niezbyt długo pozostał samodzielnym przedsiębiorstwem.

Czesław Mazur

Zapotrąbienia Nr

1. Wzrost: 170 cm
2. Ciężar ciała: 65 kg
3. Ciężar serca: 180 g
4. Ciężar płuc: 1000 g
5. Ciężar wątroby: 1500 g
6. Ciężar nerek: 120 g
7. Ciężar pęcherzyka żółciowego: 50 g
8. Ciężar trzustki: 70 g
9. Ciężar śledziony: 100 g

№	Imię	Nazwisko	Stanowisko	Wzrost	Waga	Wiek	Wykształcenie	Praca	Wzrost	Waga	Wiek	Wykształcenie	Praca
1	Jan	Kowalski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
2	Anna	Nowak	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik
3	Jan	Wiśniewski	Pracownik	175	70	40	Średnie	Pracownik	175	70	40	Średnie	Pracownik
4	Anna	Michalska	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik
5	Jan	Orłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
6	Anna	Wojcik	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik
7	Jan	Kozłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
8	Anna	Michalska	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik
9	Jan	Orłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
10	Anna	Wojcik	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik
11	Jan	Kozłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
12	Anna	Michalska	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik

356

D y p l o

Temat: program

Dr. agr. inż. Franciszek Dąblik

Inżynier

ZZK „Dąbki” w Łącznie Świątowej

za aktywnej udział w rozwoju gospodarki
rolniczej (prace) w 1966 roku.

Katowice, dnia 22 sierpnia 1976 r.

Złotym odznaką Zasłużonemu w Rozwoju
Województwa Katowickiego

Dr. agr. inż. Franciszek Dąblik
Dyrektor /s/ Techniczny
/w/ aktywny
inż. Edward Skarża

Do agencji

№	Imię	Nazwisko	Stanowisko	Wzrost	Waga	Wiek	Wykształcenie	Praca	Wzrost	Waga	Wiek	Wykształcenie	Praca
1	Jan	Kowalski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
2	Anna	Nowak	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik
3	Jan	Wiśniewski	Pracownik	175	70	40	Średnie	Pracownik	175	70	40	Średnie	Pracownik
4	Anna	Michalska	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik
5	Jan	Orłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
6	Anna	Wojcik	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik
7	Jan	Kozłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
8	Anna	Michalska	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik
9	Jan	Orłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
10	Anna	Wojcik	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik	165	60	30	Średnie	Pracownik
11	Jan	Kozłowski	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik	170	65	35	Średnie	Pracownik
12	Anna	Michalska	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik	160	55	25	Średnie	Pracownik

119

1976/76

1. Wzrost: 170 cm
2. Ciężar ciała: 65 kg
3. Ciężar serca: 180 g
4. Ciężar płuc: 1000 g
5. Ciężar wątroby: 1500 g
6. Ciężar nerek: 120 g
7. Ciężar pęcherzyka żółciowego: 50 g
8. Ciężar trzustki: 70 g
9. Ciężar śledziony: 100 g

1. Wzrost: 170 cm
2. Ciężar ciała: 65 kg
3. Ciężar serca: 180 g
4. Ciężar płuc: 1000 g
5. Ciężar wątroby: 1500 g
6. Ciężar nerek: 120 g
7. Ciężar pęcherzyka żółciowego: 50 g
8. Ciężar trzustki: 70 g
9. Ciężar śledziony: 100 g

1. Wzrost: 170 cm
2. Ciężar ciała: 65 kg
3. Ciężar serca: 180 g
4. Ciężar płuc: 1000 g
5. Ciężar wątroby: 1500 g
6. Ciężar nerek: 120 g
7. Ciężar pęcherzyka żółciowego: 50 g
8. Ciężar trzustki: 70 g
9. Ciężar śledziony: 100 g

Dąbrowskie Zakłady Naprawcze PW na terenie kopalni „General Zawadzki”.

W miejsce Zakładu Doświadczalnego powstaje 1 stycznia 1975 r. Zakład Aparatury Sterowniczej ZRPME PW „DAMEL”, włączony do struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa na zasadach ograniczonego, wewnętrznego, rozrachunku gospodarczego.

Przełom lat 70. i 80. był dla DAMEL-u bardzo ważnym okresem. Był to też czas kiedy promowano ludzi młodych z odpowiednią wiedzą. Dość szybko następowały zmiany kadrowe.

Jerzy Suchoszek

dyrektora, 9 lipca tegoż roku, zostaje awansowany dotychczasowy dyrektor zlikwidowanego Zakładu Doświadczalnego – mgr inż. Czesław Mazur.

Na mocy zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z 30 września 1975 roku, DAMEL, po długoletniej przynależności do Zjednoczenia Przemysłu Maszyn Górniczych „POLMAG”, zostaje wyłączony z tej struktury i włączony do nowo powstałego Centrum Naukowo-Produkcyjnego Elektrotechniki i Automatyki Górniczej „EMAG” w Katowicach. W skład Centrum „EMAG”, poza Zakładem Remontowo-Produkcyjnym Maszyn Elektrycznych „DAMEL” w Dąbrowie Górniczej, weszły: Zakład Elektroniki Górniczej w Tychach, Zakład Telemechaniki Górniczej „ELEKTROMETAL” w Cieszynie, Zakład Doświadczalny Elektrotechniki Górniczej w Czeladzi, Zakład Kompletacji i Montażu Systemów Automatyki „CARBOAUTOMATYKA” w Tychach i Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Systemów Mechanizacji Elektrotechniki i Automatyki Górniczej w Katowicach.

Odnaki „Zasłużony Pracownik DAMEL-u”, po lewej wzór z 1976 r., obok odznaka współczesna.

Dowodem, potwierdzającym tezę, że kierownictwo zakładu, na miarę możliwości rozwoju nie tylko bazy technicznej, lecz także zaplecza, jest rozpoczęcie w tym czasie budowy budynku, tzw. biurowca, wraz ze stołówką.

Zaawansowanie technologiczne, owocujące sukcesami gospodarczymi, było dziełem skonsolidowanej załogi. Wielu pracowników, oprócz bardzo dobrej znajomości swojego fachu, wyróżniało się kreatywnością i zaangażowaniem we wspólne sprawy. Dlatego też duże znaczenie miało ustanowienie pod koniec 1975 roku odznaki „Zasłużony Pracownik DAMEL-u”

Podstawowe kryterium jej przyznania to minimum 10 lat wyróżniającej się pracy zawodowej. Pierwsze odznaki przyznano w styczniu i grudniu 1976 roku

Warto odnotować fakt, że wreszcie w 1976 roku drogi wewnątrzzakładowe pokryto asfaltem.

DO HAL WKRAČZA NOWOCZESNOŚĆ

Rozwój DAMEL-u jest pilnie obserwowany nie tylko przez resort, dla którego jest on bardzo ważnym ogniwem. Jego poczynania rozumieją, podziwiają i są gotowi im sprzyjać władze miasta. I dzięki temu w 1977 roku rozpoczyna się kolejny etap rozbudowy DAMEL-u. Decyzją prezydenta miasta, zakładowi przekazano teren pod rozbudowę, o powierzchni ponad 3 hektarów, przy ul. Wyspiańskiego. Część tego terenu została uzyskana po wyeksploatowaniu hałdy po dawnej kopalni „Flora”. Powstanie tam kilka nowych obiektów, w tym nowa hala produkcyjna.

W połowie 1977 roku zakład rozpoczyna wytwarzanie skrzyń aparaturowych do sterowania kombajnami chodnikowymi typu Alpine. Ponieważ trzeba było uruchomić produkcję silników do kombajnów ścianowych BM SKB-236-4 i kombajnów

chodnikowych AM-50, zakończono produkcję świetlówek typu PZS-127 oraz zespołów sterowniczych typu Gwarek. Do hal wkracza nowoczesność. Aby wyeliminować wąskie gardło produkcji, którą była obróbka skrawaniem, zakład kupuje w byłej NRD pierwsze trzy obrabiarki sterowane numerycznie. Przyczynią się one do znaczącego wzrostu ilości obrabianych części. W rok później rozpoczęto produkcję silników o mocy 11 i 100 kW do kombajnów chodnikowych.

Kierownictwo DAMEL-u, dbając o rozwój techniczny zakładu, nie traci z pola widzenia problemów i oczekiwań załogi. W 1978 roku pracownicy mogą już korzystać z nowoczesnej stołówki i budynku zaplecza technicznego, gdzie znalazło się ambulatorium lekarskie i dentystryczne oraz biura dyrekcji i służb techniczno-administracyjnych. Zasadlony zostaje budynek mieszkalny dla kolejnych 30 rodzin, a na terenie Zakładowego Ośrodka Wypoczynku Niedzielnego „Pogoria” zostaje unowocześniona baza noclegowa, dzięki czemu w 15 domkach campingowych mogą jednocześnie wypoczywać 42 osoby.

Tak ambitna załoga nie ograniczała się do powtarzalności produkcji, lecz stale rozszerzała asortyment. Dla przykładu warto odnotować, iż rok 1978 zapisał się w historii zakładu uruchomieniem produkcji separatora elektromagnetycznego SEM 1.

Działalność zakładu zostaje doceniona – 4 grudnia 1979 r. DAMEL zostaje uhonorowany Złotą Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego.

Na początku roku 1980 następują zmiany w schemacie organizacyjnym przedsiębiorstwa. W miejsce dotychczasowego Działu Inwestycji utworzono dwa działy: Planowania i Rozliczenia Inwestycji oraz Realizacji Inwestycji. Powstało także stanowisko Głównego Specjalisty ds. Inwestycji, któremu podporządkowano zarówno nowe oddziały, jak również istniejący Oddział Budowlany. W zapleczu technicznym wyodrębniono nową komórkę organizacyjną: Dział Konstrukcyjny. Stanowisko Głównego Mechanika, koor-

Czas stanu wojennego, na tle innych firm, w naszym zakładzie przebiegł stosunkowo spokojnie. Poważne problemy zaczęły się nieco później, kiedy cały przemysł ciężki znalazł się w opałach w związku z zanikiem popytu na energię elektryczną, co było następstwem zapaści produkcyjnej. Odbiło się to na górnictwie i na firmach pracujących na jego rzecz, w tym i na DAMEL-u.

Jerzy Suchoszek

Drużyna piłkarska KS „Dąbrowa”, 1981 r.

Dział Rachuby, 1983 r.

dynującego prace służb energetycznych, mechanicznych i narzędziowni, podniesiono do rangi Naczelnego Inżyniera ds. Energomechanicznych. Zmiany te wynikały z potrzeb trwającej rozbudowy przedsiębiorstwa.

W związku z powołaniem dotychczasowego Zastępcy Dyrektora ds. Technicznych inż. Leszka Kubali na stanowisko dyrektora Fabryki Sprzętu Rątkowego i Lamp Górniczych „FASER” w Tarnowskich Górach, na wakujące stanowisko mianowany został dotychczasowy Główny Mechanik inż. Ryszard Kaszuba.

Rok 1980 zapisuje się w historii zakładu uruchomieniem produkcji pierwszego opracowanego od podstaw silnika elektrycznego o mocy 100 kW. 3 października 1980 r. powstaje w zakładzie NSZZ „Solidarność”. Przewodniczącym Komitetu Założycielskiego został pracownik Działu Głównego Mechanika Lucjan Stryniak. Po wyborach 11 grudnia prze-

wodniczącym Zakładowej Komisji NSZZ „Solidarność” został Krzysztof Solecki, a wiceprzewodniczącym Lucjan Stryniak. W przedsiębiorstwie nastąpiło szereg zmian na stanowiskach kierowniczych. W związku z ogłoszeniem stanu wojennego, zawieszona zostaje działalność Rady Zakładowej Związku Zawodowego Górników, Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” i nowo wybranego samorządu pracowniczego. DAMEL zostaje objęty przepisami o militaryzacji zakładów przemysłowych. Konsekwencją tego jest m.in. konieczność pracy w każdym dniu tygodnia.

Rozpoczynają się trudne lata 80-te. 4 stycznia 1982 r. zostaje powołana Zakładowa Komisja Socjalna, której przewodniczącym zostaje Wiesław Janda. Zadaniem komisji jest załatwianie doraźnych spraw pracowniczych, które należały do kompetencji zawieszonych w minionym roku organizacji związkowych. Niejako równole-

Lata 80., tak jak w całym kraju, są pełne napięć nie tylko w sferze społecznej, ale również we wszystkich sferach gospodarczych, co znacznie utrudnia kierowanie Zakładem. Rząd zwiększa uprawnienia dla przedsiębiorstw państwowych, ale cała gospodarka jest bardzo rozchwiana, a inflacja bardzo wysoka. My wchodzimy w te lata z dopracowanym i przyjętym przez resort górnictwa ambitnym planem rozwoju: nowa, duża hala produkcyjna z nowoczesną (próżniową) impregnowaną i dużą ilością nowoczesnych maszyn i urządzeń. Urządzenia (głównie z importu) przychodzą na czas, ale nie ma ich gdzie montować, gdyż górnicze zaplecze budowlane nie ma wystarczających możliwości przerobowych i niewiele realizuje z naszych potrzeb.

Czesław Mazur

gle powstaje w zakładzie grupa inicjatywna i założycielska nowych związków zawodowych, na której czele staje Witold Nawrot. Po niemal rocznych działaniach organizacyjnych, 13 grudnia 1982 r. dokonana zostaje formalna rejestracja Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Pracowników DAMEL-u.

Dla przypomnienia, DAMEL jest nadal w strukturze Centrum „EMAG”. Ale w tej jednostce nadrzędnej też nastąpiły zmiany

organizacyjne. Dotychczasowe Centrum połączono z Ośrodkiem Badawczo-Rozwojowym tworząc wielozakładowe przedsiębiorstwo państwowe.

W roku 1982 w DAMEL-u zostaje utworzony nowy wydział produkcyjny P-5, o nazwie Wydział Produkcji Korpusów Silników Elektrycznych. Pomimo wielu obiektywnych trudności trwają także prace inwestycyjne, związane z budową hali produkcyjnej nr 7.

Pod koniec półrocza zakładowi przyznano dyplom za udział we współzawodnictwie Najaktywniejszego Zakładu Województwa Katowickiego w dziedzinie wynalazczości w 1981 roku.

WDRAŻANIE REFORMY GOSPODARCZEJ

DAMEL w swej historii wielokrotnie przechodził zmiany organizacyjne, które miały dyskontować jego działalność wobec oczekiwań ze strony tak ważnego wówczas przemysłu węglowego. Rok 1982 zaś jest rokiem wdrażania reformy gospodarczej w zmodyfikowanym systemie funkcjonowania i zarządzania przedsiębiorstwami i zakładami gospodarczymi. W przedsiębiorstwie powstaje Komisja Konsultacyjna ds. Reformy Gospodarczej. Jej zadaniem jest opracowanie zasad działania zakładu zgodnie z regułą 3 „S”, czyli aby DAMEL był zakładem samowystarczalnym, samofinansującym się i samorządnym.

Lecz w roku 1983 skala zadań, postawionych przed kierownictwem i załogą zakładu, niepomiarowo wzrosła. Należało zabezpieczyć potrzeby kopalń, przy jednoczesnym wyeliminowaniu pracy w wolne soboty. Kierownictwo zakładu modyfikuje system wynagrodzeń poprzez wprowadzenie tzw. funduszu mobilizacyjnego, który staje się skutecznym środkiem motywującym lepszą jakość i wyższą wydajność pracy.

Wymogiem czasu jest jeszcze większa dbałość o kształcenie kadry kierowniczej i jej rezerw w zakresie mechanizmów kierowania i zarządzania w nowych warunkach ekonomicznych i gospodarczych. Zorganizowane zostaje szkolenie dla 82-osobowej grupy pracowników kadr inżyniersko-technicznych, ekonomicznych i administracji.

Powstaje możliwość przywrócenia funkcjonowania w zakładach samorządów pracowniczych. W drugiej turze wyborów, 30 listopada 1983 roku, wybrano przedstawicieli zakładu do Rady Pracowniczej i Samorządu Pracowniczego „EMAG-u” oraz członków Rady Pracowniczej. Jej przewodniczącym został **Jerzy Zimnoch**.

Impregnownia

Laboratorium Maszyn Elektrycznych

Montaż silników

Pochód 1-majowy, lata 80.

Wizyta w Korei Północnej w ramach wymiany między „Damel-em” a górnictwem KRL-D, lata 80.

W 1983 roku swoje 25-lecie obchodzi Zakładowa Orkiestra Dęta. Zespół pod batutą zasłużonego kapelmistrza **mgr Michała Olesia** koncertuje na antenie Polskiego Radia i w TVP.

Z dużym impetem toczy się życie pozaprodukcyjne. Otóż w roku 1983 powstaje Młodzieżowa Spółdzielnia Mieszkaniowa „DAMEL”. Jej prezesem zostaje **Grzegorz Brandt**. Po dwóch latach, w roku 1985, następuje praktyczna realizacja pierwszego zadania budowlanego – stają mury bloku dla 34 lokatorów. W 1986 roku Spółdzielnia jednak nadal boryka się z kłopotami natury organizacyjnej. DAMEL, jako generalny wykonawca osiedla dla spółdzielni, powołuje sztab budowlany, który będzie służył pomocą. Mimo wielu trudności, działalność Młodzieżowej Spółdzielni Mieszkaniowej należy do pionierskich. W listopadzie 1986 roku, na terenie budowy osiedla, gości Przewodniczący Komitetu d/s Młodzieży przy Radzie Ministrów, przyszły prezydent RP Aleksandr Kwaśniewski. W styczniu 1989 roku do pierwszego budynku MSM DAMEL wprowadzają się lokatorzy.

Dyrekcja DAMEL-u, pomimo reformy gospodarczej, nie tracąc z oczu problemów dotyczących konieczności przestrzegania fundamentalnej zasady „3S”, sporo uwagi poświęca sferze socjalnej. Dzięki temu w roku 1983 prowadzona jest nadal rozbudowa Ośrodka Wypoczynkowego „Pogoria”. W sezonie letnim 1984 roku oddano do użytku sześć szeregowych, murowanych 2-osobowych pokoi, wyposażonych w kabiny natryskowe i mini kuchenki. W roku 1987 zakupiono ze środków Zakładowego Funduszu Socjalnego trzy domki kempingowe typu „Pilawa”.

Również kolejny rok nie został zaprzeczony, bowiem przez cały 1984 rok trwają daleko zaawansowane prace przy budowie hali nr 7, suszarni Wydziału P-3 i finalne – przy impregnowni.

Nie wszystko jednak udaje się pomyślnie rozwiązać. Wszak, pomimo otrzymania zgody na ponowne uruchomienie Przykładowej Szkoły Zawodowej w roku szkolnym 1984/1985, próby naboru uczniów do klas I kończą się niepowodzeniem. Dopiero rok później, w 1985 roku, uczniowie dwóch klas pierwszych rozpoczną naukę w tej szkole.

Faktem zasługującym na wyrażne odnotowanie, jest niewątpliwie, uroczyste obchodzone jesienią 1984 roku, jubileusz 75-lecia Międzyzakładowego Klubu Sportowego „Dąbrowa”, animatora życia sportowego załogi zakładu.

POD NOWĄ NAZWĄ

Zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 marca 1985 roku zostaje rozwiązane Centrum Naukowo-Produkcyjne Elektrotechniki i Automatyki Górniczej „EMAG”, a miesiąc później w jego miejsce powstaje przedsiębiorstwo państwowe, pod nazwą: Gwarectwo Automatykacji Górniczej „EMAG” w Katowicach. W jego skład wchodzi, jako jeden z podległych zakładów, **ZAKŁAD REMONTOWO-PRODUKCYJNY GÓRNICZYCH MASZYN ELEKTRYCZNYCH „DAMEL”**

Sprawne poruszanie się w warunkach reformy gospodarczej wymagało zadbania o infrastrukturę zarządzania zakładem, a więc konieczność jego usprawnienia, szczególnie w obrębie służb ekonomicznych. W roku 1985 zrodziła się koncepcja wprowadzenia techniki mikrokomputerowej, w pierwszej kolejności w działach planowania produkcji i cen. Już po roku, wprowadzenie tej techniki w obrębie fakturowania i kształtowania cen, przynosi wymierne efekty, a dotyczy to zwłaszcza szybkości reagowania na zewnętrzne ruchy cen materiałów i usług.

Latą osiemdziesiątą nie należały do łatwych. Mimo to na terenie zakładu realizowanych jest w roku 1985 wiele zadań inwestycyjnych i remontowych. Dokonany zostaje odbiór techniczny impregnowni silników wg technologii niemieckiej. Jest ona bardzo skuteczna i znacznie podniesie jakość produkowanych i remontowanych silników. Na ten rok przypada rozpoczęcie produkcji nowego rodzaju urządzeń, a mianowicie wyposażenia elektrycznego w postaci izolatorów, wpustów kablowych i członów końcowych. Zmodernizowano także separator elektromagnetyczny, opracowując typ SEM2. Opracowano także silniki dwubiegowe.

Z takimi osiągnięciami, w 1985 roku, załoga DAMEL-u, z podniesionym czołem, może świętować kolejny jubileusz. Uroczystości odbywają się w Pałacu Kultury Zagłębia w Dąbrowie Górniczej. W uznaniu za działalność na rzecz przemysłu węglowego

Czesław Mazur

DAMEL, decyzją Rady Państwa, zostaje uhonorowany **Orderem Sztandaru Pracy II Klasy**.

WEJŚCIE NA RYNKI ZAGRANICZNE

Ugruntowana pozycja na rynku krajowym nie usypia, wciąż szuka się nowych bodźców rozwoju. Dlatego też w 1986 roku szczególnego znaczenia zaczyna nabierać eksport wyrobów i usług. Do partnerów z Rumunii i Czechosłowacji dołącza górnictwo z KRL-D. Współpraca ta nie ogranicza się tylko do sprzedaży wyrobów, ale rozciąga się na szeroko pojętą wymianę myśli i doświadczeń technicznych.

Świadomość, iż harmonijny rozwój zakładu nie powiedzie się bez dostrzeżenia aspektu socjalnego zakładu sprawia, że z nadzieją patrzono na aktywność zakładowej organizacji związkowej. W tym czasie bowiem NSZZ Pracowników „DAMEL” nawiązuje współpracę z podobnymi zakładami BASTRO w Ostrawie. Załogi wzajemnie się wymieniają: pracownicy DAMEL-u wypożyczają w Czechosłowacji, a Czesi z BASTRO – nad Bałtykiem w Łebie.

Jest rok 1987. Strukturalne przemiany sprzyjają produkcji, bowiem największa hala produkcyjna nr 7 jest gotowa. Tę olbrzymią powierzchnię zagospodarowuje wydział P-2. Likwidacji ulega natomiast wydział P-5. Kierownictwo wydziału P-1, w wyniku tych przeobrażeń, obejmuje **mgr inż. Jan Giemza**, a wydziałem P-2, montującym silniki średniej mocy, kieruje **inż. Krzysztof Maciążek**.

W zlikwidowanej kotłowni organizowany jest oddział energetyczny, budowany jest także neutralizator ścieków. Dział Przygotowania Produkcji wzbogaca się o obiekt zaplecza socjalnego dla pracowników magazynu międzyoperacyjnego oraz 12-stanowiskową zajezdnię wózków akumulatorowych.

Gotowy jest pawilon handlowy. W nowych, lepszych warunkach rozpoczyna funkcjonowanie zakładowe studio radiowe. Zakład przystępuje do remontu warsztatów szkolnych.

Rok 1988 jest w zakładzie rokiem porządkowania systemu plac. Ekwiwalenty węglowe i rekompensaty zostają włączone jako elementy do wynagrodzeń. Jednakże podatek od ponadnormatywnych wynagrodzeń, popularnie nazwany „popiwkiem”, skutecznie eliminuje motywacyjną funkcję płacy. W tych warunkach kierownictwo zakładu decyduje się na wprowadzenie nowego, indywidualnego systemu premiowania, wdrażając do praktyki tzw. premię punktową. Pozwala ona na bieżą-

cą, cotygodniową ocenę zaangażowania i wydajności pracownika. Jednocześnie wprowadzony zostaje w całym zakładzie tygodniowy system planowania i rozliczeń efektów sprzedaży. Praca całej kadry kierowniczej ukierunkowana zostaje na maksymalizację zysku.

Technika komputerowa obejmuje dalsze sfery działalności zakładu: procesy technologii wyrobów i remontów oraz kosztorysowanie usług. Rozpoczynają się prace koncepcyjne nad mikrokomputerowym systemem „kadry”.

W czerwcu kończy naukę, w reaktywowanej przed trzema laty Zakładowej Szkole Zawodowej, 34 pierwszych absolwentów, którzy znajdują pracę w zakładzie.

Do finału zbliża się kolejna zakładowa inwestycja. Trwają końcowe prace adaptacyjne hali nr 4 dla potrzeb wydziału P-3. Dobiega także końca I etap remontu warsztatów szkolnych, które zostają wyposażone w dwie maszyny do nauki obróbki skrawaniem.

Konkretnych wymiarów nabiera polityka szukania nowych rynków, poza krajowym, i zainicjowana współpraca z zagraniczną kadrą techniczną. I tak, w ramach nawiązanej przed dwoma laty współpracy z górnictwem Korei Północnej, w październiku i listopadzie przebywają w KRL-D dwie 6-osobowe grupy fachowców DAMEL-u.

Do 1 stycznia 1989 r. DAMEL jest jednym z 30 Zakładów, wchodzących w skład przedsiębiorstwa „EMAG” Katowice, które zostaje rozwiązane. Od tej pory jednostką nadrzędną dąbrowskiej Fabryki zostaje nowo powstałe, w miejsce EMAG-u, Przedsiębiorstwo Mechanizacji, Automatykacji i Elektroniki Górniczej „POLMAG-EMAG”. Zmienia się nie tylko podległość, ale i nazwa na: **ZAKŁAD NAPRAWCZO-PRODUKCYJNY GÓRNICZYCH MASZYN ELEKTRYCZNYCH DAMEL**

Wdrażana przez władze państwowe nowa strategia gospodarcza nie przebiega, czego można się było spodziewać, bezboleśnie. W zakładzie potęgują się trudności finansowe i zaopatrzeniowe. Mimo tego realizowane są, rozliczane tygodniowo, plany i fabryka osiąga coraz większy zysk.

Pozwala to na podjęcie śmiałych decyzji. I tak, z funduszu inwestycyjnego zostają zakupione nowe maszyny, m.in. tokarka karuzelowa sterowana numerycznie, wyważarka firmy Schenk, szlifierka do wałków. Do użytku zostają oddane: nowoczesna impregnownia przy Wydziale P-3 oraz nowo wybudowane garaże dla zakładowego transportu. W dalszym ciągu trwa zagospodarowanie hali po dawnym Wydziale P-2. Oddane zostają do użytku

Pracownicy Działu Przygotowania Produkcji, 1988 r.
Od lewej stoją: Eugeniusz Ludwik, Andrzej Zurek, Alicja Siennicka, Bożena Prowancka, siedzą: Elżbieta Kula, Ewa Oksiak.

Centrum Obróbcze.

Kontrola jakości – diagnostyka uzwojeń.

Impregnownia, Wydział P2.

Montaż

Magazyn wyprodukowanych silników.

Hala obróbki.

pomieszczenia socjalne tej hali, która obecnie podporządkowana jest Wydziałowi P-3. Kontynuowany jest także generalny remont pomieszczeń szkoły przyzakładowej i kuźni.

Założa DAMEL-u, mająca swoje rzemieślnicze korzenie, wypracowująca przez dziesiątki lat pionierską pozycję w sferze technologicznej, wykazywała ogromną dojrzałość społeczną. To sprawiło, że w obradach „Okrągłego stołu” w Warszawie, które zapoczątkowały w kraju fundamentalne przemiany ustrojowe, nie zabrakło przedstawiciela zakładu. Otóż przewodniczący NSZZ Pracowników „DAMEL” **Jerzy Zimnoch**, jako jeden z siedmiu przedstawicieli Federacji Związku Zawodowego Górników, a jedyny przedstawiciel fabryk zaplecza górnictwa, brał udział w pracach tego gremium przy tzw. stoliku ds. górnictwa.

W oparciu o ustalenia „Okrągłego stołu”, reaktywowano działalność NSZZ „Solidarność”. W kwietniu powstaje w zakładzie Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność”, na czele którego staje

Dla zapewnienia lepszych warunków eksportu naszych wyrobów do Rosji udaje nam się zostać w ¼ właścicielem dosyć dużego przedsiębiorstwa remontowego w syberyjskim rejonie węglowym.

Czesław Mazur

Krzysztof Solecki. W lipcu, po przeprowadzonych wyborach, przewodniczącym Zakładowej Komisji NSZZ „Solidarność” zostaje **Mirosław Richter**.

Następują zmiany kadrowe. Szefem Produkcji, po wygraniu konkursu, zostaje **mgr inż. Jerzy Suchoszek**.

GALOPUJĄCA INFLACJA I PIERWSZE OZNAKI KRYZYSU

W sferze gospodarki, jej urynkowanie, osiągnięcie celu, na pierwszym etapie okupione zostało pojawieniem się wielu problemów. Tym największym okazała się na początku lat 90-tych galopująca inflacja. Jedynym wówczas pociągającym było wstrzymanie wszelkich inwestycji. Konieczne były decyzje personalne. Zwolniono wszystkich pracowników zatrudnionych w wymiarze pół etatu. Z konieczności, zmniejszono także limity zatrudnienia we wszystkich wydziałach. Mimo to, w 1990 roku dają się zauważyć pierwsze oznaki kryzysu firmy gdyż kopalnie odwołują płatności za usługi, zmniejsza się portfel zamówień, powstaje

konkurencja. I tę sytuację musiał DAMEL przeżyć. Tym bardziej, że czekała go kolejna zmiana organizacyjna. Wszak 31 marca przestaje istnieć Przedsiębiorstwo Mechanizacji, Automatyzacji i Elektroniki Górniczej „POLMAG-EMAG” w Katowicach. Na mocy zarządzenia Ministra Przemysłu, od 1 kwietnia 1990 r., w wyniku podziału przedsiębiorstwa, na jego bazie tworzy się przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą: **PRZEDSIĘBIORSTWO REMONTOWO-PRODUKCYJNE GÓRNICZYCH MASZYN ELEKTRYCZNYCH DAMEL w Dąbrowie Górniczej.**

Tymczasowym dyrektorem zostaje dotychczasowy, długoletni dyrektor, **mgr inż. Czesław Mazur**, który 4 września wygrywa konkurs, osiągając wysoki wynik testów i potwierdzając tym samym swoje predyspozycje do kierowania zakładem, także w warunkach gospodarki rynkowej. Zmiana statusu, póki co, nie wyścieliła różami DAMEL-owi pola działania. Był to trudny ekonomicznie czas dla firmy. Z braku odpowiedniej ilości robót, po raz pierwszy dotykają załogę zwolnienia grupowe. Pracę miało stracić 120 pracowników, spośród których 80 posiadało uprawnienie do wcześniejszej emerytury. Jednak udało się zmniejszyć grupę zwolnionych do 109 pracowników.

Konieczne było sięgnięcie do świadomości społecznej załogi. Dzięki temu z dniem 1 października wchodzi w życie, wynegocjowane pomiędzy kierownictwem zakładu a organizacjami związkowymi, porozumienie płacowe.

Trudne czasy ujawniły jednak w kierownictwie i załodze umiejętności kompleksowego rozumienia zjawisk społecznych. Dowód? – Pomimo piętrzących się trudności płatniczych, pod koniec roku oddano do użytku budynek socjalny przy hali nr 9. Kontynuowano też prace przy budynku oczyszczalni komorowej i śrutownicy przy hali nr 7. Trwały także prace modernizacyjne w warsztatach szkolnych i cewkarni oraz adaptacja pomieszczeń na oddział narzędziowni.

PRZEŁOMOWY KROK: POSTAWIONO NA PRODUKCJĘ GÓRNICZYCH MASZYN ELEKTRYCZNYCH

DAMEL-u nie oszczędzają uboczne skutki urynkowania gospodarki, które najdotkliwiej wyrażają się w galopującej inflacji i stale malejącej ilości zleceń na remonty maszyn, które stają się coraz mniej opłacalne. Dlatego też w 1991

roku Zakład podejmuje szereg działań, aby dostosować się do wymogów rynku. Ratunkiem okazuje się decyzja ówczesnego dyrektora mgr. inż. Czesława Mazura, by DAMEL stał się producentem górniczych maszyn elektrycznych, by tym samym był bazą w tym zakresie dla górnictwa. Decyzja ta była przełomowa w dziejach firmy.

Rozpoczynają się prace konstrukcyjne nad kilkunastoma silnikami. Co ważne są to samodzielne projekty firmy. Konsekwencją wyżej wspomnianej decyzji, było wzmocnienie osobowe Biura Konstrukcyjnego, z zadaniem opracowania w krótkim czasie nowych modeli silników elektrycznych. Gospodarka rynkowa i problemy jakie ze sobą przyniosła, wymusiły na załodze poszerzenie horyzontu działania, który w tych czasach sięgał poza granice kraju. Od tego momentu zaczęto doceniać marketing. Jego rola musiała wzrosnąć. Szukano możliwości pozyskiwania robót spoza resortu górnictwa. Oferty o możliwościach remontowych przedsiębiorstwa trafiają do zakładów przemysłowych: spożywczego i cementowego.

Co więcej, przedstawiciele zakładu wyjeżdżają do firmy LKR Lyon we Francji w celu nawiązania współpracy w zakresie remontów oraz do zakładu Schweizerische Isola Verke Brietenbach w Szwajcarii, produkującego materiały izolacyjne na światowym poziomie, w celu wprowadzenia do zakładu nowych materiałów i technologii.

Dynamika przemian ustrojowych w kraju sugeruje niedwuznacznie, iż zakład czeka kolejne przekształcenie. Powołano zatem Komisję ds. przekształceń własnościowych, która zajmuje się pracami nad prywatyzacją DAMEL-u. Ale niezależnie od niej, pracuje Komisja ds. modernizacji struktury organizacyjnej.

Niewybaczalnym błędem w warunkach gospodarki rynkowej byłoby zaniechanie w uzyskaniu uznania zaawansowania technologicznego przez gremia z rodowodem sięgającym daleko poza granice kraju. Z satysfakcją więc należy odnotować fakt, iż wiosną 1991 roku zakład przystępuje do europejskiej organizacji EASA, która

Lata 90. są jednymi z najtrudniejszych dla przedsiębiorstw produkujących dla górnictwa węglowego. Oprócz oczywistych problemów związanych z koniecznością restrukturyzacji i zmniejszenia zatrudnienia z uwagi na mniejsze zapotrzebowanie kopalń węglowych, dochodzi nowy problem: kopalnie nie regulują należnych zapłat za pobrane urządzenia, co prowadzi do niepłacenia w terminach wynagrodzeń pracownikom.

Czesław Mazur

jest międzynarodowym Stowarzyszeniem Zakładów Remontujących Urządzenia Elektryczne „Electrical Apparatus Service Association”. Przynależność do tego Stowarzyszenia pozwoliła DAMEL-owi poznać nowe technologie, stosowane przez firmy angielskie, francuskie i włoskie.

Rynek jest coraz trudniejszy, ale i tak zrealizowano, chociaż skromny, plan inwestycyjny. Pod koniec 1991 roku oddany zostaje do użytku budynek oczyszczalni komorowej oraz śrutownicy przy hali nr 7. Oddano także do użytku budynek z przeznaczeniem na garaże oraz warsztaty samochodowe. Oddział Narzędziowni przeniesiono do nowych pomieszczeń po

Jako jedynemu przedsiębiorstwu z byłego obozu socjalistycznego udaje nam się zostać członkiem specjalistycznej, międzynarodowej organizacji EASA.

Czesław Mazur

zmienną technologię wypalania uzwojeń remontowanych silników.

Poważnym dylematem dla DAMEL-u jest rynek zbytu na wyroby i usługi. Płonny stały się nadzieje na nawiązanie współpracy z firmami zachodnimi, dlatego też podjęto działania promocyjne ukierunkowane na rynek wschodni. Rozpad Związku Radzieckiego i powstanie szeregu niepodległych państw otwiera nowe

Warto zaakcentować, że udawało się nam zawsze, zarówno w okresie dobrym i bardzo dobrym, przeznaczać wiele środków na rozwój zakładu. Ale warto podkreślić, że działo się tak nawet w najtrudniejszych dla firmy okresach, kiedy były trudności z płynnością finansową.

Jerzy Suchoszek

siębiorstwa, które zajęłoby się eksportem damelowskich produktów. W grudniu dyrektor przedstawia Radzie Pracowniczej projekt powołania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „Service DAMEL”. O jej powołaniu ma zdecydować załoga zakładu w referendum. Ale ten pomysł nie został zrealizowany.

WYMÓG CZASU – PRYWATYZACJA

Na ogólnopolskiej fali przemian systemowych, początek roku 1992 zdominowany zostaje w zakładzie przez, przedstawioną Radzie Pracowniczej, propozycję prywatyzacji części DAMEL-u. Ma to nastąpić poprzez powołanie spółki Akcjonariat Pracowniczy „DAMEL”, która z czasem wykupi pozostałą część. Zdecydować ma o tym referendum, które ma miejsce 30 stycznia 1992 r. Jego wynik jest jednak negatywny. Ponad 57 proc. głosów było za odrzuceniem wniosku. Był to najprawdopodobniej rezultat medialnego przedstawiania negatywnych skutków prywatyzacji niektórych przedsiębiorstw.

Fiasko referendum nie oznaczało, że zaniechano poszukiwań takiej formuły działania, która pozwoliłaby nie tylko utrzymać się na coraz trudniejszym rynku, ale stworzyć warunki rozwoju. Tak więc w następnym roku powstaje inicjatywa uruchomienia w zakładzie produkcji ubocznej. Dyrekcja proponuje powołanie spółki na zasadach dzierżawy powierzchni produkcyjnej oraz maszyn i narzędzi. Z braku chętnych do zawiązania spółki – pod koniec I kwartału propozycja ta upada.

Mimo to, w roku 1992 rozpoczęto produkcję silników z hamulcem elektromagnetycznym o mocy 15 i 30 kW. Opracowano także nowe urządzenie: filtr elektromagnetyczny.

Jednocześnie rośnie świadomość szeregowego aktywów zakładu, że status quo co do formuły działania jest nie do utrzymania. Wiosną 1993 roku, dyrektor powołuje komisję d/s uporządkowania stanu własności terenów i obiektów będących w dotychczasowym zarządzie przedsiębiorstwa. Na niektóre z działek zakład nie posiada prawa własności, a bez tego nie będzie możliwe jego prywatyzowanie. Ubiegłoroczne „nie” załogi dla prywatyzacji przedsiębiorstwa, wyrażone w referendum, przestaje być jak gdyby aktualne.

W zakładzie podjęta zostaje dyskusja nad stworzeniem spółek pracowniczych w działach pomocniczych, takich jak: Główny Mechanik, Transport Samochodowy i Serwis Budowlany. Spółki te stałyby się samodzielnymi jednostkami gospodarczymi, którym część robót nadal będzie zlecał DAMEL, ale część zleceń będą zdobywać same. Dzięki temu nowo powstałe spółki stałyby się bardziej dochodowe, a sam DAMEL byłby przedsiębiorstwem zdecydowanie mniejszym, o niższych kosztach własnych, a więc bardziej konkurencyjnym. Zebrane w innych przedsiębiorstwach informacje potwierdzają

jednak przypuszczenia, że w dobie kryzysu, takie wydzielone z macierzystego zakładu spółki albo osiągają mierne rezultaty, albo wręcz upadają. Dyskusja nad tym zagadnieniem przestaje więc być kontynuowana.

Jeżeli zamiar zawiązania się z którymś z liczących się producentów na Zachodzie Europy spełził na niczym, rynek krajowy rodzi wciąż problemy, to nie zaprzestano wysiłków w Europie Wschodniej. Dlatego koncepcja, aby powołać polsko-rosyjskie przedsiębiorstwo, w którym ze strony polskiej udziały będą posiadać: DAMEL i potentat w produkcji odlewów „NOWOMAG” z Nowego Sącza, nabiera realnych kształtów. W rezultacie, w czerwcu, zostaje zarejestrowane w Rosji, a konkretnie w Lenińsku Kuźnieckim, wspólne, polsko-rosyjskie przedsiębiorstwo SIB – DAMEL – NOWOMAG. Dzięki temu „DAMEL” zapewnia sobie lepsze warunki eksportu wyrobów do Rosji, a jednocześnie zostaje w 25 proc. właścicielem dosyć dużego przedsiębiorstwa remontowego w syberyjskim rejonie węglowym. Firma ta działa, ito z powodzeniem, do dziś.

LATA 90-TE, CZAS TRUDNYCH DECYZJI

Sytuacja płacnicza kopalń pogarsza się z dnia na dzień, a tym samym pogarsza się sytuacja finansowa DAMEL-u. We wrześniu 1992 roku trzeba zlikwidować przedszkole. Liczba zatrudnionych systematycznie spada. Wydatki zmniejszane są do minimum. Mimo to, dla lepszej organizacji pracy, powstaje koncepcja stworzenia sieci komputerowej, która powiąże zainstalowane w biurach komputery.

Do przewidzenia zatem było, że załoga zaczyna reagować na pogarszającą się sytuację w kraju m.in. poprzez tworzenie kolejnych organizacji związkowych. W zakładzie powstają nowe organizacje związkowe: NSZZ „Solidarność 80”, Związek Zawodowy Dozoru Górniczego „Kadra”. W późniejszych latach będą to jeszcze ZZ „SIERPIEŃ 80”, Związek Zawodowy Pracowników Produkcji i Związek Zawodowy „JEDNOŚĆ”. Kilka lat potem NSZZ „Solidarność 80” połączy się z ZZ „SIERPIEŃ 80”.

Latem 1993 roku położenie finansowe DAMEL-u staje się już krytyczne. Kopalnie nie płacą za wykonywane remonty i dostarczane urządzenia. W tej sytuacji kierownictwo zakładu sięga po nieznanne do tej pory środki w postaci kompensacji zadłużenia, zakupu maszyn za węgiel, umowy z firmami handlującymi węglem. Od kopalń przyjmuje się za ich długi złom. W czerwcu i lipcu, z powodu małego przychodu, po raz pierwszy wynagrodzenia wypłacane są

Wydział P2, montaż silników.

Wydział P2, demontaż silników.

w dwóch częściach. Takich sytuacji zdarzy się jeszcze kilka w historii firmy.

Kłopoty z windykacją swoich należności za dostarczone produkty i wykonane remonty mają silne implikacje. Brakuje pieniędzy nie tylko na płace, ale także na zakup materiałów do produkcji, co pociąga za sobą jej ograniczenie. Zaradzeniu temu groźnemu zjawisku mają służyć tzw. urlopy ekonomiczne dla załogi. Na tę formę „łatania dziur” przystały, na szczęście, zakładowe organizacje związkowe. Dzięki temu w lipcu i sierpniu załoga zamiennie korzysta z urlopów taryfowych i przebywa na owych „urlopach ekonomicznych”. Ale wciąż istnieje obawa, że to nie wystarczy, że trzeba będzie sięgnąć do zwolnień grupowych.

Na szczęście drugim kwartale roku pojawia się możliwość dużego kontraktu na dostarczenie silników dla rosyjskich kopalń. DAMEL zgłasza się do przetargu. We wrześniu przetarg zostaje rozstrzygnięty – DAMEL wygrywa go, podpisując kontrakt. Dzięki temu nie dochodzi do planowanych zwolnień grupowych.

Kontrakt, to szansa, ale także szereg problemów do rozwiązania. Rozpoczynają się więc intensywne przygotowania do realizacji kontraktu, zabiega się o uzyskanie kredytów, poszukuje się kooperantów i nawet na czas określony przyjmuje się emerytów, by podoląć ogromowi pracy. Na koniec roku zadanie zostaje wykonane, powstało około 2000 silników i zestawów kooperacyjnych. Realizacja tego zamówienia bardzo pomaga firmie przejść przez niezwykle trudny dla niej czas.

Kontrakt rosyjski z całą pewnością chwilowo ustabilizował sytuację ekonomiczną DAMEL-u. Należało jednak myśleć o przyszłości. W gospodarce rynkowej dominował trend prywatyzacji. Gdy Ministerstwo Przekształceń Własnościowych proponuje, by zakład, wraz z 500 innymi sprywatyzował się w ramach Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, Rada Pracownicza tę ofertę odrzuca.

Mimo ogromnych trudności finansowych w roku 1993, dla poprawy jakości produkowanych wyrobów i remontowanych urządzeń, zakupiono dwie tokarki uniwersalne TUR 630 Mx2000 i jedną tokarkę TUR 710 Mx2000, natomiast z Francji sprowadzono nawijarkę stojakową i piec do pyrolizy, a z Czech – urządzenie do napawania otworów RN2-01.

Trudności trudnościami, ale rozpoczęto także produkcję silników wysokonapięciowych o mocy 400 kW i napięciu 6kV.

Rok później zakład znów żyje prywatyzacją. Odbywa się kolejne referendum w sprawie prywatyzacji zakładu. Wniosek znów zostaje odrzucony i to zdecydowaną większością głosów.

Spawalnia Wydziału P4.

Stacja prób Wydziału P3.

Oddział Obróbki Lekkiej Wydziału P2.

Niezależnie od tego, jak będą się kształtować stosunki własnościowe zakładu, nie zarzucono celu, którym wciąż jest nowoczesna produkcja. I jeszcze wiosną 1994 roku zaczynają się prace związane z wprowadzeniem w DAMEL-u Systemu Zapewnienia Jakości ISO 9000. Prace nad wdrożeniem tego systemu są zaplanowane na kilka lat.

Nowoczesna produkcja wymaga nowoczesnych narzędzi, także tych, które ułatwiają nowoczesne zarządzanie nią. Co do tego nie ma sporów. Powstaje więc sieć komputerowa, dająca możliwość korzystania z danych zakładowych kilku pionom. Szczególnie ważne dla systemu kosztów jest połączenie w sieć takich działów, jak: kadry, rachuba i koszty.

Faktem jest, że w roku 1994 jedynym przekazanym dla produkcji obiektem była malarnia 7b silników elektrycznych. Nie oznacza to, że spowolniono tempo marszu do przodu i to mimo coraz większych napotykanym przeszkód. Otóż w tym czasie pełną parą pracuje Biuro Konstrukcyjne, tworząc opracowania kolejnych silników. Tym samym DAMEL z zakładu remontowego coraz bardziej przekształca się w producenta maszyn elektrycznych. Szybko następuje odwracanie proporcji jeśli chodzi o udział produkcji w wielkości sprzedaży

Mogło się wydawać, że problem dotychczasowego statusu DAMEL-u, w świetle kłopotów produkcyjnych i socjalnych załogi, zszedł na plan dalszy. Jednak poszukiwanie drogi solidnej stabilizacji ekonomicznej musiało sprawić, iż problem prywatyzacji powraca w roku 1995. Zawiązuje się nawet grupa inicjatywna, która zajmuje się tą kwestią. Proponuje ona powołanie spółki pracowniczej. W kwietniu odbywa się referendum i – co ciekawe – 67,4 proc. głosujących opowiada się za jej utworzeniem. Taka forma prywatyzacji odpowiada załozdze. Pracownicy wierzą, że są w stanie pokierować własną firmą. 8 maja Rada Pracownicza po raz kolejny odrzuca propozycję Ministerstwa Przekształceń Własnościowych przystąpienia zakładu do Narodowych Funduszy Inwestycyjnych.

W sierpniu przeprowadzony jest konkurs na stanowisko dyrektora przedsiębiorstwa. Wygrywa go dotychczasowy dyrektor, **mgr inż. Czesław Mazur**.

Prawa rynku są nieublagane. Bez względu na to, jaki się ma aktualnie status organizacyjno-prawny, trzeba zaznaczyć swoją obecność na nim. Takim forum, na którym można zaprezentować swoje osiągnięcia i potencjał są Międzynarodowe Targi Górnictwa, Energetyki i Metalurgii „SIMMEX-95” w Katowicach, w których po raz pierwszy w swojej historii uczestniczy DAMEL. Od tej chwili liczy się on teraz przede wszystkim jako producent

maszyn elektrycznych własnej konstrukcji. Proces prywatyzacyjny, mający umocowanie w decyzji zakładowego referendum, wymaga szeregu działań. I tak, w pierwszej kolejności wydzielony zostaje tzw. Fundusz Prywatyzacyjny, który miał udzielać pracownikom pożyczek na zakup akcji prywatyzowanego przedsiębiorstwa. Kolejnym krokiem było rozprawienie wśród załogi deklaracji na ich zakup. Chęć ich nabycia zgłosiło 58,6 proc. załogi. Zatem wszystkie akcje pierwszej emisji zostały sprzedane. To jednak nie finał procesu prywatyzacji. Chociaż opracowano statut przyszłej spółki, stosowne dokumenty w celu likwidacji przedsiębiorstwa państwowego złożono w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, a 24 listopada 1995 r. Sąd Rejestrowy w Katowicach dokonuje wpisu „DAMEL-u” do rejestru handlowego i otrzymuje on nr RHB, to jednak, w wyniku negatywnej decyzji ministerstwa, zamierzenia załogi nie mogą być skonsumowane. Ministerstwo uzasadniało decyzję brakiem uregulowania spraw związanych z własnością gruntów i brakiem wymaganego kapitału. Załoga nie traciła wiary w rychłe pokonanie tych przeszkód.

Równocześnie produkcja nowych silników rozwija się w sposób dynamiczny, co uzasadnia nabycie w Niemczech kolejnego centrum obróbczego.

Tymczasem sama prywatyzacja Zakładu wciąż stoi pod znakiem zapytania. Niemniej w roku 1996 nadal trwają prace mające doprowadzić do prywatyzacji przedsiębiorstwa. Członkowie Grupy Założycielskiej odbywają w Warszawie spotkania w Unii Własności Pracowniczej oraz w Agencji Rozwoju Przemysłu. Przygotowania do prywatyzacji powierzono doświadczonej firmie z Krakowa – Instytutowi Prawa Spółek i Inwestycji Zagranicznych.

Pod koniec 1996 roku ukazuje się lista 250 zakładów przewidzianych do komercjalizacji, na której znajduje się również DAMEL. Ale przysłowiowym światłem w tunelu może okazać się, dokonana z końcem roku, reforma ministerstw, która sprawia, że organem założycielskim przedsiębiorstwa nie jest już Minister Przemysłu, ale Wojewoda Katowicki. To budzi nowe nadzieje na prywatyzację zakładu. Ale jak się szybko okazało, rok 1997 nie będzie w tym względzie przełomowym. Opracowany u jego zarania przez dyrekcję dąbrowskiego Zakładu dokument: „Strategia „DAMEL-u do 2000 roku” nie przekonuje Wydziału Przekształceń Przedsiębiorstw Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, bo jak twierdził: nie znalazł w nim podstawy prawnej do podjęcia prywatyzacji bezpośredniej zakładu. W lipcu, uchwałą nadzwyczajnego Zgromadzenia Akcjonariuszy, zlikwidowano, zarejestrowaną w grudniu

1995 roku Spółkę Pracowniczą. Uzasadnienie: nie może podjąć działalności.

Los prywatyzacji „DAMEL-u” może od tego momentu zależeć od nowych propozycji restrukturyzacji górnictwa, które pojawiły się na początku 1998 roku. Niosą one jednak dla dąbrowskiego Zakładu wiele niewiadomych. Najgorszą niewiadomą było co dalej, skoro, póki co, najgorsze co może spotkać zakład produkujący dla zadłużonego górnictwa, to zapowiedź zakazu kompensat, dzięki którym była możliwość regulowania znacznej części należności kopalni za dostarczone urządzenia i usługi. Rada Pracownicza przedsiębiorstwa nie miała innego wyjścia, jak zalecić niezwikszenie kredytowania kopalni.

To wszystko dzieje się mniej więcej wtedy, a jest luty, kiedy na Wydziale P-1 rozpoczyna się montaż, sprowadzonego z Niemiec na zasadach leasingu, centrum obróbczego. Z satysfakcją należy podkreślić, że w montażu pomagają ślusarze z Serwisu Wewnętrznego. W efekcie 15 kwietnia nastąpił odbiór techniczny tego nowoczesnego centrum.

To doraźnie nie rozwiązuje problemów. Prawdą jest, że sytuacja finansowa staje się krytyczna, nie pozwala na regulowanie bieżące opłat za energię elektryczną, ogrzewanie, wodę i gaz. Do tego stopnia, że grozi odcięcie mediów. Są rozważane, jako remedium na te problemy finansowe, zwolnienia grupowe, które dotknęłyby aż 200 osób. Nic zatem dziwnego, że majowa wypłata została ograniczona do 40 procent należności.

Niestety, w czerwcu czarny scenariusz przybrał realny kształt. Wówczas rozpoczął się proces wypowiedzeń stosunków pracy z przyczyn ekonomicznych. Dotknął on 150 pracowników, 80 musiało zgodzić się na pracę w niepełnym wymiarze godzin.

Warunki działalności nie należały, delikatnie mówiąc, do łatwych. Rezerw, które uniezależniałyby zakładu od sytuacji swoich kontrahentów, szukano wszędzie. Uporządkowano w końcu sprawy własności terenów i nieruchomości, będących w zarządzie zakładu. Przygotowano się do

Mimo dwóch obszarów działalności – remontów i produkcji – pod koniec lat 90., pracy zabrakło dla licznej wówczas załogi. Trzeba było podejmować trudne i przykre decyzje redukcji zatrudnienia. Odeszła duża grupa zasłużonych pracowników. Wielu nie mogło się pogodzić z sytuacją, psychicznie nie wytrzymało. Następowaly liczne zmiany. Nastąpił pierwszy etap prywatyzacji, czyli komercjalizacja.

Jerzy Suchoszek

ich upłynięcia. Pod młotek musiał pójść budynek po przedszkolu i żłobku, a nawet budynek biurowca oraz ośrodek „Pogoria”.

PRYWATYZACJA PRZEZ KOMERCJALIZACJĘ: DAMEL SPÓŁKĄ AKCYJNĄ

W 1999 roku DAMEL zakończył 54-letni okres działania jako przedsiębiorstwo państwowe. Po podpisaniu aktu komercjalizacji, staje się on jednoosobową spółką Skarbu Państwa. 19 czerwca tegoż roku, Sąd Rejonowy w Katowicach rejestruje ją pod nazwą: **DĄBROWSKA FABRYKA MASZYN ELEKTRYCZNYCH DAMEL SPÓŁKA AKCYJNA** z mocą od 1 lipca 1999 r.

Nic dziwnego, że w DAMEL-u rosła rzesza wątpiących, czy herbata stanie się słodsza przez jej mieszanie. Była to kolejna bądź to restrukturyzacja, bądź to zmiana organizacyjna, bądź to przekształcenie. Na szczęście żadna z tych operacji czysto formalnych nie zatopiła zakładu, chociaż liczni członkowie załogi nie przetrwali, bo pochłonęła ich ekonomia. Kierownictwo spółki objął, z tytułem prezesa, dotychczasowy dyrektor techniczny przedsiębiorstwa, **mgr inż. Jerzy Suchoszek**. Na emeryturę przechodzi zaś długoletni dyrektor zakładu **mgr inż. Czesław Mazur**, któremu po przepracowaniu 35 lat w jednym zakładzie, w tym 27 lat na stanowiskach dyrektorskich, zdrowie nie pozwalało na kontynuowanie pracy zawodowej. W skład Zarządu I-ej kadencji powołano również Marka Gruszkę, Wiesławę Jodłowską i Zdzisława Nagasa.

Tak rozpoczął się nowy etap funkcjonowania firmy. Kapitał akcyjny spółki pokryty zostaje funduszami własnymi przedsiębiorstwa państwowego i wynosi 19,1 mln zł, które dzieli się na akcje imienne o wartości nominalnej 10 zł. Wszystkie akcje obejmuje Skarb Państwa. W użytkowaniu wieczystym spółki znajduje się ponad 204,7 tys. m kw. gruntów, na których ulokowane są hale produkcyjne o powierzchni użytkowej 22 375 m kw.

Załoga chce wierzyć, że komercjalizacja z całą pewnością nie sprowadzi się wyłącznie do przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, że to jednak dopiero początek ścieżki prywatyzacyjnej.

Obawy tym silniejsze, że mimo zmian własnościowych, przedmiotowa działalność DAMEL-u pozostaje taka sama: głównie produkcja, a także remonty maszyn górniczych i urządzeń elektrycznych.

Niestety, początki istnienia zakładu jako spółki to w dalszym ciągu trudna sytuacja finansowa. Są zaległości w płatnościach za media i raty leasingowe, a w dodatku kłopoty z podatkami. Zarząd spółki wraz z prezesem podejmuje wyzwanie ratowania firmy. Opracowywany jest „Program Restrukturyzacji DAMEL-u.” Zajmuje się tym utworzony w tym celu zespół. Główne jego zadania to restrukturyzacja majątkowa i kadrowa spółki.

Ale jednocześnie ma miejsce pewne, zresztą nie po raz pierwszy, fenomenalne działanie, bowiem pomimo tych trudności nie przzerwano prac nad nowymi silnikami. Opracowano silnik z wałem skrętnym o mocy 200 kW.

Formalne przekształcenie, w tym przypadku nazwane komercjalizacją, nie przynosi takich efektów, których mogła spodziewać się załoga. Rok 1999, działająca od sześciu miesięcy spółka, zamyka stratą 2 mln 39 tys. zł. To prawda, pół roku to za krótki okres by zlikwidować narastające przez lata problemy z którymi borykał się DAMEL jako przedsiębiorstwo państwowe, ale...

Załoga DAMEL-u miała świadomość, że jej przygotowanie technologiczne pozwala pracownikom chodzić z podniesioną głową i mierzyć się ze znanymi w branży markami. Z niepokojem jednak obserwowano rynek zbytu, a na nim występowały, różne obiektywne zjawiska. Ponieważ precyzyjnie wyliczono optimum sprzedaży, przed Działem Marketingu staje zadanie zapewnienia, w nowym 2000 roku, zamówień na poziomie minimum 4,5 mln złotych miesięcznej sprzedaży wyrobów i usług. Zadanie to trudne, ale na rynku zamówień rysują się dla zakładu lepsze perspektywy. Po kilku latach walki z konkurencją innych zakładów, w wielu kopalniach następuje powrót do oferty DAMEL-u. Okazuje się, że po pierwsze opłacało się dbać o jakość, po drugie – konkurenci często stosowali materiały niższej jakości, wykorzystywali przestarzałe technologie, a ich kadra nie posiadała takiego doświadczenia zawodowego, jak pracownicy DAMEL-u. Z tego powodu zarówno nowe, zakupione, jak i te remontowane urządzenia najczęściej nie spełniały wysokich wymogów jakościowych, które były niezbędne w trudnych warunkach pracy w kopalniach. Stąd wiele kopalń powraca do nieco droższych, lecz dających gwarancję niezawodności ofert właśnie DAMEL-u.

Zatem rysują się nowe perspektywy, całkiem realne. Nic więc dziwnego, że powraca wiara w pełnokrwistą prywatyzację. Rozpoczynają się ponownie prace nad ustaleniem liczby osób uprawnionych do nieodpłatnego nabywania akcji. Są nimi pracownicy spółki oraz wszyscy, którzy

przepracowali w zakładzie co najmniej 10 lat, a rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło wskutek przejścia na emeryturę lub rentę, albo na podstawie zwolnień zbiorowych, z przyczyn ekonomicznych. Powołany do tego zespół ustala listę 1396 pracowników uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji.

Mimo stabilizowania się sytuacji ekonomicznej, zaszczytu wciąż dają o sobie znać, dlatego wyłącznie z przyczyn finansowych, podobnie jak w poprzednim roku, wręczane są następne wypowiedzenia. Analizy rynku i standing wskazują, iż optymalny poziom zatrudnienia to 500 pracowników. Teraz liczy się umiejętność pracy na wielu specjalistycznych stanowiskach, a podczas remontów – także w trudnych warunkach. Dlatego w pertraktacjach Zarządu Spółki z organizacjami związkowymi osiąga się porozumienie, że nie będą zwalniani pracownicy posiadający wysokie, wszechstronne kwalifikacje, nawet w przypadku, gdy mają oni możliwość przejścia na zasilek przedemerytalny. I dzięki uzyskaniu zgodności filozofii działania między partnerami społecznymi, czyli Zarządem i związkowcami już pod koniec stycznia emocje związane ze zwolnieniami powoli opadają. Wiedza, że pracy nie ma dla wszystkich i zmniejszanie zatrudnienia jest nieuchronne - staje się wśród załogi powszechna.

Pierwsze zwolnienia grupowe odbywają się w styczniu, a kolejne – w lutym 2000 roku. Na początku marca zatrudnienie w spółce wynosi 725 osób. Redukcje dotyczą również Zarządu. Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę o zmniejszeniu także stanu osobowego Zarządu Spółki do trzech osób.

Jednak prawa ekonomii się nieubłagane. Nadal więc będą trwały zwolnienia grupowe. Dla przykładowo, przytoczmy taki fakt, że we wrześniu 2000 r. zatrudnienie w spółce zmaleje do 564 osób, a na koniec roku do 525. Tak więc w wyniku restrukturyzacji zatrudnienie zmniejszyło się w całym roku 2000 łącznie o 239 pracowników.

Bilans pierwszych trzech miesięcy 2000 roku zamknięty zostaje sprzedażą niższą wprawdzie o 2 mln zł od pożądaną, ale – co istotne – w każdym miesiącu uzyskano dodatni wynik finansowy i tym samym z miesiąca na miesiąc

Kierowanie DAMEL-em przejąłem w 1999 roku. Wcześniej przez 10 lat byłem dyrektorem technicznym, a jeszcze przed tym kolejno: szefem oddziału kontroli jakości, kierownikiem jednego z wydziałów, szefem robót serwisowych i szefem produkcji fabryki.

Jerzy Suchoszek

zmniejsza się strata finansowa spółki. Podobnie jest w kolejnych trzech miesiącach. To pozwoliło na uruchomienie od kwietnia premii regulaminowej. Wprawdzie jest ona na minimalnym poziomie, ale sam fakt jej uruchomienia świadczy o stabilizacji spółki. Sytuacja, że każdy miesiąc zamykany będzie wynikiem dodatnim, potrwa do końca roku. Ale i tak nie udało się w całości pokryć strat spółki, które były od początku jej działalności. Cieszyć jednak mogło to, że nakłady inwestycyjne, chociaż nadal skromne, zostały – w stosunku do roku poprzedniego – niemal podwojone.

Mimo, że od strategii „3S” nie minęło zbyt wiele czasu, to załoga DAMEL-u szybko uczyła się sposobów optymalizacji swojej działalności. Już w kwietniu 2000 roku, na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Spółki „DAMEL” S.A., podjęto uchwałę o zawiązaniu spółek zależnych. Są to: Zakład Remontowo – Serwisowy Spółka z o.o. oraz Zakład Produkcyjno – Usługowy „EL-TRANS” Spółka z o.o., które zarejestrowane zostały w Sądzie Rejestrowym w Katowicach. 16 sierpnia rozpoczyna działalność pierwsza

ze spółek. Jej prezesem zostaje inż. Henryk Korotyński. Druga – 1 października, a szefuje jej Grzegorz Rymarczyk.

Silnym atrybutem DAMEL-u, jako producenta, była także dbałość o jakość. Ale potrzebny było, żeby ktoś niezależny mógł o tym zaświadczyć. Była to swoista idea fix. W połowie roku 2000 przystąpiono więc do intensyfikacji prac nad

wdrożeniem systemu zapewnienia jakości. Przełomem było podpisanie umowy z firmą konsultacyjną Polskim Rejestrem Statków – Systemy Jakości, specjalistyczną jednostką, o dużym doświadczeniu w zakresie wdrażania systemów jakości. Ustalono opracowanie i wdrożenie około

50 procedur, które będą funkcjonować w ramach systemu i obejmować najważniejsze sfery działalności spółki.

CERTYFIKAT JAKOŚCI ISO NOBILITUJE

Tak już jest ten świat urządzony, że nie liczy się to, co o sobie mówisz, a ważne jest to co o tobie mówią. Niewątpliwie na rynku producentów silników elektrycznych nobilitacją staje się otrzymanie certyfikatu ISO 9001: 2000 w zakresie projektowania, produkcji i remontów napędów elektrycznych urządzeń górniczych i ogólnego przeznaczenia.

konieczności budowania wielu rynków dla swoich wyrobów i usług – przekonano się w „DAMEL-u” bodajże w latach osiemdziesiątych. Mając świadomość, że sztuką nie jest tylko coś wyprodukować i to nawet o stopniu zaawansowania technologicznego, ale sztuką jest to sprzedać. Nie ma nic dziwnego w tym, że we wrześniu 2000 roku spółka bierze udział w kolejnych, Międzynarodowych Targach Górnictwa, Energetyki i Metalurgii w Katowicach. Wypada bardzo dobrze. Pozycja DAMEL-u na rynku, mimo kłopotów, jest już mocna. Największym zainteresowaniem przedstawicieli kopalń, jak również gości zagranicznych, cieszyły się silniki sterowane tyrystorowo o mocy 200 kW oraz silniki o mocy 132 kW z hamulcem elektromagnetycznym.

DAMEL stawia na efektywną gospodarkę. Podporządkowany temu jest dokonywany podział jego gruntów. Towarzyszący mu program jest już gotowy w październiku. Zakłada on restrukturyzację majątkową poprzez wydzielenie do sprzedaży kilkudziesięciu działek w części produkcyjnej i nieprodukcyjnej.

Życie nie składa się jednak z samych sukcesów, lecz także porażek. A więc niewątpliwie porażką jest, szczególnie dla załogi, która nie zanieczyściła sfer pozaprodukcyjnych, likwidacja działającej 43 lata, Zakładowej Orkiestry Dętej oraz Klubu Sportowego KS „Dąbrowa”, którym aż przez 50 lat, opiekował się dąbrowski Zakład. Klub powstał w 1909 roku, wprawdzie jako kolejarSKI, a następnie połączył

się z Klubem Zakładowym „Górniki”. To, że został zlikwidowany było tym bardziej smutne, iż należał on do najstarszych w Polsce.

Są jednak i dobre wiadomości, wszak rok 2000 kończy się dla załogi miłą niespodzianką. Zarząd Spółki, z okazji jubileuszu przedsiębiorstwa, podjął decyzję o przeszerogowaniu wszystkich pracowników o jedną grupę i anulowaniu kar regulaminowych.

Konsekwencja działania sprawia, iż to co dla niektórych wydawało się niemożliwe, staje się już historią. Marka DAMEL ma szansę na odgrywanie poważnej roli na trudnym rynku. Chociaż proces prywatyzacji wciąż jest w stanie zawieszenia, to temat nagle odżywa.

Otóż w listopadzie 2000 roku Agencja Prywatyzacji zwraca się do DAMEL-u z poleceniem opracowania raportu o spółce, który jest potrzebny do oferty przetargowej. Zmiany w firmie zbliżają się wielkimi krokami, a sądząc z osiągniętych wyników ekonomicznych, batalia o spółkę została wygrana. W ramach raportu, organizacje związkowe miały za zadanie opracować, dla przyszłego nabywcy, minimalne zobowiązania w zakresie pakietu gwarancyjnego. Siedem zakładowych organizacji związkowych, które praktycznie przez cały rok nie potrafiły uzgodnić regulaminu premiowania, tym razem, w ciągu dwóch dni, stworzyły i uzgodniły taki pakiet. Przeważała świadomość, że tę istotną dla załogi sprawę trzeba załatwić szybko, gdyż odkładanie jej może doprowadzić do utraty nabytych przywilejów.

Pierwszy rok działalności Spółki był dla załogi okresem bardzo trudnym, ale dającym nadzieję na pokonanie kłopotów, tym bardziej, że portfel zamówień na I kwartał nadchodzącego 2001 roku był prawie pełny.

Pierwszy miesiąc nowego roku upłynął pod znakiem porządkowania spraw załogi. Zakładowe organizacje związkowe uzgadniają wspólny regulamin premiowania i po negocjacjach z Zarządem Spółki zostaje on przyjęty. Wraz z regulaminem premiowania przyjęto, jako załączniki: zasady i wysokość nagród jubileuszowych oraz odpraw emerytalnych i rentowych, a także nowy taryfikator plac. Przeprowadzono także wybory uzupełniające przedstawicieli załogi na członków Rady Nadzorczej Spółki.

Wszelkie trudności obiektywne i zupełnie niezależne od woli załogi zjawiska gospodarcze, jak np. trudności z windykacją swoich należności, nigdy nie były pokonywane kosztem jakości. Wręcz przeciwnie, jakość była priorytetem. Nic więc dziwnego, że w I kwartale 2001 roku trwały także intensywne prace nad wdrażaniem Systemu

Zarządzania Jakością. Wynikiem tych prac było wdrożenie sześciu pierwszych procedur. Prezes Spółki powołuje Radę Techniczno-Ekonomiczną, która będzie nadzorowała prawidłowość działania Systemu Zarządzania Jakością. W II kwartale wdrożonych zostanie kolejnych 11 procedur.

Nowoczesne zarządzanie wymaga urealnienia posiadanego majątku. Trzeba przewidzieć, który z jego składników będzie potrzebny, a który jest, lub będzie, tylko balastem. Przewiduje się, że w ramach restrukturyzacji część majątku ulegnie upłynnieniu. Uzyskano już potwierdzenie sądu o wpisaniu kolejnych działek do księgi wieczystej. Równocześnie dobiegł końca proces wyceny nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży. Pozwoliło to na wystąpienie do Walnego Zgromadzenia z wnioskiem o zgodę na zbycie tych nieruchomości.

Wdrażany systematycznie program restrukturyzacji przynosił efekty. Za I kwartał 2001 roku, po raz pierwszy od kilku lat, należności przewyższyły zobowiązania, co świadczy o poprawiającej się sytuacji finansowej. Zysk brutto wyniósł 332 tys. zł. W II kwartale wzrósł do 773 tys. zł, a w III narastająco zysk osiągnął poziom 1 mln 140 tys. zł. Cały rok 2001 zamknięto zyskiem w wysokości 1 mln 349 tys. zł, a zatrudnienie wzrosło do 506 osób.

We wrześniu, po raz pierwszy od dłuższego czasu, do pracy zostają przyjęci absolwenci średnich szkół technicznych. Wynikało to z faktu, że wysoki poziom zamówień sprawił odczuwalne braki obsady na stanowiskach związanych z obróbką skrawaniem i uzwajaniem silników. Zatrudnienie na koniec III kwartału wzrosło do poziomu 540 osób.

Trwają prace nad przygotowaniem spółki do prywatyzacji. W czerwcu, na polecenie Agencji Restrukturyzacji, komórki organizacyjne przygotowują materiały dla firmy doradczej ABC Consulting sp. z o.o. z Gdańska, która opracowuje „Analizę sytuacji prawnej, ekonomicznej i wycenę DFME „DAMEL” S.A.”

Rok 2001 jest rokiem poszerzenia gamy produkowanych silników wysokonapięciowych o silniki na napięcie 3300 V. Rozpoczęto także produkcję silników z wysprzęgnięciem obrotów o mocy 200 i 300 kW.

W dniach 4–7 września DAMEL kolejny raz uczestniczy w Targach Górnictwa, Energetyki, Metalurgii i Chemii KATOWICE’2001, ale po raz pierwszy przedstawia swoją ofertę z innymi firmami tworzącymi wspólne przedsięwzięcie pod szyldem Polskiej Techniki Górniczej. Na stoisku DAMEL-u wystawiono silniki dla górnictwa, charakteryzujące się najnowszymi rozwiązaniami konstrukcyjnymi,

nie odbiegającymi poziomem od produktów konkurencyjnych firm zagranicznych. Oferta Spółki, tak pod względem funkcjonalności, dostępu do serwisu, nowoczesności rozwiązań przyjaznych dla środowiska, jak i cen, była porównywalna z ofertami wiodących firm światowych.

Dla porządku odnotować należy fakt, że w dniu 1 grudnia 2001 r. rozpoczyna działalność trzecia wydzielona spółka – Zakład Usług Administracyjnych. Jej prezesem zostaje Krzysztof Piątek.

W roku 2003 poszerzono gamę produkowanych separatorów elektromagnetycznych. Ważnym krokiem było rozpoczęcie procesu certyfikacji silników na zgodność z dyrektywą ATEX 100 Unii Europejskiej.

FINAŁ PROCESÓW PRYWATYZACYJNYCH

Dzień 23 grudnia 2003 r., to jeden z najważniejszych zapewne dni w historii dąbrowskiego Zakładu. Otóż w tym dniu następuje ostateczna prywatyzacja firmy. Minister Skarbu Państwa dokonuje sprzedaży 80 proc. akcji DFME „DAMEL” S.A. na rzecz konsorcjum złożonego z dwóch firm: Przedsiębiorstwa Komplektacji i Montażu Systemów Automatyki CARBOAUTOMATYKA S.A. z siedzibą w Tychach i Fabryki Taśm Transporterowych STOMIL WOLBROM S. A. Skarb Państwa zatrzymuje sobie ok. 5 proc. akcji, reszta należy do pracowników. Firma po przekształceniach funkcjonuje nadal pod nazwą z 1999 roku i zatrudnia ok. 500 osób, a w trzech swoich spółkach-córkach jeszcze ok. 70 pracowników.

W roku 2004 dotychczasowi, główni akcjonariusze DAMEL-u, czyli CARBOAUTOMATYKA S.A. i STOMIL WOLBROM S.A., dysponujący w 80 proc. pakietem akcji dąbrowskiej spółki, w ramach zobowiązań prywatyzacyjnych, podnieśli kapitał zakładowy o 2 mln zł, to jest z 19,1 mln zł do 21,1 mln zł. Umożliwiło to wyemitowanie dodatkowych 200 tys. akcji, które przypadły w udziale obu akcjonariuszom w wysokości po 100 tys. dla każdego z nich.

Mając już za sobą proces prywatyzacji, załoga nie siada na laurach. Znów odnotowuje kolejny sukces. A jest nim rozpoczęcie w roku 2004 produkcji dwubiegowych silników wysokonapięciowych. W rok później poszerzono ofertę produkcyjną o silniki zintegrowane z przemianami częstotliwości.

Na początku 2006 roku dotychczasowego wiceprezesa Zarządu ds. handlowych Jacka Kapłanka zastąpił na tym stanowisku Aleksander Stabla.

Dopóki jednak pięć procent akcji pozostawało we władaniu Skarbu Państwa, w procesie prywatyzacji brakowało przysłowiowej „kropki nad i”. Zatem konieczny był kolejny krok. I tak, w okresie roku obrotowego 2006 Spółka przeprowadziła procedurę wykupu akcji celem ich umorzenia, a główni akcjonariusze wykupili akcje pozostałe w posiadaniu Skarbu Państwa, w tym w ramach rezerwy prywatyzacyjnej. Ostatecznie, na przełomie lat 2007-2008, dwaj główni akcjonariusze Spółki wykupili pozostałe akcje, stając się tym samym wyłącznymi akcjonariuszami DAMEL-u, dysponującymi po 50% kapitału akcyjnego firmy.

Równoległe z porządkowaniem spraw kapitałowych trwały prace nad restrukturyzacją Spółki. Utworzone w roku 2000 spółki zależne: Zakład Remontowo-Serwisowy i Zakład Produkcyjno-Usługowy „EL-TRANS” oraz powstały w rok później Zakład Usług Administracyjnych, także poddane zostały restrukturyzacji. W roku 2005 Zakład Remontowo-Serwisowy wchłonął spółkę ZPU „EL-TRANS”. W rok później Zakład Remontowo-Serwisowy wchłania również Zakład Usług Administracyjnych. Spółka ta działała do roku 2008. Wtedy to zakończono proces likwidacji ostatniej ze spółek zależnych, tj. Zakładu Remontowo-Serwisowego.

W wyniku tych działań, DAMEL od roku 2008 ma udziały już tylko w dwóch spółkach: SIB-DAMEL-NOWOMAG i w Polskiej Technice Górniczej S.A.

Niezwykle trudne decyzje były podejmowane w roku 1998 i potem w latach 2001-2002, kiedy w związku z restrukturyzacją konieczne były duże zwolnienia. Ale bez tego zakład by nie przetrwał. W rezultacie restrukturyzacji i innych działań, jak np. pozbycie się zbędnego majątku, wyhamowaliśmy proces degradacji firmy i znaleźliśmy niezbędne środki aby odwrócić niekorzystny trend. Od 2000 roku firma zaczęła osiągać wynik dodatni. Trudne i bolesne decyzje były generalnie akceptowane przez gros ludzi, którzy pracowali w zakładzie. Myślę, że istotny wpływ na to miało i to, że DAMEL był i jest niejako firmą rodzinną, w której pracowali i pracują pokolenia. Stąd ta rzeczywista determinacja załogi wynikająca z chęci ratowania firmy.

Jerzy Suchoszek

INWESTYCYJNE PRZYSPIESZENIE

Śledząc historię DAMEL-u trudno nie zwrócić uwagi na powtarzający się fakt, iż w okresach kiedy, mówiąc kolokwialnie, nie było pogody dla inwestycji, ten zakład nie rezygnował z podejmowania, albo kontynuowania projektów rozwojowych. Liczyło się wyłącznie utrzymanie jakości i warunków produkcji. Tym razem jednak program inwestycyjny wynikał po trochu ze zobowiązania, jakie Ministerstwo Skarbu Państwa zawarło w umowie prywatyzacyjnej. Inwestorzy Spółki stanęli przed koniecznością zrealizowania określonego pakietu inwestycyjnego na kwotę wielu milionów złotych. Długa lista inwestycyjna obejmowała zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń, mających zapewnić odtworzenie i rozszerzenie produkcji. Poza maszynami i urządzeniami na liście znalazły się także obiekty produkcyjne i inne budynki.

Realizację tzw. zobowiązania prywatyzacyjnego rozpoczęto z dużym impetem. Już w roku 2005 dokonano zakupu wielu nowoczesnych maszyn i urządzeń. W Niemczech zakupiono pionowe centrum obróbcze, pionową wiertarko-frezarkę firmy AXA, a we Włoszech – zwijarkę blach. We Francji zakupiono kolejny piec do wypalania uzwojeń firmy Maxei. Zakupiono także maszynę do prób wodnych, służącą do badania szczelności korpusów silników. Na długiej liście zakupów dokonanych w roku 2005 znalazły się także: urządzenie do impregnacji metodą próżniową VPI oraz urządzenie filtrowentylacyjne do spawalni.

Zakupy w 2005 roku nie wyczerpały listy ambitnych inwestycji w urządzenia z najwyższej półki. Także w następnym 2006 roku zakład wzbogacił się o nowe maszyny i urządzenia. Na potrzeby laboratorium maszyn elektrycznych zakupiono analizator mocy japońskiej formy Yokogawa. Na podkreślenie zasługuje fakt, że było to pierwsze tego typu urządzenie w Polsce. Dla potrzeb narzędziowni zakupiony został piec oporowy do wyżarzania. Dokonano także zakupu samochodu ciężarowego Star-MAN.

Dokonując ambitnych inwestycji, pamiętano też o konieczności unowocześnienia infrastruktury, czyli zaplecza technicznego. Jako efekt tej „filozofii”, w roku 2007 przeprowadzono modernizację głównej stacji zasilania. W budynku administracyjnym zmodernizowano również, a w wielu przypadkach zbudowano od podstaw, pomieszczenia dla działów: marketingu, technologicznego i konstrukcyjnego. Nie zapomniano także o służbach

nieprodukcyjnych. Dowód? Także dział finansowy przeniósł się do nowych pomieszczeń. W halach produkcyjnych nastąpiła zasadnicza poprawa warunków socjalnych, dzięki wyremontowaniu szatni i innych pomieszczeń. Nowa elewacja budynków nadała im estetyczny wygląd. Poprawiono także ich funkcjonalność, ocieplając je.

Ambicją Spółki było posiadanie pozycji liczącego się producenta urządzeń o dużym zaawansowaniu technologicznym. Inwestycjom więc nie mogło być końca. W tymże roku 2007, zakupiono opiekarkę do uzwojeń szwajcarskiej firmy.

Natomiast sztandarowym zakupem w roku 2008 była prasa do wykrawania blach austriacko-niemieckiej firmy Andritz-Kaiser za kwotę 1,5 mln euro. Zakup ten był konieczny w związku z podjęciem przez Spółkę produkcji silników o dużej mocy i tym samym o większych gabarytach. Nowa prasa zapewniła możliwość dokonywania wykrojów o średnicy do 1000 mm. Dotychczas eksploatowane tego typu urządzenie nie miało takich możliwości. We Francji zakupiono rozciągarkę do cewek z drutu profilowego, a w kraju: konwencjonalne – tokarkę i wiertarkę. Natomiast w warszawskiej firmie AVIA zakupiono centrum frezarskie. Wynik precyzyjnych kalkulacji uznano, że wciąż niektóre składniki majątkowe nie mają żadnej przydatności w bieżącym działaniu. Dlatego w roku 2008 został sprzedany budynek byłego magazynu głównego.

Na początku 2009 roku wiceprezesa ds. ekonomiczno-finansowych **mgr Ryszarda Karonia** zastąpił na tym stanowisku **mgr Henryk Pfeifer**.

Gdy okazało się w 2010 roku, że nośność stosowanych dotychczas manipulatorów spawalniczych była zbyt mała w stosunku do produkowanych wówczas silników, zakupiono dwa nowe manipulatory spawalnicze. Zakupiono także kilka spawarek. Zakończona została także przebudowa hali nr 3, która spośród obiektów produkcyjnych była w najgorszym stanie. Koszt tej przebudowy wyniósł 1,5 mln złotych.

Dość powiedzieć, że żadna z inwestycji, to nie groszowe wydatki. Tylko w latach 2005–2010 na zakupy maszyn i urządzeń, a także sprzętu komputerowego oraz na

budowę i modernizację budynków wydatkowano łącznie 18 mln złotych.

Wysiłki inwestycyjne z założenia służą dążeniu do unowocześnienia produkcji i zwiększenia wydajności, która nie wymaga licznej obsady osobowej, a w konsekwencji pozwala na redukcję zatrudnienia. Służą temu także restrukturyzacje. Jednym ze skutków takiej niezbędnej restrukturyzacji DAMEL-u było zmniejszenie liczby pracowników. Z tym faktem wiąże się także zmniejszenie liczby zakładowych organizacji związkowych. W roku 2010 w Zakładzie działa pięć zakładowych organizacji związkowych:

- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników „DAMEL-u”,
- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „SOLIDARNOŚĆ”,
- Związek Zawodowy „KADRA”,
- Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników „Produkcji”,
- Międzyzakładowy Związek Zawodowy „Solidarność 80”.

Zmieniali się właściciele i zmieniały się nazwy Zakładu

W okresie 75. lat istnienia Zakładu, wielokrotnie zmieniała się jego nazwa. Różne też były jego formy własności, od zakładu prywatnego, poprzez zakład państwowy do spółki akcyjnej. Te szyldy raz jeszcze warto przypomnieć.

Lata	Nazwa firmy	Forma własności
1940–1942	WARSZTAT ELEKTRYCZNY inż. Stefan SZLĘK	zakład prywatny
1942–1945	PRZEMYSŁ MECHANICZNY I ELEKTROTECHNICZNY inż. Stefan SZLĘK I S-KA	zakład prywatny
1945–1947	PRZEMYSŁ MECHANICZNY I ELEKTROTECHNICZNY	zakład państwowy
1947–1957	CENTRALNE WARSZTATY ELEKTRYCZNE Przemysłu Węglowego	zakład państwowy
1957–1965	ZAKŁADY NAPRAWCZE MASZYN ELEKTRYCZNYCH	zakład państwowy
1965–1973	ZAKŁADY NAPRAWCZE MASZYN ELEKTRYCZNYCH „DAMEL”	zakład państwowy
1973–1976	ZAKŁADY REMONTOWO-PRODUKCYJNE MASZYN ELEKTRYCZNYCH PW „DAMEL”	zakład państwowy
1976–1985	ZAKŁAD REMONTOWO-PRODUKCYJNY MASZYN ELEKTRYCZNYCH „DAMEL”	zakład państwowy
1985–1990	ZAKŁAD NAPRAWCZO-PRODUKCYJNY GÓRNICZYCH MASZYN ELEKTRYCZNYCH „DAMEL”	zakład państwowy
1990–1999	PRZEDSIĘBIORSTWO REMONTOWO-PRODUKCYJNE GÓRNICZYCH MASZYN ELEKTRYCZNYCH „DAMEL”	przedsiębiorstwo państwowe
1999–2003	DĄBROWSKA FABRYKA MASZYN ELEKTRYCZNYCH Spółka Akcyjna	spółka akcyjna jednoosobowa spółka Skarbu Państwa
2003 – nadal	DĄBROWSKA FABRYKA MASZYN ELEKTRYCZNYCH DAMEL Spółka Akcyjna	spółka akcyjna

Kompetencje i zaangażowanie załogi największą wartością

Załoga dąbrowskiego zakładu doznawała, jak całe społeczeństwo, trudnych czasów. Dotyczy to nie tylko lat czterdziestych i pięćdziesiątych, ale również 80-tych. Kierownictwo zakładu czyniło wiele wysiłków, aby ulżyć swoim pracownikom. Przez wiele lat, głównie gdy zakład działał jako przedsiębiorstwo państwowe, organizowano pracownikom także czas wolny w zakładowej świetlicy i okołozakładowych klubach sportowych, oferowano wspólne rekreacyjno-turystyczne wyjazdy. Zakład troszczył się o swoich pracowników tworząc zakładową służbę zdrowia, budując i prowadząc żłobek oraz przedszkole dla ich dzieci, a także budując mieszkania. Prowadził również przyzakładową szkołę zawodową. Sprawą oczywistą było organizowanie przez zakład wyjazdów dla dzieci pracowników na kolonie letnie i zimowiska. W latach 50-tych, a także 80-tych, kiedy gospodarka przeżywała kryzys,

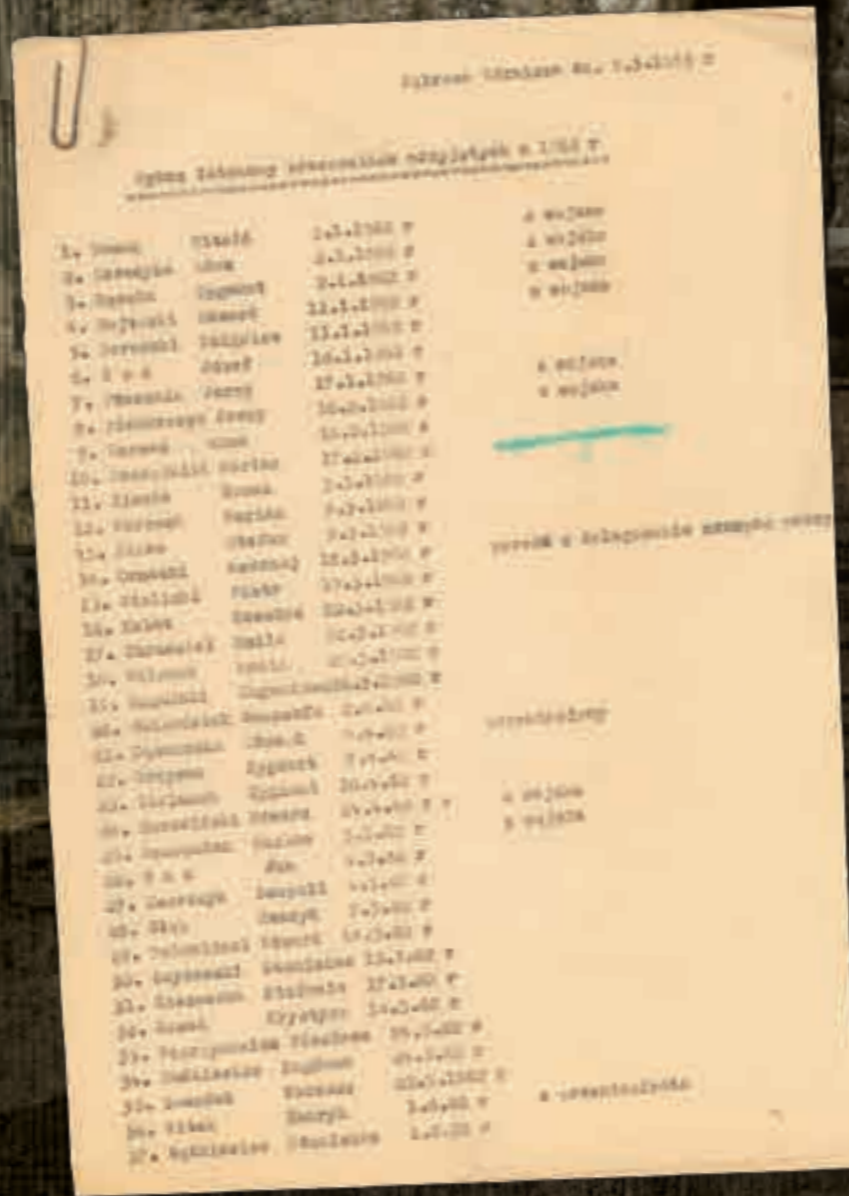
kierownictwo zakładu, choć dziś trudno w to uwierzyć, podejmowało działalność dla zapewnienia załodze podstawowych produktów. Były takie okresy, że mimo tego, iż przemysł rozwijał się pełną parą, to odczuwalne były duże braki w zaopatrzeniu ludności. Dla poprawy tej sytuacji, w trybie pilnym, budowane były pomieszczenia dla nieznaney do tej pory w dziejach zakładu komórki organizacyjnej – Oddziału Zaopatrzenia Robotniczego. W pomieszczeniach tych znalazły się: stołówka, sklep spożywczy, punkt krawiecki i szewski. Zbudowano także chlewnię, w której prowadzona była hodowla trzody dla zaopatrzenia pracowników w mięso. Taka nie-normalna – z dzisiejszego punktu widzenia – sytuacja, gdy w zakładzie produkcyjnym prowadzi się hodowlę trzody chlewnej, aby zaspokoić podstawowe potrzeby załogi, trwać będzie aż do roku 1957. Dopiero wtedy ulega likwidacji Oddział Zaopa-

trzenia Robotniczego, a na terenie zakładu pozostaje jedynie kiosk spożywczy. Ale na tym nie koniec. W roku 1953 w zakładzie otwarto ambulatorium dentystryczne, czynne na dwie zmiany, oraz żłobek mogący zapewnić opiekę dla 50 dzieci. W budowie znajdowało się przedszkole dla 120 maluchów, które przekazane zostaje w roku 1955. Żłobek przy zakładzie będzie istniał do roku 1991, kiedy to kierownictwo przedsiębiorstwa, działając w warunkach gospodarki rynkowej, zostaje zmuszone ograniczać działalność pozaprodukcyjną zakładu. W zakładowej świetlicy od lat 50-tych kwitnie życie kulturalne. Powstają zespoły: estradowy, rytmiczny i recytatorski, a w późniejszym czasie również Zakładowa Orkiestra Dęta. Dynamicznie rozwija się przyzakładowy sport, a najprężniej – sekcja zapasnicza. Na nieużytkach wokół zakładu załoga, w czynnie społecznym, rozpoczyna budowę

stadionu sportowego. Dzięki solidnym treningom i zaangażowaniu zakładowa drużyna piłkarska awansuje do III ligi. Odnotujemy w tym miejscu przykład różnorodności form życia kulturalnego w zakładzie. Tradycyjna akademia barbórkowa miała w roku 1973 szczególną oprawę. Swoją pierwszą występ dał nowo zorganizowany zespół wokalnoinstrumentalny „DAMEL-TON”. Wystąpił także 7-osobowy zespół uczennic ze szkoły podstawowej pod nazwą „DAMELEK”. W następnych latach w klubie górniczym, pod kierownictwem **Małgorzaty Bednarskiej**, powstaje dziecięcy teatrzyk, którego ukoronowaniem działalności było wystawienie na imprezie choinkowej 20 stycznia 1980 r., dla dzieci pracowników zakładu, bajki „Kopciuszek”. Jak już wspomniano, w latach 80-tych ponownie do zakładu powraca handel de-

ta-liczny. Tym razem w sukurs przychodzi już nie zakładowa komórka organizacyjna, a resortowe Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Górniczego. Organizuje ono na terenie zakładu kiermasze sprzętu wyposażenia kuchennego, dywanów, a nawet mebli. Ponieważ na rynku praktycznie brak było tych artykułów, kiermasze cieszyły się olbrzymim zainteresowaniem. Ponieważ trudności rynkowe trwają nadal, w roku 1987 do użytku załogi oddany zostaje nowy pawilon handlowy. Trudno zaprzeczyć, że dla kierownictwa nie tylko produkcja się liczyła. Już wtedy dostrzegano, iż integracja dobrze służy pracowniczym stosunkom. W roku 1959, aby załoga mogła zacieśniać znajomości i lepiej się poznawać, zakład kupuje stary autobus. Po jego wyremontowaniu pracownicy mogli jeździć nim na wspólne wycieczki,

a służył on przez bardzo wiele lat. Dopiero w kwietniu 1980 roku zakład kupuje nowy autokar, a stało się to możliwe po otrzymaniu przydziału na jego kupno, o co przez wiele lat starały się Rada Zakładowa i kierownictwo przedsiębiorstwa. W 9 lat później związkowcy DAMEL-u przekazują niezbędną kwotę pieniędzy na zakup kolejnego autobusu i jego remont, aby zwiększyć możliwości wyjazdów rekreacyjno-turystycznych załogi. Można powiedzieć, że niejako symbolicznie w ostatnim roku działalności DAMEL-u jako przedsiębiorstwa państwowego, w czerwcu 1999 roku, autokar zakładowy zostaje sprzedany. Przez 35 lat był zawsze do dyspozycji załogi, przewoził pracowników do i z pracy, woził ich na wycieczki krajoznawcze, grzybobrania i pieczenie ziemniaków, dzieci woził na kolonie i zimowiska, zawodników klubu sportowego na zawody. Jednak w ostatnich latach wysokie koszty utrzymania autokaru i brak, poza sezonem letnim, zapotrzebo-

Ludzi łączyło nie tylko wspólne miejsce pracy. Przez wiele lat, głównie gdy zakład działał jako przedsiębiorstwo państwowe, organizował swoim pracownikom także czas wolny w swojej świetlicy, okołozakładowych klubach sportowych, czy oferując wspólne rekreacyjno-turystyczne wyjazdy.

Wczasy pracownicze, Szczawnica 1972 r.

Wczasy pracownicze, Międzygórze 1969 r.

Kierownictwo Fabryki, lata 60.

Oddział Obróbki Wydziału P-2

Zakładowa drużyna PCK.

... było jeszcze zimowisko dla 67 dzieci i dofinansowano, w formie dopłat, kolonie zdrowotne dla 61 dzieci oraz zorganizowano 12 wycieczek. Ponadto wręczono paczki choinkowe 800 dzieciom i wypłacono refundacje wczasowe 1141 osobom.

wania na jego usługi sprawił, że został on sprzedany.

Troska o sprawy społeczne ma jeszcze inny wyraz. Otóż w roku 1959 zakład uruchamia, po raz pierwszy, własny punkt kolonijny w Gniewie nad Wisłą dla 240 dzieci, a w budynku przedszkola – półkolonie dla dzieci w wieku szkolnym. W następnych latach dzieci będą jeździły na kolonie także w inne zakątki kraju, m.in. do Cieszyna, Smogorzewa w woj. kieleckim, czy Rokitna. Wiele dzieci wypoczywać będzie także na obozach harcerskich, a po kilku kolejnych latach zakład organizuje dla dzieci pracowników, w ramach wymiany z innymi przedsiębiorstwami, wypoczynek kolonijny nad morzem.

To nie jedyny przykład. W latach 70-tych poza koloniami i zimowiskami dla dzieci pracowników, zakład rozszerza swą dzia-

łalność socjalną o organizację wczasów dla swoich pracowników. Statystyki nie zawstydzają. I tak w roku 1970 z tej formy wypoczynku zorganizowanego, skorzystało 199 pracowników, spośród których wielu wypoczywało ze swymi rodzinami. W trosce o zdrowie pracowników zakład czynił starania o wysyłanie ich do sanatoriów na kuracje oraz organizował wczasy profilaktyczne.

Przelom lat dziewięćdziesiątych, w sytuacji gospodarki rynkowej, szykuje wiele niespodzianek i siłą rzeczy sprawy społeczne idą na plan dalszy, są zbyt kosztowne w sytuacji, gdy nie wiadomo co nas czeka. Są wręcz radykalnie ograniczane, wszak uzewnętrznił się po prostu brak środków. Po raz pierwszy w 1993 roku nie zorganizowano kolonii letnich i obozu dla młodzieży. Było wprawdzie jeszcze zimowisko dla 67 dzieci i dofinansowano, w formie dopłat, kolonie zdrowotne dla 61 dzieci oraz zorganizowano 12 wycieczek.

Ponadto wręczono paczki choinkowe 800 dzieciom i wypłacono refundacje wczasowe 1141 osobom. Ograniczenia nie były rezultatem złej woli, lecz realnej oceny możliwości zakładu. Świadczy o tym fakt, że już rok później znów zorganizowano wypoczynek dla dzieci pracowników w pełnym wymiarze. Było także zimowisko w Ustroniu-Jaszowcu, były kolonie letnie i obóz młodzieżowy w Sianożętach nad morzem, były dopłaty do kolonii.

To prawda, że oferta socjalna dla pracowników była skromniejsza. Zgodnie z przyjętymi wówczas zasadami, dopłaty do wykupionych wczasów otrzymali tylko pracownicy o najniższych dochodach i było ich w 1994 roku 45. Na szczęście przynajmniej utrzymano jedynie, cieszące się wielką popularnością, wyjazdy na grzybobranie i pieczenie ziemniaków.

Ciekawym zjawiskiem społecznym, godnym badań socjologicznych postaw załogi dąbrowskiego zakładu na przestrzeni

lat, jest jej wrażliwość na problemy społeczne. W tym aspekcie nie powinno ująć uwadze zakładowe Koła PCK, które już pod koniec lat 50-tych odnotowuje szereg sukcesów. Godny uznania jest fakt, iż w zawodach drużyn medyczno – sanitarnych, drużyna DAMEL-u zajmuje pierwsze i drugie miejsca na szczeblu powiatowym i wojewódzkim. A w roku 1962 zakładowe Koło PCK organizuje - wspólnie z Oddziałem Powiatowym PCK w Będzinie - akcję honorowego oddania krwi, w której wzięło udział 65 pracowników, w tym dyrektor i lekarz zakładowy.

Historycznym na zawsze pozostanie fakt, iż Klub Honorowych Dawców Krwi „DAMEL-u” jako jeden z nielicznych spośród wielu organizacji społecznych, działający na przestrzeni lat w zakładach pracy w Dąbrowie Górniczej, przetrwał po roku 2000. Co więcej, działa on nadal, nic więc dziwnego, że spotyka się z wieloma wyrazami wdzięczności.

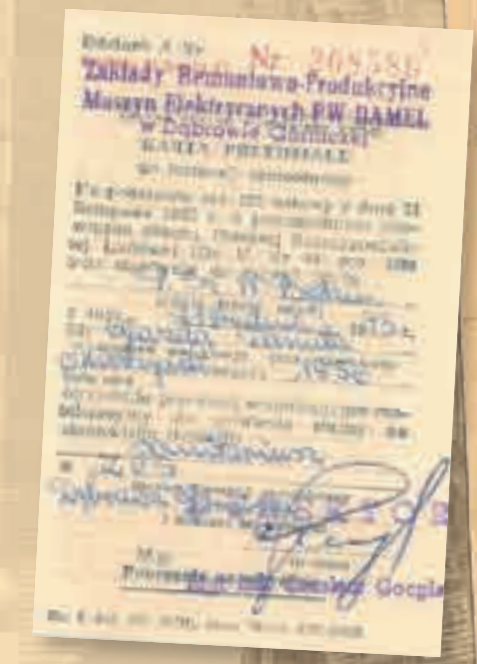
Ograniczenia odbudowującego się kraju sprawiają, że lata 60-te to czas wielu, coraz częstszych czynów społecznych. W ramach długofalowych zobowiązań pracownicy porządkują i upiększają teren zakładu i jego najbliższe otoczenie. Powstają trawniki, zieleńce i kwietniki. Położono chodnik przy ul. Armii Czerwonej i zainstalowano oświetlenie jarzeniowe wzdłuż całej ulicy, aż do Gołonoga. Wykonano twardą nawierzchnię wraz z chodnikiem na ul. Ogrodowej oraz szereg prac na rzecz szkół i harcerstwa z terenu Dąbrowy Górniczej. Dyrektor zostaje prezesem Towarzystwa Upiększania Miasta.

Akcje czynów społecznych, to tradycja także następnych lat. Tak więc także w 1973 roku załoga bierze udział w zagospodarowaniu parku „Podlesie”.

Sporo satysfakcji w roku 1977 przynosi Załozde uczestniczenie, w ramach czynów społecznych, w wykonaniu podziemnego przejścia pod dwupasmową drogą obok

zakładu.

Jak przystało na zakład z wieloletnią tradycją, jego agendy pozaprodukcyjne mogły świętować zarówno swoje jubileusze, jak i potknięcia. I tak na przykład, w roku 1969 przyzakładowy Górniczy Klub Sportowy „Dąbrowa” obchodził uroczyste 60-lecie swego istnienia. Z tej okazji załoga zakładu ufundowała klubowi tablicę pamiątkową. W tymże, jubileuszowym roku, zapaśnicy GKS „Dąbrowa” po raz trzeci awansowali do I ligi i – jak odnotował z goryczą kronikarz – po raz trzeci spadną do II ligi, ponieważ klub jest zbyt słaby finansowo, aby stworzyć zapaśnikom warunki na poziomie I ligi. I tak też się stało. Niemniej, z okazji jubileuszu 25-lecia sekcji zapaśniczej, w roku 1974, w Pałacu Kultury Zagłębia w Dąbrowie Górniczej, odbył się we wrześniu międzynarodowy turniej zapaśniczy z udziałem zapaśników z Rumunii i NRD.

Wróćmy na chwilę do roku 1970, wszak należy odnotować ważny dla DAMEL-u fakt. W tym czasie bowiem GKS „Dąbrowa” przystępuje do przebudowy stadionu, który załoga DAMEL-u zbudowała niegdyś w czynie społecznym. Po roku zakończono renowację stadionu i budowę boiska treningowego na szczycie hałdy poflorowskiej. Jak pisze kronikarz: „Duże zasługi w tym zakresie położyli działacze i sympatycy GKS, a w szczególności prezes GKS mgr inż. Czesław Gocyla, który w trudnych warunkach finansowo-produkcyjnych musił godzić cel przedsiębiorstwa z ideą umasowienia sportu.” Był wciąż dobry klimat dla spraw pozaprodukcyjnych. W roku 1973 pracownicy DAMEL-u w ramach zadań dodatkowych, a także – co ważne – częściowo w czynie społecznym, wyasfaltowali dwa boiska do piłki siatkowej oraz zbudowali metalowe ogrodzenia boiska do piłki nożnej. Jakkolwiek GKS „Dąbrowa” miał wówczas 16 zakładów opiekuńczych z terenu miasta, ponieważ był jedynym klubem Dąbrowy Górniczej włączonym do Federacji Sportu, to podstawowy ciężar utrzymania i rozbudowy stadionu spoczywał na DAMEL-u.

W trudnych latach 90-tych, kiedy to wszystkich zaprzętają problemy transformacji ustrojowej i gospodarki rynkowej, klub działający jako Międzyzakładowy Klub Sportowy „Dąbrowa”, którym faktycznie opiekuje się DAMEL, prowadzi cztery sekcje: zapasów w kategorii młodzieżowej, tenisa stołowego, piłki nożnej i wieloboju siłowego. Największe sukcesy odnotowują młodzi zapaśnicy.

W roku 1996, po pertraktacjach z CKS „Czeladź”, klub przejmuje tenisistów stołowych i zgłasza do rozgrywek w II lidze tenisa stołowego własne drużyny: żeńską i męską.

Jednak w roku 2000 DAMEL, który przestał działać jako przedsiębiorstwo państwowe, nie był w stanie ponosić dalszych kosztów związanych z utrzymaniem klubu, kosztów które ponosił przez ponad 50 lat, a obecnie przerastały one możliwości nowo powołanej spółki. Tak więc dobiegła końca historia Klubu Sportowego „Dąbrowa”, który powstał w 1909 roku. Choć w ostatnich latach swego istnienia klub nosił nazwę Międzyzakładowego Klubu Sportowego, to miasto nie podjęło wysiłku dla jego uratowania.

W roku 1971 Dni Dąbrowy Górniczej przekształcono w Dni Zagłębia. Było to wspólne święto mieszkańców i pracowników zakładów. Podobnie jak w latach poprzednich, pracownicy DAMEL-u uczestniczyli w wielu konkursach organizowanych z tej okazji.

Poziom artystyczny orkiestry dętej jest na tyle wysoki, że bez kompleksów

uczestniczyła ona w 1971 roku w przeglądzie orkiestr dętych na szczeblach okręgu i województwa. Mimo ostrej konkurencji, szczególnie ze strony kopalnianych orkiestr dętych, to właśnie ona zajęła III miejsce na szczeblu okręgu. Jeszcze wiele lat doskonaliła swój kunszt muzyczny, sprawiając załodze wiele radości i sławiąc swój zakład w regionie. Niestety nieublagane prawa ekonomii nie pozwoliły na jej finansowanie i z dniem 31 sierpnia 2000 r. Zakładowa Orkiestra Dęta, po 45 latach, przestała istnieć na statusie zakładowym. Pozostało tylko się pocieszać, że spośród zakładowych orkiestr dętych w mieście przetrwała najdłużej i nie podzieliła ich losu. Już 1 września otrzymała bowiem status Miejskiej Orkiestry Dętej.

S jakby nie było, to całe dziesięciolecie, będącego w czołówce producentów nowoczesnego sprzętu i cenionych prac remontowych, bez trudu można zaobserwować dbałość o korelację między produkcją a troską o warunki socjalne załogi, która tworzyła pożądaną atmosferę.

Powróćmy zatem raz jeszcze do roku 1971. W grudniu zakupiono dla zakładu kolorowy telewizor i nie byłoby w tym nic szczególnego, gdyby nie fakt, że był to czwarty kolorowy telewizor na terenie Dąbrowy Górniczej! Z perspektywy 75 lat odnotowywanie takiego faktu może ktoś uznać za przesadne, ale wówczas była to forma wyrażenia uznania dla społeczności zakładowej i drobny symbol jej nobilitacji.

Pracownicy korzystali jednak z bardziej wymiernej pomocy. Otóż pracownikom starającym się o mieszkania była udzielana przez zakład bezzwrotna pomoc w wysokości 10 proc. kosztu mieszkania spółdzielczego. Tylko w latach 1960–1962 z tej formy pomocy skorzystało 43 pracowników. W roku 1964 zakład zawiera umowę ze Spółdzielnią Mieszkaniową „Zagłębie”, która do roku 1970 przekazała pracownikom 26 mieszkań.

W zakresie pomocy w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych miały miejsce donośniejsze inicjatywy. W roku 1971 powołuje się w zakładzie Biuro Społecznego Komitetu Budowy Domków Jednorodzinnych, dla udzielenia budowniczym pomocy w zakresie organizacji, zaopatrzenia i transportu. Jest ich dwunastu i budują domy w jednej z dzielnic miasta. Wtedy także, Uchwałą nr 120 Rady Ministrów, zakład rozpoczyna wznoszenie budynku mieszkalnego dla trzydziestu rodzin.

Cenne doświadczenia na polu rozwiązywania problemów mieszkaniowych załogi po latach postanowiono powtórzyć. W roku 1983, przy DAMEL-u, powołano Młodzieżową Spółdzielnię Mieszkaniową. Ponieważ taka forma budownictwa

należała do pionierskich w skali kraju, po dwu latach od jej powołania spółdzielnia wciąż borykała się z trudnościami natury organizacyjnej. Dlatego kierownictwo zakładu, który był generalnym wykonawcą osiedla dla spółdzielni, powołuje sztab budowlany, który będzie służył pomocą. Od 1976 roku DAMEL współfinansuje międzyzakładową gazetę „Słowo Górnika”, którego redakcja mieści się przy kop.

„General Zawadzki”. Na łamach gazety dominuje tematyka związana z życiem załogi i działalnością produkcyjną zakładów Dąbrowy Górniczej, patronujących wydawaniu gazety. Cieszy się ona dużym uznaniem, czego wyrazem było nadanie jej w 1980 roku Złotej Odznaki „Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego”. Jednak już w rok później, uchwałą Samorządu Pracowniczego, DAMEL odstępował od partycypowania w kosztach wydawania gazety i po raz ostatni załoga przedsiębiorstwa otrzymała „Słowo Górnika” na początku III kwartału 1981 roku

W roku 1978 otwarta została wreszcie, po latach starań, stołówka z prawdziwego zdarzenia, mogąca przygotować 300 obiadów.

Troska zakładu o warunki bytowo-socjalne była przez całe lata wymierna, nierzadko spektakularna. Nic więc dziwnego, że u niejednego członka załogi wprawdzie zmiany strategii gospodarczej, później głębokie przeobrażenia ustrojowe, po zmiany stosunków właścicielskich, mogły budzić obawy, że ważna sfera działalności zakładu zostanie zarzucona. Tymczasem DAMEL, jako jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, pomimo znacznych trudności z uzyskaniem płynności finansowej, znacznie lepiej niż w ostatnich latach 90-tych, gdy funkcjonował jeszcze jako przedsiębiorstwo państwowe, wywiązywał się w roku 2000 z zadań przypisanych mu w Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych. Zrealizowano dopłaty do wczasów wykupionych przez pracowników, znacznie też zwiększono pomoc finansową z tego funduszu dla najbardziej potrzebujących. Nie było także kłopotów z zapewnieniem wypoczynku dla dzieci i młodzieży. W nowych warunkach ekonomicznych wypoczynek ten organi-

Ludzi łączyło nie tylko wspólne miejsce pracy. Przez wiele lat, głównie gdy zakład działał jako przedsiębiorstwo państwowe, organizował swoim pracownikom także czas wolny w swojej świetlicy, okolozakładowych klubach sportowych, czy oferując wspólne rekreacyjno-turystyczne wyjazdy.

zowała jednak już nie służba socjalna spółki, ale Fundacja na Rzecz Zdrowia Dzieci i Młodzieży Regionu Śląsko-Dąbrowskiego im. Grzegorza Kolosy.

W dotychczasowej 75 letniej historii, dąbrowski zakład zawsze miał szczęście do ludzi. Byli oni największą jego wartością. I dotyczy to nie tylko kadry zarządzającej, ale również szeregowych pracowników, utożsamiających się ze swoją firmą, dbających o jej rozwój i wysoką pozycję na rynku. Narzędzia i maszyny były ważne, ale stanowiły tylko dodatek. W ciągu 75 lat z firmą związanych było, przez krótszy i dłuższy czas, a nierzadko przez całe swoje życie zawodowe, ok. 30 tys. osób. Tutaj się poznawali, zawierali przyjaźnie, tworzyli związki. W firmie pracowały całe rodziny, żeby wymienić chociażby takie nazwiska, jak: Babiński, Giemza, Gorgoń, Janda, Kawczyński, Krajewski, Kulka, Maciążek, Wieczorek, Zarychta.

Przez kilka dziesięcioleci DAMEL należał do największych pracodawców w Dąbrowie Górniczej i takim pozostał do dziś. Ze względu na liczbę zatrudnionych pracowników, plasuje się obecnie na trzecim miejscu wśród zakładów produkcyjnych miasta, zaraz po b. Hucie „Katowice” (dziś: Oddział ArcelorMittal Poland i Koksownia „Przyjaźń”).

Już pod koniec lat 80-tych kierownictwo zakładu stwierdza tendencje do nieuzasadnionego wzrostu zatrudnienia. W szczytowym okresie, który przypadł na rok 1987, DAMEL zatrudniał 1670 pracowników, ale był to zarazem rok pierwszych ograniczeń w zatrudnieniu. Od tego roku, z uwagi na malejącą ilość zamówień na swe wyroby i usługi, liczba zatrudnionych będzie systematycznie malała. Największe redukcje zatrudnienia miały miejsce w latach 1990–1995.

Było to rezultatem głębokiego kryzysu, jaki przeżywała wtedy branża górnicza, która była i jest nadal największym odbiorcą damelowskich produktów i usług, oraz procesu restrukturyzacji i prywatyzacji firmy.

Przypatrując się danym o zatrudnieniu w DAMEL-u na przestrzeni minionych 75 lat można zauważyć pewne charakterystyczne tendencje. W okresie, gdy zakład rozwijał usługi remontowe, a następnie produkcję, rosło także zatrudnienie. Kryzys gospodarczy w kraju, którego konsekwencją był spadek zamówień na usługi i wyroby Zakładu, spowodował także spadek zatrudnienia. Jednak obecna stabilizacja poziomu zatrudnienia wcale nie oznacza stagnacji Spółki. W wyniku modernizacji parku maszynowego i urządzeń, wprowadzaniu nowoczesnych konstrukcji oraz procesów technologicznych, a jednocześnie nowatorskich rozwiązań organizacyjnych, uzyskano wyższą efektywność produkcji i usług. Także w samej strukturze zatrudnienia daje się zaobserwować zmiany na rzecz zwiększania liczby pracowników z coraz wyższym wykształceniem.

Na szczególne uznanie zasługują: mgr inż. Czesław Gocyla, uhonorowany Złotym Krzyżem Zasługi za ogromny wkład w rozbudowę zakładu, mgr inż. Czesław Mazur, wieloletni pracownik DAMEL-u, szefujący mu przez ponad 20 lat, przeprowadzający go przez największe kryzysy i będący świadkiem wielu sukcesów, do których się przyczynił, oraz mgr inż. Jerzy Suchoszek, obecny prezes, który przewodził firmie w przełomowym momencie prywatyzacji i nadal nią kieruje.

Wielu pracowników DAMEL-u za swoją dobrą pracę i osiągnięcia zawodowe uhonorowanych zostało odznaczeniami państwowymi, wojewódzkimi i resortowymi.

W roku 1976 ustanowiono zakładową odznakę „Zasłużony pracownik DAMEL-u”, którą pracownicy wysoko sobie cenią.

W latach 1976–2014 odznaką tą wyróżniono 494 pracowników.

Struktura zatrudnienia

Według rodzaju stanowiska

Pracownicy fizyczni 323 osoby
Pracownicy umysłowi 117 osób

Ze względu na płeć

Kobiety 66
Mężczyźni 374

Według wykształcenia

Wykształcenie	Ilość osób
podyplomowe	8
wyższe	91
policealne	20
średnie zawodowe	167
średnie ogólnokształcące	10
zasadnicze zawodowe	120
podstawowe	24

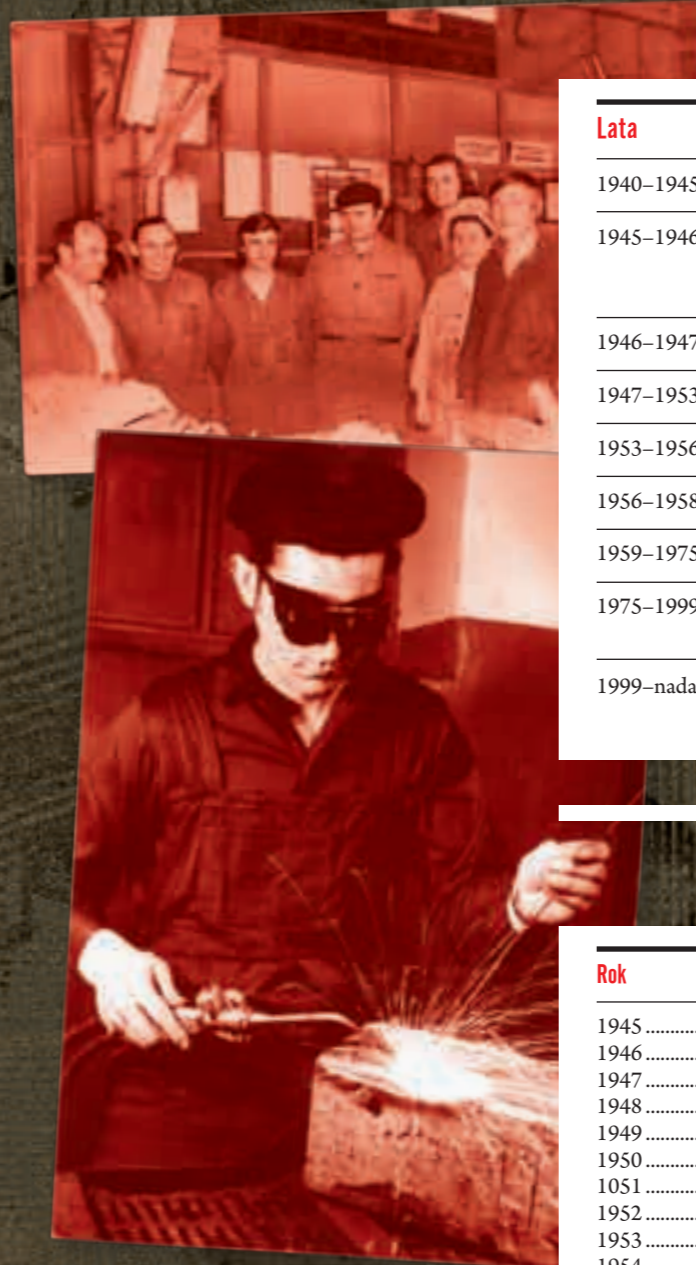
Według wieku

Średni wiek pracowników: 49 lat

Wiek	Ilość osób
do 20 lat	0
powyżej 20 do 30 lat	26
powyżej 30 do 40 lat	66
powyżej 40 do 50 lat	83
powyżej 50 do 60 lat	202
powyżej 60 lat	63

Według ogólnego stażu pracy

Staż pracy	Ilość osób
do 5 lat	15
powyżej 5 do 10 lat	37
powyżej 10 do 20 lat	50
powyżej 20 do 30 lat	59
powyżej 30 do 40 lat	188
powyżej 40 lat	91

Obecnie (stan na 30 września 2015 r.) w DAMEL-u pracuje 440 osób, z tego 438 osób na pełnych etatach i 4 osoby na 1/2 etatu. Na czas nieokreślony zatrudnionych było na koniec września 2015 r. 435 osób, a na czas określony – 5 osób. Warto tu zaznaczyć, że w roku 2003, poprzedzającym prywatyzację Spółki, przy średnim zatrudnieniu na poziomie 567 osób (w tym 70 pracowników spółek zależnych), średniomiesięczne wynagrodzenie wyniosło 2.112 zł, podczas gdy w roku 2015, przy średnim zatrudnieniu na poziomie 436 osób, osiągnęło ono poziom 4.284 zł.

Firmą kierowali

Lata	Nazwiska	Funkcje
1940–1945	inż. Stefan Szlęk	Właściciel zakładu
1945–1946	Władysław Borensztadt Józef Barczyk Antoni Warszawski	Pełnomocnicy zakładu
1946–1947	inż. Henryk Łankosz	Dyrektor zakładu
1947–1953	inż. Tadeusz Ruzikowski	Dyrektor zakładu
1953–1956	Mieczysław Kosień	Dyrektor zakładu
1956–1958	inż. Adam Wrzesiński	Dyrektor zakładu
1959–1975	mgr inż. Czesław Gocyla	Dyrektor zakładu
1975–1999	mgr inż. Czesław Mazur	Dyrektor zakładu Dyrektor przedsiębiorstwa
1999–nadal	mgr inż. Jerzy Suchoszek	Prezes Zarządu Dyrektor Naczelny

Stan zatrudnienia

Rok	Ilość zatrudnionych osób
1945	ok. 100
1946	ok. 200
1947	260
1948	460
1949	750
1950	967
1051	967
1952	934
1953	987
1954	1073
1955	1197
1956	1295
1957	1294
1958	1253
1959	1226
1960	1220
1961	1209
1962	1209
1963	1232
1964	1251
1965	1294
1966	1315
1967	1350
1968	1345
1969	1377
1970	1352
1971	1372
1972	1374
1973	1410
1974	1412

Rok	Ilość zatrudnionych osób
1975	1348
1976	1344
1977	1390
1978	1380
1979	1428
1980	1444
1981	1446
1982	1526
1983	1611
1984	1584
1985	1588
1990	1340
1995	1110
1998	997
1999	764
2000	525
2001	506
2002	506
2003	497
2004	496
2005	495
2006	492
2007	498
2008	525
2009	507
2010	482
2011	478
2012	494
2013	479
2014	456

Z KRONIKI MINIONEGO PIĘCIOLECIA

Rok 2010, rok jubileuszu 70-lecia, DAMEL rozpoczął z załogą liczącą 507 pracowników. Do eksploatacji w tymże roku dopuszczonych zostało 29 sztuk nowych produktów. W lipcu zakończony został proces odnawiania certyfikatu na remontowane przez DAMEL silniki. Czeska firma FTZU pozytywnie oceniła możliwości zakładu i przedłużyła certyfikat.

19 listopada, w Pałacu Kultury Zagłębia w Dąbrowie Górniczej odbyła się uroczysta akademicka na okazji 70-lecia DAMEL-u podczas której ośmioro pracowników Spółki uhonorowanych zostało medalem „Zasłużony dla górnictwa RP”, a 14 osobom wręczono odznaki „Zasłużony pracownik DAMEL-u”. Za długoletnią pracę w Fabryce przyznano honorowe dyplomy 82 jubilatom, a 67 osobom przyznano stopnie górnicze. Wartość inwestycji zrealizowanych w 2010 roku wyniosła blisko 1 mln zł. Dotyczyły one m.in. rozbudowy zasilania Laboratorium Maszyn Elektrycznych oraz zakupu manipulatorów spawalniczych i środków transportu. Na koniec 2010 roku zatrudnienie wyniosło 482 osoby.

Kolejny rok minionego pięciolecia przyniósł w DAMEL-u kilka poważnych inwestycji. Na ten cel wydatkowano ponad 7,3 mln zł. Wykonano m.in. nową elewację hal fabrycznych od Alei Piłsudskiego, zakupiono i wdrożono system informatyczny Impuls oraz zmodernizowano centrum obróbcze TC-22.

Do produkcji wprowadzono 23 typy nowych wyrobów. W czerwcu 2011 r. przedstawiciele DAMEL-u uczestniczyli w targach górniczych w Pittsburghu oraz w konwencji EASA w Denver. Również w czerwcu DAMEL-owi odnowiono, po audycie sprawdzającym, certyfikat ISO 9001. Jednostką certyfikującą był Polski Rejestr Statków – Biuro Certyfikacji Systemów Zarządzania. W sierpniu uruchomione zostały cztery damelowskie separatory elektromagnetyczne w Elektrowni Połaniec. Na Międzynarodowych Targach KATOWICE'2011, nagrodę Polskiej Techniki Górniczej oraz magazynu „Napędy i Sterowania” otrzymał damelowski silnik o mocy 500 kW, zintegrowany z przemiennikiem częstotliwości. Jeśli już o wyróżnieniach mowa, to warto odnotować wyróżnienie DAMEL-u honorowym dyplomem przez Ministerstwo Węglowe Ukrainy za współpracę z rynkiem tego kraju. Z ciekawostek wspomnieć warto, że w porozumieniu z Miejskim Muzeum Szttygarka, DAMEL podjął się niecodziennego zadania – wyko-

nania konserwacji i remontu, przekazanego później do Muzeum, czołgu T-34 z 1941 roku. Na koniec 2011 roku pracowało w Spółce 478 osób.

Rok 2012 był rekordowy w całym minionym pięcioleciu pod względem nakładów inwestycyjnych, które osiągnęły poziom ponad 9,3 mln zł. Zakupiono m.in. żłobkarkę Schuler NN20 oraz frezarkę FSS-450R. Był to również rekordowy rok jeśli chodzi o wielkość sprzedaży, która wyniosła blisko 127, 4 mln zł. Wdrożono również system informatyczny SOVA. Do eksploatacji dopuszczono 15 nowych produktów. Miłym ukoronowaniem działalności Spółki było pierwsze w Polsce uruchomienie separatora elektromagnetycznego w strefie zagrożonej wybuchem. Pierwszy egzemplarz pracuje w KWK Marcel. Był to też rok licznych wizyt kontrahentów zagranicznych. W marcu przebywała w DAMEL-u delegacja z Instytutu Naukowego z Sankt Petersburga.

W miesiącach wakacyjnych goszczono delegacje z Chin i Wietnamu, a w październiku kolejne delegacje z Chin i Rosji. Przedstawiciele firm zagranicznych obecni byli również na dorocznym spotkaniu barbońkowym. We wrześniu delegacja DAMEL-u uczestniczyła w największych na świecie międzynarodowych targach górniczych w Las Vegas w USA. Na koniec 2012 roku zatrudnienie wzrosło do 494 osób.

Rok 2013 rozpoczął się od wizyt kilku ważnych delegacji przedstawicieli ChRL, takich jak Taian Liangda i Shandong Energy Mining Group. Po delegacjach z Chin, w marcu goszczono przedstawicieli z rosyjskiego zakładu Jurgij-skiej Maszynostroitelnyj Zawod. W kwietniu miały miejsce kolejne wizyty delegacji zagranicznych z Ukrainy i Australii. Natomiast w czerwcu DAMEL był gospodarzem Klastra Maszyn Górniczych, organizacji zrzeszającej czołowych producentów z branży górniczej. W roku 2013 miała miejsce kolejna edycja Targów KATOWICE. Stoisko DAMEL-u cieszyło się ogromnym zainteresowaniem wśród zwiedzających. Wizytował je premier rządu RP Donald Tusk. Duże zaciekawienie wywołał prezentowany silnik 2SGPL 315 S-4 o mocy 160 kW, pracujący przy całkowitym zanurzeniu w wodzie. Silnik ten otrzymał złoty medal targów. W październiku przedstawiciele DAMEL-u uczestniczyli w Targach górniczych w Pekinie.

W 2013 roku na inwestycje wydano ponad 2,5 mln zł. Zakupiono m.in. maszyny do procesu produkcyjnego: dłutownicę Fellowsa, tokarkę TPK 80 i wyważarkę Schenk oraz wykonano modernizację i termoizolację budynku nr 4. Rok zakończono zatrudnieniem 479 pracowników.

Rok 2014 nie był łatwy dla firm branży górniczej, w tym również dla DAMEL-u, który musiał zmagać się z wieloma problemami. Znacząco zmalała sprzedaż, co też skutkowało zdecydowanym ograniczeniem możliwości inwestycyjnych. Na ten cel wydatkowano zaledwie 109 tys. zł. Na koniec roku firma zatrudniała 466 osób.

W marcu goszczono w fabryce delegację górniczą z Turcji. Z początkiem roku oddano do eksploatacji, w zespole wentylatorów KWK Sośnica-Makoszowy, silniki z wirnikami z magnesami trwałymi o mocy 1000 i 1100 kW. Silniki te należą do grupy silników o bardzo wysokiej sprawności energetycznej.

Zgodnie z tradycją, w każdym roku minionego pięciolecia organizowano wycieczki dla pracowników i emerytów. Finansowano je z funduszu świadczeń społecznych. Organizowane były również imprezy kulturalne i sportowe, w tym zawody narciarskie w których uczestniczyło od 100 do 150 osób. Pracownicy DAMEL-u wyjeżdżali m.in. do Lwowa i Drezna, w Bieszczady, do Korbielowa, Kudowy Zdroju i Zakopanego oraz do Warszawy, Zamościa, Kazimierza Dolnego, Karpacza i Sandomierza.

Na początku 2015 roku, roku jubileuszu 75-lecia działalności DAMEL-u, nadeszła bardzo smutna wiadomość. W dniu 7 stycznia zmarł Pan Czesław Mazur. Całe swoje zawodowe życie poświęcił Dąbrowskiej Fabryce Maszyn Elektrycznych przyczyniając się w ogromnej mierze do jej rozwoju we wszystkich obszarach działalności i zdobycia konkurencyjnej pozycji na rynku krajowym i rynkach zagranicznych. Z firmą związany był przez 35 lat.

Rozpoczął w niej pracę w roku 1964, bezpośrednio po ukończeniu studiów na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej. W DAMEL-u przeszedł wszystkie szczeble zawodowej kariery, od pracownika Biura Konstrukcyjno-Technologicznego, technologa, kierownika działu, dyrektora Zakładu Doświadczalnego do Dyrektora Generalnego i Prezesa Zarządu. Na stanowiskach dyrektorskich przepracował 27 lat. Firmą kierował nieprzerwanie od 1975 roku do roku 1999, w którym to, ze względu na stan zdrowia, zdecydował się przejść na rentę. Powrócił do niej jeszcze na pewien czas w roku 2004, jako wybrany przez pracowników członek Rady Nadzorczej trzeciej kadencji. Kierował firmą w najtrudniejszych dla niej okresach transformacji i restrukturyzacji, w których trzeba było podejmować odważne, niepopularne, ale też i bardzo ryzykowne decyzje. Pan Czesław Mazur dobrze zasłużył się DAMEL-owi i jego załodze. To za Jego dyrektorowania Firma zrealizowała wiele

dużych inwestycji i stała się głównym producentem specjalistycznych silników elektrycznych dla górnictwa w Polsce, wygrywając konkurencję z renomowanymi fabrykami, takimi jak Celma w Cieszynie, czy Emit Żychlin.

W dniu 10 stycznia 2015 r. na cmentarzu w Żarkach Letnisko odbyła się ceremonia pogrzebowa w której uczestniczyła liczna delegacja DAMEL-u, kierownictwo Spółki i przedstawiciele załogi. W mowach pożegnalnych przypomniano m.in. o wielkich zasługach Zmarłego dla Dąbrowskiej Fabryki Maszyn Elektrycznych. Pan Dyrektor Czesław Mazur dobrze zapisał się w pamięci załogi DAMEL-u wśród której miał wielu przyjaciół i życzliwych sobie ludzi.

Również autorzy niniejszego opracowania, a także dwóch poprzednich wydań Monografii DAML-u, są wdzięczni Zmarłemu Dyrektorowi Czesławowi Mazurowi za Jego informacje, opinie i komentarze, bez których te wydawnictwa byłyby znacznie uboższe. Dla autorów, zmarły Pan Dyrektor był kopalnią informacji, i to nie tylko o samej firmie, którą przez kilkadziesiąt lat kierował, ale także o mieście i regionie. Na wielu stronach tego opracowania, a także dwóch poprzednich, pojawia się nazwisko Pana Dyrektora Czesława Mazura. Można również znaleźć liczne Jego wypowiedzi, informacje i opinie.

W styczniu 2015 roku DAMEL gościł delegację z Wietnamu, a w lutym grupę zagranicznych dziennikarzy, m.in. z Rosji, Chin i Indii, specjalizujących się w tematyce górniczej, którzy przyjechali do Polski na zaproszenie Ministerstwa Gospodarki, Krajowej Izby Gospodarczej oraz Polskiej Techniki Górniczej S.A.

Fabrykę wizytowała również delegacja górnictwa rosyjskiego. Z kolei w sierpniu przedstawiciele DAMEL-u przebywali w Kazachstanie. W ramach swojego pobytu gościli na targach górniczych w tym kraju.

W wrześniu DAMEL, tradycyjnie już, uczestniczył w Międzynarodowych Targach Górnictwa, Przemysłu Energetycznego i Hutniczego KATOWICE'2015 na których silnik zintegrowany z przemiennikiem częstotliwości o mocy 850kW, na napięciu 3300V, otrzymał złoty medal.

W roku 75-lecia Spółki, nagrody jubileuszowe otrzymało 68 pracowników.

W ramach funduszu socjalnego, dla załogi zorganizowano kilka wycieczek: w styczniu wycieczkę na narty do Korbielowa, w maju wycieczkę dla wędkarzy do Zatora, połączoną z zawodami wędkarskimi, w których wzięło udział 45 osób, zaś w czasie wakacji zorganizowano dwie wycieczki turystyczno-krajoznawcze do Wrocławia oraz w Pieniny, połączoną ze splotem Dunajcem.

Uroczyste obchody Jubileuszu 70-lecia DAMEL-u w Pałacu Kultury Zagłębia w Dąbrowie górniczej

Targi górnicze, Katowice 2013

Festyn zimowy, Piłsko, 2010 r.

Spotkanie z naszymi emerytowanymi pracownikami

Stale wzbogacanie oferty produkcyjnej i usługowej

PODSTAWĄ – MYŚL TECHNOLOGICZNA ZAWARTA W PROJEKTACH

Przez czterdzieści lat DAMEL był zakładem typowo remontowym. Na początku lat 80-tych rozszerzył swoją działalność o produkcję. Początkowo były to silniki o mocy 100kW i pierwszy separator elektromagnetyczny.

Kolejne lata to produkcja wyposażenia elektrycznego, silników dwubiegowych, wysokonapięciowych, filtrów elektromagnetycznych, spawarko-rozmrażarki transformatorowej i innych urządzeń, składających się na historię własnych projektów.

Stopniowo rozbudowywano własne zaplecze konstrukcyjno-technologiczne, w którym aktualnie zatrudniani są wysokiej klasy specjaliści, korzystający z najnowszych

osiągnięć w dziedzinie komputerowego wspomagania projektowania w przestrzeni 3D. Obecnie ok. 80 proc. sprzedaży przypada na produkcję, a pozostała część – na działalność serwisowo-remontową. Choć był też czas, kiedy usługi remontowe stanowiły zaledwie 10 proc. całości sprzedaży.

Każdego roku dokonuje się wiele nowych uruchomień, przez które należy rozumieć wyłącznie nowe wyroby wdrażane do produkcji lub znaczącą modernizację już wytwarzanych produktów oraz nowe technologie ich wykonywania. Działania te w sposób istotny wzbogacają ofertę handlową Spółki.

Tak więc corocznie oferta produkcyjna wzbogacana jest o kilka, a nawet kilkanaście nowych wyrobów. Jeśli chodzi o działania w sferze technologii, to do bieżącej produkcji wprowadzanych jest rocznie po kilka nowych rozwiązań. Ich liczba zależy od uwarunkowań związanych z zakupami

inwestycyjnymi, czy też z pojawiającymi się w świecie nowościami w zakresie materiałów, rzutujących również na zmiany technologiczne.

Silniki DAMEL-u adresowane są do konkretnego odbiorcy, nie są zatem produkowane „na półkę”. Ich konstrukcje, gabaryty, moc itp. są uzgadniane z odbiorcami. Fabryka produkuje bowiem swoje silniki pod konkretne potrzeby odbiorców.

Asortyment DAMEL-u na przestrzeni lat rozszerzał się i unowocześniał. Dziś specjalnością firmy są przede wszystkim specjalistyczne, zaawansowane technicznie silniki o mocy od 13 do 2000 kW oraz separatory elektromagnetyczne, izolatory prądowe i wpusty kablowe.

Damelowskie silniki charakteryzują się nowoczesnymi rozwiązaniami technicznymi, które podnoszą ich jakość i funkcjonalność. Jest to m.in. efekt wieloletniej współpracy z ich użytkownikami.

Silniki eksploatowane są w skrajnie trudnych warunkach, przy zagrożeniu pyłowym, gazowym i pożarowym. Spełniać zatem muszą, i spełniają, wysokie wymagania eksploatacyjne, cechujące się odpornością obudowy na zagrożenia środowiska pracy oraz na zmienne obciążenia, znaczące spadki napięcia i dużą ilość załączeń w krótkim przedziale czasowym. Są powszechnie stosowane w produkowanych w kraju i za granicą ścianowych i chodnikowych kombajnach węglowych, przenośnikach zgrzeblowych i taśmowych, pompach, systemach wentylacyjnych oraz w wielu innych maszynach i urządzeniach górniczych.

Największy udział w całości sprzedaży ma grupa silników dwubiegowych. Wytwarza się je od ok. 20 lat. Stale są one jednak modernizowane oraz dostosowywane do wymagań rynku i uzupełniane o kolejne, doskonalsze opcje. Największy postęp, jeśli chodzi o rozwój konstrukcji,

nastąpił w silnikach przeznaczonych dla kombajnów ścianowych i chodnikowych. Wynika to z wymagań eksploatacyjnych. Istotną grupę stanowią silniki zintegrowane, tzw. inteligentne.

W roku 2005 podjęto w fabryce produkcję silników – będących kolejnym stopniem zaawansowania technicznego – zintegrowanych z przemiennikami częstotliwości.

W programie produkcyjnym znajdują się też separatory elektromagnetyczne. Stosuje się je nie tylko w kopalniach węgla kamiennego, ale także w cementowniach, elektrowniach i portach przeładunkowych.

Wykonywane są od 1979 roku. Pracują one nad przenośnikami taśmowymi, którymi transportowany jest materiał sypki, oczyszczając go z elementów ferromagnetycznych. Opracowana jest rodzina separatorów, które mogą pracować w warunkach zagrożenia wybuchem pyłu węglowego

i metanu. Jest to bardzo nowatorskie rozwiązanie. Chcąc sprostać rosnącemu wymogom

krajowych i zagranicznych odbiorców, DAMEL poszerza stale gamę oferowanych silników wysokonapięciowych. Szczególnie wysoką ocenę specjalistów uzyskał silnik o mocy 200/400 kW na napięciu 3300V, którego produkcję uruchomiono w I półroczu 2005 roku. Jest to silnik dwubiegowy, chłodzony wodą. Montuje się go w przenośnikach.

W ostatnich pięciu latach – od 2005 roku – nastąpił szybki rozwój we wszystkich grupach wytwarzanych w DAMEL-u wyrobów. Warto zatem prześledzić, jak rozwijały się poszczególne grupy projektowanych i wytwarzanych obecnie w zakładzie silników i innych produktów.

Asortyment DAMEL-u na przestrzeni lat rozszerzał się i unowocześniał. Dziś specjalnością firmy są przede wszystkim specjalistyczne, zaawansowane technicznie silniki o mocy od 13 do 2000 kW oraz separatory elektromagnetyczne, izolatory prądowe i wpusty kablowe.

Grupa silników chłodzonych wodą do kombajnów ścianowych

Są to silniki produkowane w DAMEL-u od samego początku, to jest od momentu rozszerzenia działalności, początkowo remontowej, a następnie produkcyjnej.

W tej grupie w ostatnim 10-leciu dokonano ogromnego skoku. Pojawiła się cała seria silników o coraz większych mocach: 500 kW, 630 kW, 750 kW i silniki 1000 kW (1 MW). Przed rokiem 2005, w tej grupie zamykano się w mocach od 350 kW, 450 kW i 500 kW i przyrost owych mocy osiągnęto stopniowo w ciągu 25 lat. Natomiast w ciągu ostatnich dziesięciu lat dokonano dużego skoku - od 500 kW do 1000 kW (1 MW), czyli podwojono maksymalną moc. Ten skokowy przyrost mocy produkowanych silników wynikał z zapotrzebowania producentów maszyn i urządzeń górniczych, w których montowane są damelowskie napędy. Górnictwo, stawiając na dużą koncentrację wydobywania, zgłasza zapotrzebowanie na maszyny, w tym szczególnie na kombajny i przenośniki o dużych wydajnościach. Ten trend utrzymuje się w dalszym ciągu, gdyż górnictwo zmuszone jest do obniżania kosztów, a umożliwia to koncentracja wydobywania.

Producenci maszyn potrzebują coraz mocniejszych napędów, po to, żeby można było zwiększać wydobywanie z jednej ściany.

Grupa silników do kombajnów chodnikowych służących do napędu posuwu kombajnu i napędu organów urabiających

W tej grupie również nastąpił bardzo duży, wręcz skokowy postęp. Zmiany w technologii produkcji maszyn górniczych w ostatnim 10-leciu wymusiły i tutaj dokonanie ogromnego wzrostu mocy produkowanych w tej grupie silników. Silniki do kombajnów chodnikowych DAMEL produkuje od 1977 roku. Do 2005 roku, w tej grupie wytwarzano silniki o mocy do 200 kW. W ostatnich pięciu latach zwiększono te moce najpierw do 220 kW, a następnie do 250 kW i 315 kW. Silniki o mocy 315 kW, chłodzone wodą, wykonane zostały dla kontrahenta z RPA.

Grupa silników do napędu przenośników zgrzebłowych i taśmowych oraz pomp

W tej grupie silników rozwój w ciągu ostatnich 10 lat był najbardziej dynamiczny. Jeśli poprzednio wykonywano je w mocach od 160 do 200 kW, to teraz wykonuje się te napędy o mocy 1250 kW.

Silnik o takiej mocy otrzymał w roku 2010 odpowiedni certyfikat i znajduje się w ofercie handlowej. Tak więc w przypadku tej grupy silników moc zwiększono kilkukrotnie.

Silniki do ciężkich przenośników zgrzebłowych, chłodzone wodą, do roku 2005 produkowane były o mocy do 500 kW. W ostatnich latach zwiększono stale ich moc do 800 kW. Są to silniki jedno- i dwubiegowe. Warty podkreślenia jest fakt, że wykonywane są one do konkretnych urządzeń górniczych, zarówno jeśli chodzi o moc, jak i kształt i gabaryty.

Z kolei silniki do napędu przenośników taśmowych były dotychczas chłodzone powietrzem. Wykorzystuje się je również do napędu innych urządzeń górniczych, np. pomp, wentylatorów itp. Jeśli chodzi o silniki chłodzone powietrzem, to do 2005 roku były one wytwarzane wyłącznie w wykonaniu górniczym. W ostatnich latach są już produkowane w dwóch opcjach: górniczej i również jako silniki ogólnego stosowania.

W tej grupie uruchomiono typoszereg silników chłodzonych wodą, których moc

sięga 500–630 kW oraz silniki wysokonapięciowe na napięciu 3300 V i 6000 V i o mocach do 1250 kW. W ostatnich pięciu latach systematycznie zwiększano moc z 250 kW, przez 315, 355, 400, 450, 500, 560, 630, 710, 800, 900, 1100, 1250, 1400 do 1600 kW. Te największe, jeśli chodzi o moc, silniki wykorzystuje się m.in. do napędu pomp głównego odwadniania, ale znajdują również zastosowanie w innych urządzeniach.

Grupa silników zintegrowanych z przemiennikami częstotliwości

Kolejną generacją silników, które wdrożono w ostatnim czasie, to silniki zintegrowane z przemiennikiem częstotliwości. Ten typ produkcji jest rozwijany najszybciej, gdyż stanowi ona o przyszłości napędów maszyn elektrycznych. Mówi się o tych silnikach, jako silnikach inteligentnych. Można nimi dowolnie sterować i to zarówno w odniesieniu do prędkości obrotów, ale również i obciążenia. Te silniki mogą pracować we wszystkich systemach automatyki przemysłowej, w tym także górniczej,

W okresie od 2004 roku DAMEL wdrożył do produkcji silniki zintegrowane o mocach 90 kW, 132 kW, 160 kW, 315 kW i 400 kW, oferując aktualnie pełny typoszereg o mocy od 60 kW do 500 kW. Fabryka jest w stanie oferować odbiorcom również silniki umożliwiające zwrot energii do sieci, czyli oferuje napędy, dzięki którym użytkownik uzyskuje dodatkowe, wymierne efekty ekonomiczne. Są to bardzo nowoczesne napędy, cała elektronika sterująca ich pracą jest wbudowana do wnętrza silnika. Naturalnie ich cena w porównaniu z silnikami tradycyjnymi jest znacznie wyższa, ale ich walory eksploatacyjne i ekonomiczne powodują, że są bardziej opłacalne niż silniki tradycyjne. Mając w ofercie silniki zintegrowane, DAMEL plasuje się w czołowie firm światowych.

Separatory

Oprócz silników, istotną grupę produktów DAMEL-u stanowią separatory elektromagnetyczne, a ostatnio – również separatory magnetyczne o różnej mocy i różnym zastosowaniu. Są to urządzenia, które najczęściej konstruowane i wytwarzane są do konkretnych warunków zabudowy. Każdorazowo są one projektowane pod konkretne warunki pracy i przeznaczenie.

DAMEL stale rozwija także bazę produkcyjną służącą do montażu silników. Izolatory, wpusty kablowe, człony końcowe itp. stanowią odrębną ofertę rynkową. Elementy te wykorzystuje się także do remontów maszyn elektrycznych, jak i również do zabudowy w innych urządzeniach. Fabryka oferuje te elementy według najnowszych standardów. Na podkreślenie zasługuje fakt, że nowo uruchamiane wyroby fabryka zawsze certyfikuje według najnowszych norm.

JAKOŚĆ W NAJWYŻSZEJ CENIE

Silniki DAMEL-u spełniają wymagania polskich, europejskich i rosyjskich norm dla elektrycznych urządzeń przeciwybuchowych grupy I. Posiadają one atesty ATEX-100 Unii Europejskiej, a tam gdzie jest to wymagane, również certyfikaty międzynarodowe IEC. Te zaś, które są przedmiotem eksportu na Wschód, mają certyfikaty rosyjskich i ukraińskich instytutów oraz urzędów górniczych. DAMEL posiada również certyfikaty jednostek atestacyjnych Niemiec i Hiszpanii.

Od wielu lat dąbrowska fabryka jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Zakładów Remontujących Urządzenia Elektryczne EASA (Electrical Apparatus Service Association). Zgrupowane w nim firmy wymieniają się doświadczeniami

m.in. w zakresie nowych materiałów i technologii. DAMEL z pożytkiem wykorzystuje tę wiedzę. Stała współpraca z zagranicznymi firmami z tej samej branży oraz z użytkownikami produktów, śledzenie publikacji naukowych i zmian na światowych rynkach, powoduje że damelowskie konstrukcje nie odbiegają od najnowszych trendów i rozwiązań technicznych stosowanych w świecie.

Produkowane przez dąbrowską fabrykę elektryczne napędy, w ogromnej większości wytwarzane są w oparciu o rozwiązania własnego biura konstrukcyjno-technologicznego. W zakresie częściowych rozwiązań, fabryka współpracuje z wyższymi uczelniami technicznymi – Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie i Politechniką Śląską w Gliwicach – oraz ze specjalistycznymi firmami projektowo-produkcyjnymi – KOMAG-iem i EMAG-iem. DAMEL dysponuje własną prototypownią i jednym z lepiej wyposażonych na terenie południowej Polski laboratoriów. Jest w stanie zaprojektować i wykonać prototyp, a następnie sprawdzić jego parametry elektryczne.

CAŁODOBOWY SERWIS REMONTOWY

DAMEL, który wyrósł z remontów, dalej zajmuje się również i tą działalnością. W przypadku awarii zapewnia natychmiastową pomoc, a jego serwis pracuje 24 godziny na dobę. Oferuje wykonawstwo remontów dostarczonych urządzeń w pełnym zakresie. Dzięki temu klienci mają zapewnione pełne bezpieczeństwo w całym okresie eksploatacji damelowskich silników i innych urządzeń. Remonty wykonywane są na bardzo wysokim poziomie, potwierdzonym licznymi referencjami.

Z usług serwisowo-remontowych dąbrowskiej Fabryki, oprócz górnictwa, korzysta coraz więcej firm m.in. z branży naftowo-gazowej, przemysłu cementowego, hutnictwa i energetyki. Fabryka wykonuje remonty zarówno „swich” silników, jak i silników innych producentów, także zagranicznych. Fachowcy DAMEL-u serwisują i wykonują również remonty silników o mocach 4–5 MW (4000–5000 kW) stosowanych m.in. do napędów maszyn wyciągowych.

Pracownicy fabryki wykonują diagnostykę maszyn elektrycznych w zakładowych stacjach prób, a także w miejscu ich zainstalowania, gdzie badania przeprowadza się w oparciu o przenośny, komputerowy system „Wamot”, opracowany przy udziale prof. Witolda Ramsa z Katedry Maszyn Elek-

trycznych Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. „Wamot”, służąc do zbierania i przetwarzania danych pomiarowych, pozwala kontrolować bieżące wartości wielkości elektrycznych i mechanicznych oraz wykonuje wybrane pomiary zgodnie z odpowiednimi normami. Poza omawianym urządzeniem, serwis zakładu dysponuje wieloma przyrządami pomiarowymi najnowszej generacji, które umożliwiają dokonanie specjalistycznej diagnostyki.

Wydawać by się mogło, że kiedy maleje sprzedaż urządzeń, a taka tendencja utrzymuje się od dwóch lat, to powinno być większe zapotrzebowanie na remonty tych eksploatowanych. Ale tak nie jest.

INWESTYCJE I NAJNOWSZE PRODUKTY

W latach 2010–2015 DAMEL znacząco poszerzył swoją ofertę produktową o nowe grupy silników spełniających najwyższe wymagania i oczekiwania. Pozwoliło to spółce utrzymać konkurencyjną pozycję na najbardziej wymagających rynkach. Zrealizowano również wiele projektów inwestycyjnych. Można powiedzieć, że w tym względzie było to owocne pięcioletnie. Wprowadzając do produkcji grupę silników z regulowaną prędkością obrotową, zintegrowanych z przemiennikami częstotliwości na niskie napięcie do 1140 V, potwierdzono nie tylko duże możliwości techniczne firmy. Wzmocnił się też jej prestiż i wizerunek. W tej grupie DAMEL oferuje silniki o mocy od 60 kW do 500 kW. Nad wdrożeniem nowego projektu silników zintegrowanych na napięcie 3300 V pracowano dwa lata. Tę grupę silników, zintegrowanych z przemiennikiem częstotliwości na napięcie 3300 V, zaprezentowano na Międzynarodowych Targach Górnictwa Przemysłu Energetycznego i Hutniczego KATOWICE'2015. Jest to grupa silników o mocy od 500 do 850 kW.

Kolejnym osiągnięciem minionego pięcioletnia, można powiedzieć na skalę światową, było uruchomienie produkcji silników synchronicznych, do bezpośredniego rozruchu, z wirnikiem z magnesami trwałymi, które charakteryzują się szczególnie wysoką sprawnością energetyczną, jak również przeciążalnością. W tym okresie podjęto produkcję silników w zakresie mocy od 160 kW do 1600 kW. Bez przesady można to uznać za duże osiągnięcie techniczne.

Istotny wpływ na poprawę sytuacji rynkowej firmy, w sensie konkurencyjności i atrakcyjności oferty, było uruchomienie produkcji separatorów elektromagnetycznych,

które mogą pracować w warunkach zagrożenia wybuchem gazu i pyłu. To nowatorskie rozwiązanie jest rzadko spotykane w świecie. Separatory te DAMEL dostarczył już do krajowych kopalń, a także na rynek rosyjski. Ta grupa produktów, jak i te wymienione wyżej, będą nadal rozwijać się.

Kolejnym opracowaniem, które zasługuje na znaczącą uwagę, jest grupa silników do pracy w zanurzeniu. Silnik taki, o symbolu 2SGPL 315 S-4, został zaprezentowany (zanurzony w specjalnym akwarium) na Targach Górniczych KATOWICE'2013 i został nagrodzony złotym medalem. Te silniki bardzo dobrze przyjęły się na polskim rynku, szczególnie w tych kopalniach gdzie występują bardzo trudne

Mimo trudności cały czas następował rozwój techniczny zakładu. Z perspektywy dnia dzisiejszego, porywaliśmy się na bardzo śmiałe i ryzykowne przedsięwzięcia, starając się wchodzić do uznanych firm zachodnich. Nie mając doświadczenia, potwierdziliśmy gwarancje dwuletnie na nasze silniki, serwisowanie w pełnym układzie zabezpieczenia i to mimo, że w tamtym okresie, poza dobrymi fachowcami, nie mieliśmy zaplecza. Dzięki tym odważnym decyzjom, staliśmy się partnerem wielu firm, które były w elicie firm producenckich wywodzących się z Polmagu. W ostatnich 10 latach możemy już mówić o pełnym partnerstwie.

Jerzy Suchoszek

które mają obce chłodzenie. Spółka oferuje tę grupę w zakresie silników niskonapięciowych, jak również w zakresie wysokonapięciowych i to praktycznie w całym zakresie mocy.

Znaczących pozycji, jeśli chodzi o nowe rozwiązania i uruchomienia produktowe, mających ogromne znaczenie dla firmy, przesuujących ją znacznie do przodu, w postępie technicznym i technologicznym oraz w szeroko rozumianej innowacyjności, było w minionym pięcioleciu co najmniej kilkanaście. Ale gdyby zliczyć, w ramach tych i innych jeszcze opracowań, które zrealizowano w DAMEL-u z myślą o kontrahentach, to można mówić o kilku-

dziesięciu typach nowych silników i urządzeń, które zasilili w tym czasie ofertę produkcyjną i handlową Spółki.

DAMEL jest firmą specjalistyczną. Dlatego też cały park maszynowy i cały cykl technologiczny budowane są pod kątem silników elektrycznych. Oprócz nich, są także wykonywane produkty z pogranicza maszyn elektrycznych, których wytwarzanie możliwe jest na bazie posiadanego wyposażenia. Rzecz dotyczy głównie separatorów elektromagnetycznych, ale też szaf i pulpitów sterujących, co pozwala oferować produkty w całym pakiecie. Naturalnie, Spółka nastawiona jest głównie na produkcję maszyn elektrycznych, które stanowią podstawę jej działalności i główny kierunek rozwoju. Ten asortyment stanowi ponad 90% całej produkcji. Silników w różnym wykonaniu: na niskie i wysokie napięcie, zintegrowanych, chłodzonych wodą, chłodzonych powietrzem jest dużo ofert produkcyjnej ok. 320 typów.

Roczne nakłady na nowe uruchomienia w ostatnim pięcioleciu sięgały od 3 do 5 mln zł. Jeśli chodzi o inwestycje w maszyny i infrastrukturę techniczną, to przede wszystkim były one ukierunkowane na bieżące odtwarzanie parku maszynowego i jego modernizację. W ostatnim czasie zakupiono kilka bardzo nowoczesnych i potrzebnych urządzeń podstawowego cyklu technologicznego, a także maszyny niezbędne do uzupełnienia tych linii. To doposażenie było niezbędne m.in. z uwagi na rozpoczęcie produkcji nowych silników o mocy 1600 kW. I ten proces nadal trwa. Spore nakłady w minionym pięcioleciu przeznaczone zostały również na modernizację obiektów produkcyjnych. Były to m.in. remonty hal produkcyjnych, prace związane z termoizolacją itp. Dzięki tym zabiegom znacząco zmienił się wizerunek firmy widzianej z zewnątrz.

OFERTA DLA NOWYCH ODBIORCÓW

Głównym odbiorcą damelowskich produktów i usług było i jest górnictwo. Branża ta od kilku lat boryka się z ogromnymi kłopotami, których końca nie widać. Jak by nie dość tego, skomplikowała się też i to mocno, przede wszystkim z przyczyn politycznych, sytuacja na rynkach, na których DAMEL lokował dotychczas znaczną część swojego eksportu. Mowa tu o Rosji i Ukrainie. W tej sytuacji koniecznym staje się poszukiwanie nowych rynków, a w kraju, nowych odbiorców z innych, niż górnictwo, branż. W tym względzie prowadzone są już odpowiednie działania. Ale pozyskanie nowych klientów,

zważywszy na ogromną konkurencję, wymaga wielu zabiegów, a przede wszystkim czasu. W ostatnim okresie zaprojektowano i wdrożono do produkcji nową grupę 13-tu typów silników dla górnictwa, ale opcjonalnie zostały też one przygotowane w wersji dla przemysłu chemicznego.

Pozyskano już dla nich odpowiednie certyfikaty. W planach założono rozwój tej grupy silników dla branży chemicznej. Warto nadmienić, że oprócz górnictwa, z damelowskich produktów korzystał i korzysta przemysł maszynowy, cementowy, zbożowy i elektrociepłownie. Ale, jak dotychczas, udział sektorów pozagórnicznych nie jest znaczący. Zainteresowanie branżą chemiczną jest nieprzypadkowe. Występują w niej podobne zagrożenia jak w górnictwie, w których muszą pracować napędy elektryczne. Ale ze strony chemii często są znacznie wyższe wymagania i oczekiwania gdyż reżim technologiczny musi być dotrzymywany na zdecydowanie wyższym poziomie niż to było do tej pory. Dużym wezwaniem jest odpowiednie przygotowanie firmy pod względem technologicznym po to, by móc wejść w nowe sektory i oferować produkty, które – podczas ich użytkowania – nie stwarzają zagrożeń ani dla bezpieczeństwa ludzi, ani dla środowiska.

Wczasach trudnych, konieczny jest większy wysiłek, a także optymizm i wiara w pokonanie barier. Tego akurat nigdy nie brakowało ani załodze, ani kierownictwu Fabryki. Zawsze dysponowano planami rozwojowymi. Bywało, że często trzeba było je korygować i dostosowywać do aktualnych wymogów i oczekiwań rynków i konkretnych odbiorców. Wpływ na to miały też możliwości inwestycyjne.

Wysiłek projektantów i konstruktorów Spółki skoncentrowany jest na rozwijaniu i doskonaleniu wyrobów ogólnego przeznaczenia, na urządzeniach ognioszczelnych oraz na grupie silników na niskie napięcia, która jest już pokryta w całym typoszeregu. Rozwijane są też silniki zintegrowane dla napięć średnich, czyli na napięcia 3300 V. Są one już w ofercie dąbrowskiej fabryki. Kontrahentom,

Ostatnie 10 lat to też okres aktywnego zabiegania o rynki zagraniczne i to te najtrudniejsze, w tym rynki wschodnie. Nie zrezygnowaliśmy z nich w najtrudniejszych okresach, kiedy inne polskie firmy uciekały stamtąd, uznając że z powodu uwarunkowań gospodarczych i politycznych obecność tam jest dużym ryzykiem. Przed 20-tu laty weszliśmy kapitałowo do firmy rosyjskiej. Do dziś przynosi nam to korzystny efekt. Z powodzeniem zakończyły się próby współpracy z firmami z Austrii i Niemiec.

Jerzy Suchoszek

odwiedzającym stoisko DAMEL-u na tegorocznych Targach Górniczych KATOWICE'2015 obiecano, że za dwa lata, na następnych targach, Spółka zaoferuje silnik zintegrowany już na napięcie 6000 V. Konieczność rozszerzenia oferty o takie właśnie silniki, wynika z faktu przechodzenia kopalń, eksploatujących duże ściany, na wyższe napięcia. Silniki z regulacją prędkości obrotowej dają konkretne efekty dla użytkowników. I cała paleta takich napędów będzie im oferowana. Drugi temat, bardzo ważny, wynika z ogólnych tendencji światowych. Dotyczy on wprowadzania najnowszych rozwiązań pozwalających na oferowanie silników o jak najwyższym stopniu efektywności energetycznej. To co do tej pory było realizowane na poziomie klasy energetycznej IE2, IE3, jest już daleko niewystarczające. DAMEL myśli o klasach IE4 i 5., czyli o najwyższym poziomie współczynnika sprawności silników elektrycznych. W dużych mocach sięga to już

pod 99%, ale oczekiwania są większe. To jest na dziś sprawa priorytetowa, bo to decyduje potem o kosztach eksploatacji urządzeń. Takich rozwiązań oczekują odbiorcy. Niezwykle ważnym dla Spółki są nowe technologie, które pozwalają na obniżanie kosztów wytwarzania i oferowania silników w możliwie najniższych cenach, bo taki dziś jest rynek. Cena decyduje najczęściej o zdobyciu zamówienia. Jakość jest na dalszym miejscu. DAMEL chce produkować jak najtaniej. Zakupy nowych maszyn i urządzeń mają właśnie m.in. na celu skracanie czasu procesów technologicznych, a tym samym obniżanie kosztów. Również innowacyjne rozwiązania i nowe technologie umożliwiają obniżanie kosztów, co pozwala oferować silniki po niższych cenach. Jakość natomiast jest na dalszym planie. Bardzo ważną sprawą dla każdej firmy jest utrzymanie dobrego wizerunku na rynku krajowym i zagranicznym. Stąd przy tych działaniach związanych z obniżaniem

kosztów, w fabryce dba się o to by nie obniżyć jakości. Zaufanie klienta można szybko stracić a na odbudowę trzeba kilka lat.

EKSPORT SZANSĄ NA ROZWÓJ I DEKONIUNKTURĘ NA RYNKU WEWNĘTRZNYM

Najważniejszym odbiorcą produktów DAMEL-u było i jest krajowe górnictwo. Jednakże rynek wewnętrzny jest za mały w stosunku do potencjału produkcyjnego, nie tylko DAMEL-u, ale również innych producentów górniczego sprzętu wydobywczego, którzy w swoich maszynach i urządzeniach montują damelowskie silniki. Kryzys w jakim znajduje się od kilku lat górnictwo węglowe i brak widoków na wyjście z niego w dającym przewidzieć się czasie, jeszcze bardziej komplikuje sytuację

firm zapleczu. Dlatego też, żeby móc zwiększać produkcję i sprzedaż, DAMEL od wielu już lat stara się zwiększać eksport, który jest szansą na rozwój i dekonstrukcję na rynku wewnętrznym.

Działalność eksportową DAMEL podjął na początku lat 80-tych ubiegłego wieku. Dąbrowska fabryka była wówczas wiodącym producentem specjalistycznych, górniczych silników elektrycznych w Polsce. Początkowo głównymi odbiorcami były: Rumunia, Czechosłowacja oraz Korea Północna. W tym czasie nawiązano też współpracę z austriacką firmą Voest-Alpine, produkującą urządzenia górnicze, zwłaszcza kombajny chodnikowe. Opracowano dla niej, od podstaw, kilka silników o mocy od 26 kW do 250 kW. Dzięki temu europejskie silniki trafiły nie tylko na rynki europejskie, ale także do Afryki i Australii.

Lata 90-te były bardzo trudne dla przedsiębiorstw produkujących dla górnictwa węglowego. Aby utrzymać poziom produkcji i uchronić załogę przed zwolnieniami, DAMEL starał się uzyskać jak najwięcej zamówień eksportowych. Wielkie znaczenie dla rozwoju tych działań miało pozyskanie w roku 1993 rynku rosyjskiego. Dąbrowska fabryka stała się – jak już wspomniano – udziałowcem działającej na Syberii spółki Sib-Damel-Nowomag, w której prowadzona jest wspólna produkcja urządzeń. DAMEL ma tam również swój skład konsygnacyjny, a ponadto serwisuje maszyny i urządzenia elektryczne. Baza serwisowa na miejscu i dopuszczenie urządzeń do pracy zgodnie z wymogami górniczych norm rosyjskich, pozwoliło w następnych latach na pozyskiwanie kontraktów eksportowych z rynku rosyjskiego i ukraińskiego.

Do dziś Rosja jest największym odbiorcą damelowskich produktów. Na tej liście jest obecnie kilkanaście krajów. Ogromna ilość silników damelowskich jest eksportowana w sposób pośredni. W zasadzie we wszystkich dostarczanych zagranicznym odbiorcom maszynach górniczych z Polski znajdują się damelowskie silniki.

W ten sposób trafiły one m.in. do takich krajów, jak: Indie, Kolumbia, Pakistan, RPA, Białoruś, Indonezja, Australia, a także Iran i Argentyna. Fabryka czyni starania żeby ponownie zaistnieć w sposób znaczący na rynkach Chin i Indii. Kraje te, z racji dynamicznie rozwijanego wydobycia węgla, są dla DAMEL-u i innych polskich fabryk rynkami perspektywicznymi.

DAMEL ma szanse nadal rozszerzyć krąg swoich odbiorców. Certyfikowane ostatnio urządzenia znajdują się w ofercie kierowanej m.in. do przemysłu chemicznego, w tym zwłaszcza do branży naftowo-gazowej.

W ostatnich 10 latach spółka znacząco zdywersyfikowała zagraniczną sprzedaż. Jest to w ogromnej mierze efekt aktywnej działalności promocyjno-akwizycyjnej. DAMEL jest stałym uczestnikiem najbardziej prestiżowych branżowych imprez wystawienniczo-targowych w Rosji, na Ukrainie, w Chinach i w Polsce. Bierze także udział w innych przedsięwzięciach promocyjnych oraz w misjach handlowych.

Silna konkurencja i specyfika zagranicznych rynków zbytu w poszczególnych krajach wymusiła na fabryce nie tylko elastyczność w warunkach współpracy, ale również otwartość w zakresie specyfikacji oferowanych silników, jak również zasad remontów i serwisowania swoich produktów w myśl zasady: „Klient nasz Pan”. Zaowocowało to wzrostem wskaźników sprzedaży eksportowej.

Zorientowanie na nowe rynki zbytu działu sprzedaży spowodowało przed kilku laty ożywienie współpracy m.in. z Chinami, Rosją, Ukrainą i Białorusią. Pierwsza partia silników produkcji „DAMEL” S.A. dotarła do Chin w 2006 roku i została zamontowana bez większych problemów w maszynach i urządzeniach chińskiej produkcji. Wymagający klient musiał uznać jakość i niezawodność tych silników, czego dowodem były kolejne zamówienia w 2007 roku. Wart podkreślenia jest fakt, że chińscy klienci, mimo że silniki chińskiej produkcji są tańsze od wyroby polskiego producenta, zdecydowali się na zakup niezawodnych silników DAMEL-u.

Rosja to jeden z najważniejszych klientów nie tylko DAMEL-u, ale również dużych graczy polskiego rynku dostaw dla górnictwa tego kraju, takich jak m.in. Famur i Kopex. Cenne zamówienia na damelowskie silniki przychodzą z rejonu Kuzbasu, Workuty a nawet z dalekiej Kamczatki. Silniki DAMEL-u pojawiały się tam albo jako element składowy kombajnów ścianowych lub przenośników polskich fabryk, jak i poprzez zamówienia bezpośrednich użytkowników. Warto wspomnieć, że dzięki dążeniu do zwiększenia sprzedaży w tym sektorze, stworzono obsługę serwisową i skład konsygnacyjny w Kuzbasie. Rozpoczęto kooperacyjną produkcję silników z firmą Anzeromasz dla potrzeb rosyjskiego rynku.

Ukraiński rynek został wstępnie „otwarty” na wyroby DAMEL-u poprzez dostawę dwubiegowych silników do napędu przenośników zgrzeblowych produkowanych przez firmę Swiet Szachtiora. Zyskały sobie one dobrą opinię i kiedy okazało się, że na Ukrainie odczuwa się brak dobrych silników do napędu kombajnów ścianowych do niskich pokładów, firmy Pawlogradugol i Gornyje Maszyny, zwrócono się do DAMEL-u z propozycją

opracowania i dostarczenia rodziny takich silników. Aktualnie DAMEL dostarcza na Ukrainę silniki o mocy 180, 200, 220 i 250 kW, a do ich obsługi uruchomiono placówkę serwisową w Charkowie. Z DAMEL-em współpracowały takie firmy z Ukrainy, jak: Gornyje Maszyny, Swiet Szachtiora, Pawlogradugol, Donieckstal, DTEK, kopalnia Zasiadka i inne. W wymienionych powyżej przedsiębiorstwach decyzja o wybraniu dostawcy silników również była podyktowana dobrą jakością i niezawodnością produktu. Od dwóch lat, głównie z racji skomplikowanej sytuacji politycznej, dostawy na Ukrainę znacząco zmalały.

Białoruś jest dla DAMEL-u kolejnym liczącym się klientem „po sąsiedzku”. W grudniu 2009 roku została podpisana wstępna umowa o współpracy z SIPR-Soligorsk, co miało zaowocować zamówieniami na silniki chłodzone powietrzem oraz komplety wyposażenia elektrycznego. Jednakże rozpoczęto współpracę z firmą LMZ Uniwersal, producentem przenośników, z którą osiągnięto lepsze warunki. Zrealizowano dla tych firm dostawy silników o mocach 55 kW, 132 kW i 160 kW. W Soligorsku przy LMZ Uniwersal, uruchomiono serwis dla wyrobów DAMEL S.A.

Mając na uwadze stale zwiększanie produkcji, również rozpoczęta w 2007 roku współpraca z producentami kompleksowych rozwiązań dla górnictwa z Czech i Austrii, wskazuje na właściwy kierunek dla wypracowania wzrostu sprzedaży. Współpraca ta zaowocowała pojawieniem się produktów DAMEL-u na rynkach RPA, Australii i na rynku amerykańskim. Dzięki wysiłkom działu konstrukcyjnego pod kierownictwem dyr. Zdzisława Nagasa, silniki DAMEL-u trafiły w omawianym okresie do kopalń TABAS w Iranie i pracują do dziś w przenośnikach taśmowych zgrzeblowych oraz w kombajnach ścianowych. Obecnie, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rynku zagranicznego, opracowywane są silniki z przemiennikami częstotliwości i o mocy większej niż do tej pory produkowane. Staraniem pracowników, żywotnie zainteresowanych rozwojem Spółki, nastąpiło uelastycznienie oferty produkowanych silników i uatrakcyjnienie zasad współpracy serwisowej, a skutkiem tego był zauważalny wzrost eksportu.

Ekspansja na rynki zagraniczne to naturalny kierunek rozwoju DAMEL-u, mającego ugruntowaną pozycję na rynku krajowym i chcącego stworzyć markę o zasięgu globalnym. Jego cele strategiczne to: umocnienie pozycji w takich krajach jak Rosja, Ukraina, Białoruś, Czechy i Austria oraz poszerzenie obecności na rynkach: Turcji, Bośni i Hercegowiny, Rumunii, Chin i Kazachstanu, a to poprzez eksport własnych rozwiązań silników elektrycznych

Targi w Katowicach.

Barbórka, 2014 r.

Symposium „Nowości w produkcji DAMEL-u S.A.”

oraz urządzeń elektrycznych jak np. separatorów elektromagnetycznych oraz usług serwisowych.

W latach 2011–2015 udział eksportu w całości sprzedaży DAMEL-u wyniósł średnio od 40% do 50%. Szczególnie wysoki był on w latach 2011 i 2012, co obrazuje tabela poniżej. Natomiast w roku 2014 nastąpiło drastyczne obniżenie zagranicznej sprzedaży, co było spowodowane skomplikowaną sytuacją głównie na rynku ukraińskim, ale również rosyjskim.

Zagraniczna ekspansja DAMEL-u na lata 2011–2016 koncentruje się głównie na wprowadzaniu na rynki zagraniczne nowych silników elektrycznych opartych na nowatorskich rozwiązaniach technicznych i technologicznych a także na obsłudze serwisowej u klienta i usługach w zakresie napraw gwarancyjnych i pogwarancyjnych, prowadzeniu remontów, zaopatrywaniu klientów w zapasowe części do maszyn i urządzeń w oparciu o centra serwisowe dąbrowskiej Spółki, zlokalizowane w Rosji, na Białorusi, Ukrainie oraz w Czechach. Wszystkie te działania mają na celu doprowadzenie do powrotu i utrzymania 50% udziału eksportu w sprzedaży całkowitej. DAMEL chce budować relacje z kontrahentami opierając je na zaufaniu. Każdy rynek jest specyficzny i odmienny i na każdym z nich wymagane jest inne podejście do biznesu.

Priorytetowym dla Spółki są rynki Rosji, Ukrainy, Białorusi oraz Czech. Najbardziej strategiczny rynek to rynek rosyjski. Miał on zawsze kapitalne znaczenie dla DAMEL-u. Początek współpracy sięga, jak już wspomniano wcześniej, lat dziewięćdziesiątych, kiedy to zawiązano spółkę SIB – DAMEL – NOWOMAG w oparciu o rosyjski SUEK. Teraz spółka została przekształcona w SIB – DAMEL z 40% udziałem DAMELU z najlepszym serwisem oraz składem konsygnacyjnym silników przeznaczonych do Zagłębia Kuzbaskiego. DAMEL jest rozpoznawalny na rynku rosyjskim jako marka godna zaufania, silny producent oraz dostawca wysokiej klasy maszyn i urządzeń, dzięki czemu skutecznie zwiększa swój udział w rynku. SIB -DAMEL nie tylko buduje zaufanie partnera biznesowego, ale może szybko reagować na potrzeby klientów, oferować im rozwojowy serwis oraz bazę remontową. W planach dotyczących dalszej ekspansji na rynek rosyjski jest rozbudowa spółki, zwiększenie zakresu świadczonych usług górniczych i handlowych oraz bazy części zamiennych do maszyn i urządzeń. Na przełomie 2015/2016 zostanie uruchomiona pilotowa seria silników wspólnej produkcji DAMEL/SIB – DAMEL opartej na podzespołach produkowanych w Polsce (część elektryczna) i w Rosji (część mechaniczna).

Jest także konieczność zintensyfikowania prac marketingowych w Sandvik Mining & Construction (Austria) oraz Eickhoff (Niemcy), którzy są czołowymi producentami kombajnów produkowanych na wszystkie rynki świata, począwszy od krajów Unii Europejskiej przez Rosję, Ukrainę, Kazachstan, Chiny, a także RPA, Indie a kończąc na Australii. Pomocnymi w tych działaniach powinny być polskie oddziały Sandvika i Eickhoffa, dla których dąbrowski Zakład realizuje usługi remontowe na rynku lokalnym.

W dłuższej perspektywie czasowej, DAMEL zamierza zwiększać swe zaangażowanie na rynku chińskim. Za cel wyznacza sobie pozyskanie własnego przedstawiciela firmy, który zdoła partnera strategicznego na rynek chiński. Budowanie relacji z chińczykami jest bardzo długie i trudne, ale warto w nie zainwestować. Priorytetem ma być w pierwszej kolejności sprzedaż pierwszej pilotażowej partii silników. Po pozytywnej weryfikacji, dalsze zabiegi mają polegać na stworzeniu serwisu przy partnerze strategicznym, który będzie obsługiwać warunki gwarancyjne a później pogwarancyjne. Rozważa się także możliwość założenia spółki joint venture w której DAMEL byłby co najmniej 50% udziałowcem. Spółka taka powinna się zajmować produkcją silników elektrycznych przeciwwybuchowych do zastosowania na

rynku chińskim i dalekowschodnim (np. Wietnam). W strategii działalności eksportowej, DAMEL wykorzystuje doświadczenia swoich akcjonariuszy, tj. CARBOAUTOMATYKI i FTT WOLBROM, których skala eksportu także sięga 50% i produkcja ich jest sprzedawana łącznie do ponad 20 krajów na świecie.

W osiągnięciu powyższych celów powinny być pomocne nowoczesne wyroby znajdujące się w programie produkcji DAMEL S.A., w tym zwłaszcza silniki elektryczne o mocach od 8 kW do 1600 kW, w wykonaniu przeciwwybuchowym, chłodzone wodą oraz powietrzem, stosowane w kombajnach ścianowych i chodnikowych, przenośnikach taśmowych i zgrzeblowych, pompach oraz systemach wentylacyjnych.

Drugim strategicznym rynkiem dla DAMEL-u jest rynek krajowy, borykający się z różnymi problemami, przede wszystkim finansowymi. W latach 2014–2015 nawiązana została współpraca z KGHM SA, która zaowocowała wytworzeniem oraz sprzedażą silników o nowatorskiej konstrukcji z wirnikiem z magnesami trwałymi, charakteryzującymi się bardzo wysoką sprawnością i wysokim współczynnikiem cos φ. Moc takich silników zainstalowanych na KGHM SA doszła do 1600 kW. Podobnej konstrukcji silniki, lecz o mniejszej mocy – 1250 kW dostarczono m.in. producentom pomp i wentylatorów.

Wartość sprzedaży w latach 2004–2014 – kraj i eksport

Rok	Kraj	Eksport	Razem
1998	32,1	2,2	34,3
1999	20,7	2,6	23,2
2000	44,2	3,6	47,8
2001	44,4	3,8	48,2
2002	50,3	4,4	54,7
2003	48,8	8,3	57,1
2004	48,9	13,2	62,1
2005	57,6	14,3	71,8
2006	55,8	18,7	74,5
2007	61,6	20,4	82,0
2008	68,8	23,8	92,6
2009	59,7	25,6	85,3
2010	46,6	33,4	80,0
2011	59,0	55,1	114,1
2012	70,4	57,0	127,4
2013	55,4	41,7	97,1
2014	53,1	22,1	75,2

Warto w tym miejscu wymienić najbardziej znaczące dla eksportu produktów DAMEL-u w ostatnich 10 latach firmy i holdingi. Są to: SANDVIK/VOEST ALPINIE z Austrii, BUCYRUS-DBT, IBS, Eickhoff, HAZEMAG z Niemiec, JOY i CATERPILLAR z USA, Anžeromasz z Rosji, CzMT, T. Machinery, BASTRO z Czech, Swiet Szachtiora, DONIECKSTAL, Nowokrematorskij Maszynostroitelnyj Zawod, Gorłowski Maszynostroitelnyj Zawod z Ukrainy.

Godne przypomnienia jest, biegnące równoległe z produkcją nowoczesnych silników procesy uzyskiwania certyfikatów oraz udziały w międzynarodowych targach i wystawach, czego dowodem są otrzymywane nagrody i wyróżnienia:

2005

- „Wybitny Polski Eksporter” w kategorii Laur Eksporera za dynamikę sprzedaży oraz skuteczny marketing na rynkach zagranicznych – redakcja „Rynków Zagranicznych”

2006

- „Wybitny Polski Eksporter” w kategorii Eurolider dla Prezesa Zarządu DAMEL-u mgr inż. Jerzego Suchoszka za konsekwentne utrzymanie wysokiej pozycji wyrobów na rynkach zagranicznych – redakcja „Rynków Zagranicznych”

2008

- „Europrodukt” w kategorii produkt: za silnik SG3 450Y-8/4;
- „Najlepsza Marka Europejska” w kategorii produkt za silnik SG3 450Y-20

2009

- Gazeta Biznesu 2009 – nagroda „Pulsu Biznesu”
- II miejsce w rankingu najbardziej innowacyjnych firm – Lista 2000 Polskie przedsiębiorstwa
- „Polskie przedsiębiorstwa” – „Rzeczpospolita”

2011

- Dyplom – „Najbardziej innowacyjna firma” za udział w rankingu redakcji „Rzeczpospolitej” – „Lista 2000 Polskie przedsiębiorstwa”
- Nagroda w konkursie „Innowacyjne rozwiązania w Budowie Maszyn i Urządzeń Górniczych” Katowice 2011 za silnik indukcyjny trójfazowy typu SG3 500X-12/4A-210/630 kW 3300 V
- Wyróżnienie „Innowacyjny Produkt 2011” za silnik SG6B 598X-4 500 kW 3300 V – organizator: Sieć Naukowa

MSN i Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk

2012

- Dyplom dla Damel S.A. – „Produkt roku 2012” za silnik SG3 560X-12/4Af 265/800 kW 3300 V – organizator: Miesięcznik „Npędy i Sterowanie”

2013

- Medal I stopnia dla Damel S.A. – „Innowacyjny Produkt 2013” za silnik 2SGPL 315S-4, 160 kW 1000 V, IP67 – organizator: Miesięcznik „Napędy i Sterowanie”, Polska Technika Górnicza S.A., PARP
- „Gazeta Biznesu 2013” – organizator: Puls Biznesu

2014

- Nominacja do nagrody „Marka – Śląskie” w kategorii Produkt (silnik 2SGPL 315S-4 160 kW 1000 V)

2015

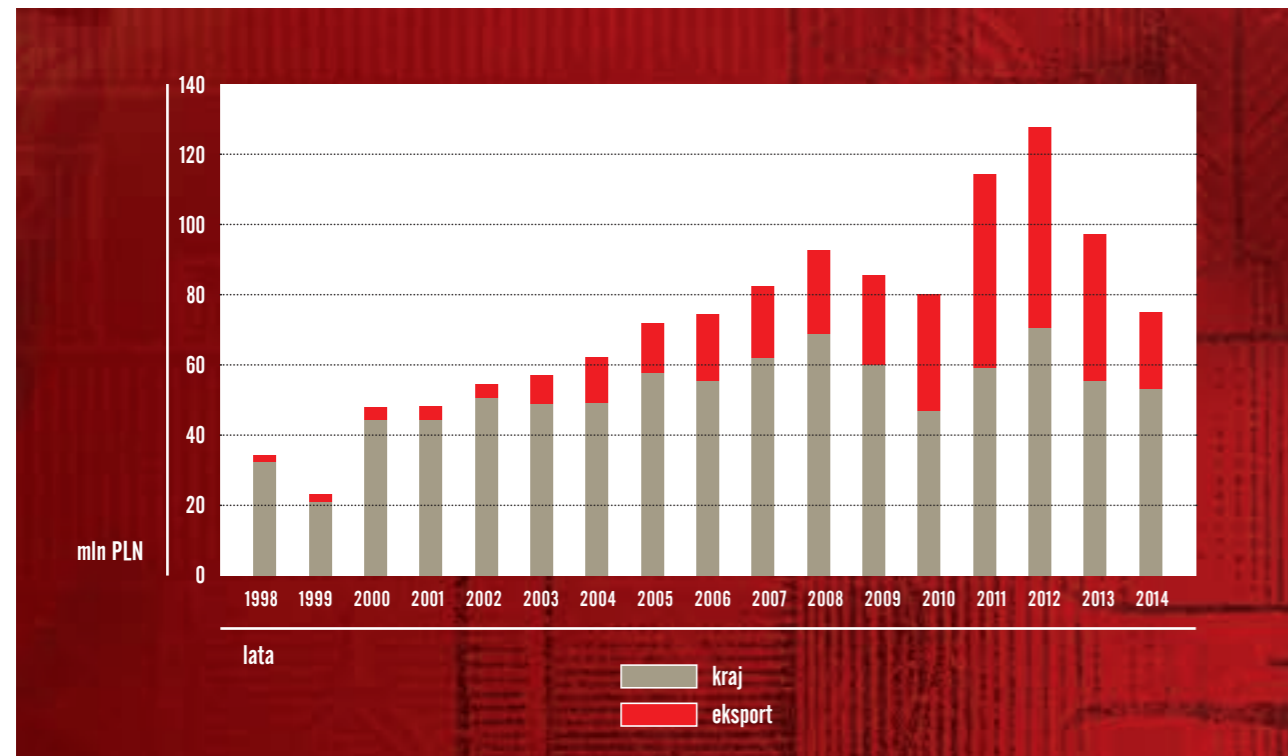
- Nominacja do nagrody „Marka – Śląskie” w kategorii Produkt (separator elektromagnetyczny SEM-4Ex)
- Innowacyjny Produkt – Katowice 2015 za silnik SG3F 450X-4D 850 kW 3300 V
- Dyplom od Ministerstwa Gospodarki za udział w projekcie „Promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych, budowanie pozytywnego wizerunku polskiej gospodarki oraz aktywne propagowanie idei Marki Polskiej Gospodarki na świecie”.

Uzyskiwane nagrody i wyróżnienia owocują umacnianiem rozpoznawalności marki i zaufania obecnych i przyszłych klientów DAMEL-u.

Przypomnijmy, że DAMEL prowadzi obecnie eksport bezpośredni do Rosji, Ukrainy, Białorusi Austrii, Czech Wielkiej Brytanii, Niemiec, Hiszpanii, Rumunii, Chin, Turcji, Meksyku, Bośni i Hercegowiny i Izraela natomiast eksport pośredni do Kazachstanu, Chin, USA, RPA i Kolumbii.

Od kilkunastu lat DAMEL jest akcjonariuszem Polskiej Techniki Górniczej S.A., grupującej czołowych producentów maszyn i urządzeń górniczych. Jednym z jej głównych celów jest promocja polskiego przemysłu maszyn górniczych na rynkach zewnętrznych. Firmy zgrupowane w tej spółce podejmowały i podejmują nadal wiele działań marketingowych i promocyjnych. Pod szyldem PTG występowały wspólnie na wielu prestiżowych międzynarodowych targach i wystawach, m.in. w Rosji, na Ukrainie i w RPA.

Wartość sprzedaży w latach 1998–2014

Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI — NOWATORSKIE KONSTRUKCJE I TECHNOLOGIE

Wizja rozwoju firmy zsynchronizowana jest ze strategią PTG. Fabryka nie zamierza zawęzić swojej produkcji wyłącznie do silników, ale rozwijać także wytwarzanie innych urządzeń elektrycznych i elektromagnetycznych (np. separatory elektromagnetyczne). Widzi siebie jako wysoko wyspecjalizowany zakład produkujący jak największe serie, nie zwracając indywidualnych rozwiązań. Swoją ofertę będzie poszerzała o usługi związane z montażem, serwisem i remontami. Fabryka ma zaplanowanych wiele kierunków rozwoju.

W ostatnich latach położono bardzo duży nacisk na poprawę sprawności energetycznej produkowanych urządzeń. To, co teraz oferuje DAMEL, szczególnie jeśli chodzi o grupę silników chłodzonych wodą i chłodzonych powietrzem, to nowe napędy, w których już na etapie projektowania jednym z podstawowych elementów jest uzyskiwanie wysokiego poziomu sprawności. Wymaga to nie tylko nowych rozwiązań konstrukcyjnych, ale także stosowania nowatorskich technologii wykonania. Poprawa parametrów daje możliwość zaoferowania klientowi produktu o światowych standardach wyrobu, który pozwoli odbiorcy na oszczędności energii. A jeśli tak, to możliwa jest szybsza amortyzacja takiego urządzenia. Te działania są dla DAMEL-u priorytetowe.

Stąd stawianie na produkcję napędów, które określa się mianem napędów wysokosprawnych. Poprawa wskaźników energochłonności urządzeń to podstawowe zadanie, nad którym w fabryce się pracuje i będzie pracować w najbliższych latach. Rozwój produkcji wysokosprawnych, a tym samym mniej energochłonnych silników, to podstawowy kierunek rozwoju zakładu. Obecnie DAMEL posiada w swojej ofercie silniki indukcyjne wysokosprawne, chłodzone powietrzem na napięcie zasilania do 6000 V w zakresie mocy od 160 kW do 1400 kW. Ale dla silników chłodzonych wodą, poprzeczka została postawiona znacznie wyżej, na granicy 2 MW (2000 kW).

Wdrożono również do produkcji silniki indukcyjne synchroniczne, wysokosprawne, chłodzone powietrzem z wirnikiem z magnesami trwałymi. Silniki te charakteryzują się wysoką sprawnością oraz bardzo wysokim współczynnikiem cosφ równym prawie 1. Silniki tej konstrukcji o mocach od 160 kW do 1600 kW znalazły zastosowanie przede wszystkim w napędach wentylatorów i pomp głównego odwadniania. I to jest kierunek rozwoju w zakresie przygotowania technicznego fabryki do nowych działań rynkowych.

Innym kierunkiem jest rozwój napędów zintegrowanych. Tu DAMEL oferuje już napędy z możliwością zwrotu energii do sieci. Aktualnie oferta dotyczy silników zintegrowanych z przemiennikami częstotliwości o mocy do 500 kW na napięcie zasilania 1000 V, 1140 V. Ale w planach zakłada się zwiększenie mocy do 1 MW.

W roku 2015 wykonano prototyp silnika zintegrowanego z przemiennikiem

częstotliwości o mocy 850 kW na napięcie zasilania 3300 V oraz uzyskano certyfikat ATEX dla typoszeregu silników w zakresie mocy od 500 kW do 850 kW.

DAMEL jest jednym z niewielu producentów na świecie, którzy wykonują tego rodzaju silniki na napięcie zasilania 3300 V.

Fabryka oferuje również, w zależności od wymagań klienta, silniki przystosowane do zasilania z przemienników częstotliwości, które są zabudowane w odrębnej, autonomicznej obudowie. Oferta obejmuje zarówno silniki chłodzone powietrzem jak i wodą o mocy od 100 kW do 860 kW.

Jest to bardzo ważny kierunek rozwoju, ponieważ świat, jeśli chodzi o napędy z regulacją prędkości obrotowej, idzie właśnie w tych kierunkach.

Z badań wynika, że istnieje nisza rynkowa i rosnąć będzie zapotrzebowanie na separatory elektromagnetyczne, a ostatnio również separatory magnetyczne o różnej mocy i różnym zastosowaniu. Fabryka w roku 2012 wdrożyła do produkcji separator elektromagnetyczny typu SEM-4Ex z przeznaczeniem dla kopalń z zagrożeniem wybuchu pyłu węglowego i metanu. Takich urządzeń do niedawna nikt inny jeszcze nie oferował. Separatory SEM-4Ex produkcji DAMEL z powodzeniem pracują już na kopalniach w Polsce i Rosji.

Niejako tradycyjnym kierunkiem rozwoju zakładu jest dalszy, konsekwentny rozwój technologii oraz inwestowanie w zakup nowych maszyn do produkcji, aby skrócić czas wykonywania finalnego wyrobu i obniżyć koszty produkcji. Pozwoli to na oferowanie użytkownikom wyrobów po konkurencyjnej cenie.

Sprostać wymogom klientów

Mówi mgr inż. Jerzy Suchoszek – prezes Zarządu, Dyrektor Naczelny DAMEL-u

W ciągu minionych lat DAMEL stał się mocno rozpoznawalną firmą na rynkach jako producent urządzeń elektrycznych, a zwłaszcza specjalistycznych silników z których korzysta wiele branż, a przede wszystkim górnictwo. Produkowane urządzenia eksportujemy do kilkunastu krajów świata, gdzie cieszą się wysoką opinią i uznaniem użytkowników. Na eksport w ostatnich latach przypadała prawie połowa wartości sprzedaży fabryki.

Trudna sytuacja na polskim rynku, spowodowana problemami jakie przeżywa branża górnictwa węgla kamiennego, a także niekorzystne tendencje na wielu rynkach zagranicznych, będących dużymi odbiorcami damelowskich silników sprawiła, że ogromnie wzrosła walka konkurencyjna. By jej sprostać, staramy się wzbogacać stale naszą ofertę produkcyjną o doskonalsze konstrukcje, sięgać po nowe rozwiązania technologiczne oraz doskonalić jakość wyrobów.

Każdego roku wdrażamy do produkcji 20 ÷ 30 zupełnie nowych typów silników. Niektóre z nich to konstrukcje absolutnie nowatorskie, a aktualne nowości to rodzina silników zintegrowanych z przemiennikiem częstotliwości, na napięcie 3300 V. Silnik typu SG3F 450X-4D, 850 kW, 3300 V został wyróżniony złotym medalem na tegorocznych Targach Górniczych KATOWICE'2015.

W poprzednich edycjach targowych uzyskiwaliśmy podobne wyróżnienia za silnik 2SGPL 315S-4, przystosowany do pracy w całkowitym zanurzeniu oraz silniki zintegrowane typu SG3F 450M-4 o mocy 500 kW. Te wyróżnione produkty, ale też inne, znalazły odbiorców i są aktualnie sprzedawane

na wielu rynkach. A to najlepiej potwierdza, że były one zaprojektowane i wyprodukowane nie dla samych nagród i wyróżnień, ale pod autentyczne potrzeby odbiorców.

W ostatnich latach kładziemy duży nacisk na produkcję silników energooszczędnych dla wielu branż przemysłu. Równocześnie staramy się jak najbardziej efektywnie wykorzystywać nasz potencjał, wpływając korzystnie na koszty wytwarzania, a tym samym na konkurencyjność rynkową. Oprócz silników, unowocześniamy również naszą ofertę w takich grupach towarowych, jak separatory elektromagnetyczne i aparaturę sterowniczą.

Wysoka jakość wyrobów, oferowanych za rozsądną cenę, to nasze atuty w rywalizacji z konkurentami o zlecenia i kontrakty. Wysoki pułap oczekiwań odbiorców dopinguje nas do intensywnych działań. Bardzo sobie to cenimy i staramy się być stałym, dobrym partnerem.

Największym odbiorcą naszych produktów jest rynek krajowy, a kontrahenci zagraniczni to Rosja, Ukraina, Niemcy, Białoruś, Czechy, Turcja, a ostatnio zaistnieliśmy także na rynkach Kazachstanu i Chin. Nasze silniki trafiają tam bezpośrednio, a także pośrednio, montowane w maszynach i urządzeniach polskich producentów. Od kilku lat staramy się intensyfikować nasze działania promocyjne na rynkach Indii, Australii i RPA.

O wysokiej pozycji DAMEL-u, jako producenta nowoczesnych maszyn i silników, najlepiej świadczy nasza lista referencyjna, na której znajduje się wiele firm ze światowej elity, takich m.in. jak: JOY, Caterpillar, Sandvik, Eickhoff, czy koncerny rosyjskie i ukraińskie SUEK, Anzeromasz, Corum Group, DTEK, a także krajowi potentaci, Kopex i Famur.

W związku z kłopotami w lokowaniu produktów u odbiorców z sektora węglowego, staramy się nawiązywać współpracę w innych branżach, m.in. z górnictwem miedziowym, energetyką i przemysłem chemicznym.

Traktujemy je jako bardzo perspektywiczne rynki. Silniki o nowatorskich konstrukcjach, z odpowiednimi certyfikatami, wymaganymi przez nowych odbiorców, dostarczamy już do KGHM S.A. i Tauronu.

Z wyprzedzeniem przygotowujemy się do podjęcia współpracy z potencjalnymi partnerami zanim jeszcze uczestniczymy u nich w konkursach ofert, czy przetargach. Takie działania wymagają dużego wyczucia, zdolności przewidywania, a przede wszystkim dobrej znajomości rynku.

Nadal zajmujemy się działalnością remontową i gwarantujemy użytkownikom naszych wyrobów, a także wyrobów innych producentów, sprawny serwis. Udział usług w całości sprzedaży sięga obecnie blisko 20%.

Wielce pomocną dla nas jest ścisła współpraca z akcjonariuszami DAMEL-u, z FTT Wolbrom S.A. i Carboautomatyka S.A. Na wielu rynkach działamy wspólnie.

Wiele wskazuje na to, że w najbliższym czasie nie można liczyć na ożywienie inwestycyjne w krajowym górnictwie węgla kamiennego. A to oznacza, że chcąc utrzymać wolumen obrotów na satysfakcjonującym poziomie, będziemy musieli intensyfikować eksport i poszerzać krąg krajowych odbiorców spoza górnictwa węglowego.

Ma to już miejsce w postaci aktywnych działań i obiecujących efektów.

Barbórka, 2014 r.

China Coal, 2009 r.

Targi w Doniecku, Ukraina.

Targi w Mińsku, Białoruś.

Rozmowy handlowe, targi w Chinach, 2013 r.

Targi Expo-Ugol, Kemerowo.

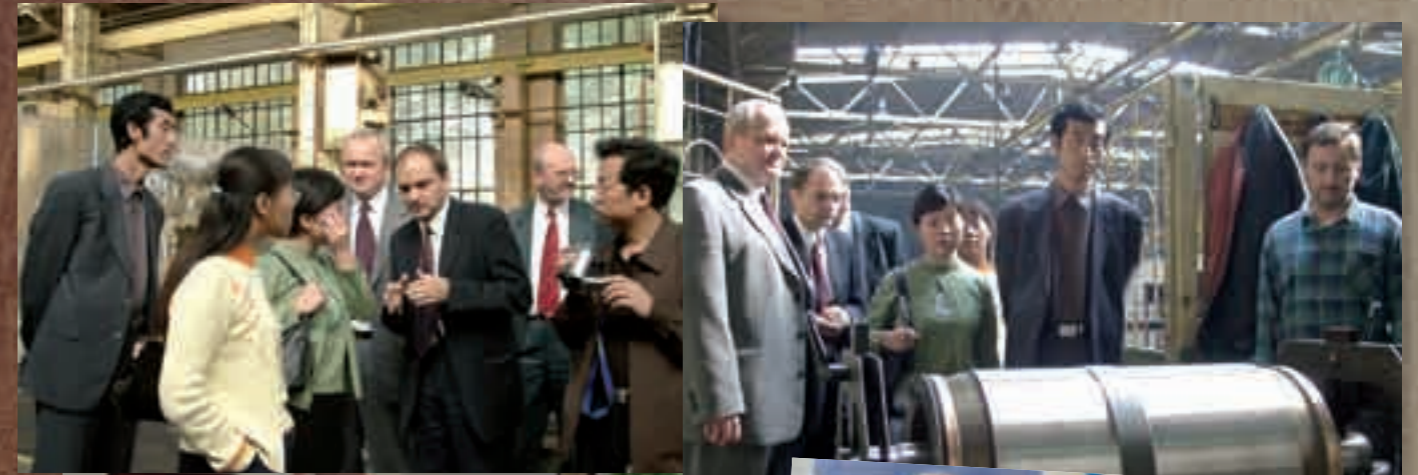
Targi w Ługańsku, Ukraina.

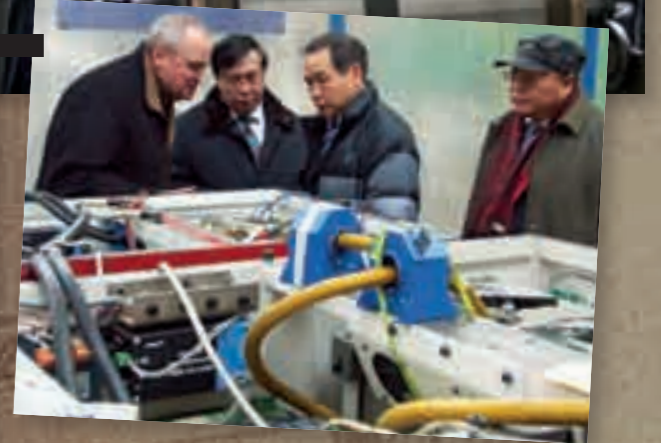
Targi w Chinach, 2013 r.

Wizyty delegacji zagranicznych w „Damel-u”

Delegacje z Chin

Delegacje z Wietnamu

Delegacja z Francji

Delegacje z Ukrainy

Delegacja z Rosji

Delegacja z Turcji

Aktualna oferta handlowa

Produkowane obecnie przez DAMEL silniki można podzielić na kilka grup asortymentowych:

Silniki stosowane w wysokowydajnych kombajnach ścianowych:

- do napędu organów urabiających od 150 do 350 kW, do 1140 V oraz od 300 do 1000 kW, 3300 V i 6000 V (fot. 1, 2).

Fot. 1

Fot. 2

- do napędu posuwu od 45 do 150 kW i zintegrowane z przemiennikiem częstotliwości 60 kW, do 1140 V (fot. 3, 4)

Fot. 3
Silnik zintegrowany z przemiennikiem częstotliwości 60kW, 1000V

Fot. 4
Silnik 3SG6B 200S-4Bf, 55 kW, 440 V

- do napędu pompy hydraulicznej od 30 do 120 kW

Silniki do napędu kombajnów chodnikowych:

- do napędu organów urabiających o mocy od 100 do 315 kW, do 1140 V (fot. 5).

Fot. 5
Silnik 2SG8 420 M-4, 132 kW, 1000 V.

- do napędów posuwu o mocy od 13 do 60 kW, do 1140 V (fot. 6, 7).

Fot. 6

Fot. 7

- do napędu pompy hydraulicznej o mocy od 13 do 70 kW do 1140 V

Silniki stosowane w wydajnych przenośnikach taśmowych i zgrzeblowych:

- chłodzone wodą jednobiegowe, od 100 do 860 kW, do 1140 V
- chłodzone wodą jednobiegowe, od 200 do 2000 kW, 3300 V, 6000 V (fot. 8).

Fot. 8
Silnik SG3 450 X-4, 500 kW, 3300 V.

- chłodzone wodą dwubiegowe, od 45/132 do 260/520 kW, 1000 V, 3300 V (fot.9).

Fot. 9
Silnik SG3 450 Y-8/4, 200/400 kW, 3300 V.

- chłodzone powietrzem, od 15 do 1400 kW, 1000 V, 3300 V, 6000 V (fot. 10).

Fot. 10
Silnik 630 kW, 6 kV

- zintegrowane z przemiennikiem częstotliwości od 250 kW do 500 kW, 1000, 1140 V (fot. 3, 12)

Silniki synchroniczne stosowane w napędach wentylatorów, pomp odwadniania i urządzeniach technologicznych linii produkcyjnych:

- chłodzone powietrzem lub wodą, z magnesami trwałymi od 160 kW do 1600 kW, 1000V, 3300V, 6000V (fot. 10a, 10b)

Fot. 10a
Silnik 1100 kW, 6 kV

Fot. 10b
Silnik 160 kW, 6 kV

Silniki i urządzenia budowy specjalnej:

- zintegrowane z przemiennikiem częstotliwości od 60 kW do 500 kW, 1000, 1140 V (fot. 11a)

Fot. 11a
Silnik zintegrowany z przemiennikiem częstotliwości 500 kW, 1000 V

- zintegrowane z przemiennikiem częstotliwości od 500 kW do 850 kW, 3300 V (fot. 11b)

Fot. 11b
Silnik zintegrowany z przemiennikiem częstotliwości od 500 do 850 kW, 3300 V

- silniki przeznaczone dla przemysłu chemicznego od 55 kW do 315 kW
- separator elektromagnetyczny o mocy 2, 2,7, 19 kW (fot. 12).

Fot. 12
Separator elektromagnetyczny SEM-2 o mocy 19 kW.

- silniki z hamulcem elektromagnetycznym o mocy 15, 30, 132 kW do 1140 V (fot. 13)

Fot. 13

- izolatory przepustowe na napięcie 1250 V i obciążalności prądowej do 450 A (fot. 14)

Fot. 14

- wpusty kablowe dla kabli o średnicy zewnętrznej od 13 mm do 74 mm (fot. 15)

Fot. 15

Charakterystyczną grupą nowoczesnych silników produkowanych w DAMEL-u są silniki wysoko sprawne, które mają szereg parametrów wyraźnie lepszych od swych odpowiedników sprzed 20–30 lat. Dotyczy to szczególnie poziomu współczynnika sprawności, który jest m.in. wynikiem stosowania optymalizacji metod komputerowych w trakcie procesu projektowania silników, zwiększenia jakości i nowych właściwości materiałów, a także udoskonalenia procesów technologicznych w produkcji. Silniki o mocy 160 kW do 2000 kW o wysokim współczynniku mocy 95–97,5% przeznaczone są do napędu maszyn i urządzeń pracujących w przemyśle (m.in. przenośniki taśmowe, pompy hydrauliczne, pompy odwadniające, wentylatory itp.).

Charakterystyczna dla rozwoju Spółki jest grupa silników dwubiegowych. Produkowane są od kilkunastu lat i cały czas są modernizowane, dostosowywane do wymogów rynku i uzupełniane o kolejne opcje. Silniki te jako pierwsze przeszły proces certyfikacji na zgodność z dyrektywami unijnymi ATEX 100.

Największy postęp, jeśli chodzi o rozwój konstrukcji, nastąpił w grupie silników przeznaczonych do napędu organów urabiających kombajnów ścianowych oraz wysoko wydajnych przenośników taśmowych i zgrzeblowych. Stosowane w tych napędach silniki dużej mocy wysokiego napięcia to nowoczesne konstrukcje zapewniające wysoką wydajność maszyn urabiających i transportowych, a także dających jednocześnie znaczne oszczędności energii elektrycznej, co wynika z ich dużej sprawności.

Najnowsze i najbardziej zaawansowane technologicznie osiągnięcie DAMEL-u w produkcji napędów elektrycznych to silniki zintegrowane z przemiennikiem częstotliwości. Do najważniejszych zalet tej grupy silników należy zaliczyć:

- wbudowany do obudowy przeciwybuchowej kompletny przemiennik częstotliwości i sterownik mikroprocesorowy realizujący pełne sterowanie silnika, zabezpieczenie temperaturowe i przeciążeniowe,

- łagodny rozruch i regulację prędkości obrotowej w zakresie częstotliwości 3 ÷ 100Hz (90 ÷ 3000 obr/min),

- wyrównywanie obciążeń w układach wielosilnikowych,

- możliwość wizualizacji pracy napędu.

Silniki tego typu zostały zaprezentowane na Targach Górnictwa – Katowice i zostały nagrodzone w konkursie „Innowacyjne rozwiązania w budowie maszyn i urządzeń górniczych” w kategorii „Napędy i sterowanie”:

- w 2009 roku silnik o mocy 500 kW 1000 V
- w 2015 roku silnik o mocy 850 kW 3300 V

W programie produkcyjnym znajdują się też, stanowiące ciekawą grupę, separatory elektromagnetyczne. Stosuje się je nie tylko w kopalniach węgla kamiennego, ale także w cementowniach, elektrowniach i portach przeladunkowych. Wykonywane są od 1979 roku Pracują one nad przenośnikami taśmowymi, którymi transportowany jest materiał sypki, oczyszczając go z elementów ferromagnetycznych.

Opracowana jest też rodzina separatorów, które mogą pracować w warunkach zagrożenia wybuchem pyłu węglowego i metanu. Jest to bardzo nowatorskie rozwiązanie.

Szeroką ofertę DAMEL-u cechuje najwyższa jakość i niezawodność. Ciągły rozwój mechanizacji procesów wydobywczych węgla kamiennego stwarza zapotrzebowanie na nowe, doskonalsze konstrukcje maszyn górniczych, charakteryzujące się większą mocą zainstalowanych

napędów. Muszą one spełniać wysokie wymagania eksploatacyjne i cechować się odpornością obudowy na zagrożenia środowiska pracy, na zmienne obciążenia i duże spadki napięcia oraz wytrzymałością na dużą ilość załączeń w krótkich przedziałach czasowych i skutecznością systemu ochrony termicznej. Jest to konieczne do bezawaryjnej pracy i osiągnięcia dużego wydobywania.

Na trwałość eksploatacyjną i pewność ruchową stosowanych napędów elektrycznych decydujący wpływ mają ich szczególne cechy konstrukcyjne:

- wysokoefektywne układy chłodzenia wodnego obudowy silników, zwiększające odporność na okresowe przeciążenia w całym zakresie prędkości obrotowej silnika,
- odporne na udary i wysokie obciążenia mechaniczne obudowy silników, wykonane jako konstrukcje spawane ze stali o podwyższonej odporności korozyjnej na bardzo trudne warunki środowiskowe,
- skuteczne układy ochrony termicznej uzwojenia i węzłów łożyskowych, wyposażone w układy rezerwowe, wielostopniowe systemy ostrzegawczo-zabezpieczające,
- przeniesienie napędu z silnika poprzez wałek skrętny, zabezpieczający układ kinetyczny kombajnu przed niebezpiecznymi przeciążeniami dynamicznymi, mogącymi wystąpić w czasie eksploatacji,
- możliwość wysprzęglenia mechanicznego obrotów silnika, która polega na trwałym rozłączeniu ząbienia wału silnika z przekładnią napędzającą głowicę kombajnu, poprawiając bezpieczeństwo obsługi w czasie przeglądów lub napraw maszyny,
- odpowiedni dobór łożysk i smarów łożyskowych stałych, zapewniających pracę silników w określonych reżimach bez konieczności dokonywania przeglądów technicznych,
- stosowanie w procesie wytwarzania materiałów gwarantowanych przez kwalifikowanych dostawców.

Produkty DAMEL-u spełniają wymagania norm elektrycznych urządzeń przeciwwybuchowych grupy I, II i posiadają odpowiednią do rodzaju konstrukcji cechę bezpieczeństwa przeciwwybuchowego

Numer normy	Przedmiot normy
EN 60034-1 IEC 60034-1	Maszyny elektryczne wirujące. Dane znamionowe i parametry
PN-EN 60034-5 IEC 60034-5	Maszyny elektryczne wirujące. Stopnie ochrony zapewniane przez rozwiązania konstrukcyjne maszyn elektrycznych wirujących (kod IP). Klasyfikacja
EN 60034-6 IEC 60034-6	Maszyny elektryczne wirujące. Sposoby chłodzenia (kod IC)
EN 60079-0 IEC 60079-0	Atmosfery wybuchowe – Część 0: Urządzenia Podstawowe wymagania
EN 60079-1 IEC 60079-1	Atmosfery wybuchowe – Część 1: Zabezpieczenie urządzeń za pomocą osłon ognioszczelnych „d”
EN 60079-7 IEC 60079-7	Atmosfery wybuchowe – Część 7: Zabezpieczenie urządzeń za pomocą budowy wzmocnionej „e”
EN 60079-11 IEC 60079-11	Atmosfery wybuchowe – Część 11: Zabezpieczenie urządzeń za pomocą iskrobezpieczeństwa „i”

Dla określonych konstrukcji i w zależności od rynku przeznaczenia silników spełnione są również wymagania norm rosyjskich, ukraińskich itp.

Zasłużeni pracownicy DAMELU

ODZNAKI PRYZNANE W LATACH 1976–2014

Lp.	Nazwisko i imię	Rok przyznania
1	ADAMCZYK Alfred	1990
2	ADAMCZYK Edward	1990
3	ADOLF Tadeusz	1987
4	AUGUSTYN Krystyna	1985
5	BADOŃ Stefan	1976
6	BAGIŃSKI Roman	1985
7	BAŁDYS Józef	1985
8	BANASIK Zbigniew	1983
9	BANAŚ Jerzy	2009
10	BANDURA Paweł	1998
11	BANYŚ Marian	1976
12	BARGIEŁ Bogdan	1994
13	BARGIEŁA Stanisław	1979
14	BARGIEŁA Janusz	2014
15	BARUCH Krystyna	1997
16	BASIŃSKI Zenon	1986
17	BAK Kazimierz	1979
18	BECH Julian	1976
19	BEDNARSKI Józef	1979
20	BEDNARSKI Marek	2007
21	BEJM Stefan	1985
22	BERKOWICZ Lucjan	1983
23	BERNACKI Piotr	1990
24	BERNAT Mirosław	1997
25	BĘDKOWSKI Zenon	1985
26	BĘDZISZEWSKI Tadeusz	2002
27	BIAŁAS Jerzy	1987
28	BIELECKA Irena	1989
29	BIELECKI Józef	1989
30	BIENIECKI Antoni	1985
31	BIJAK Marian	2001
32	BŁAJSZCZAK Bogusław	1985
33	BOBOŃ Włodzimierz	1992
34	BOBREK Janina	1990
35	BOCHEN Zdzisław	1984
36	BOCHENEK Adam	1992
37	BOGUSŁAW Ferdynand	1976
38	BOGUSŁAW Andrzej	2007
39	BOROWIK Stanisław	1985
40	BOROWSKA Józefa	1986
41	BRYMORA Włodzimierz	1984
42	BRZOZOWSKI Jan	1987
43	BUCKI Marian	1985
44	BUCZYŃSKI Marcei	1998
45	BYLICA Janina	1985
46	BZYMEK Zdzisław	2011
47	CADER Ryszard	1995
48	CEMBRZYŃSKI Kazimierz	2000
49	CESARZ Kazimierz	1985
50	CHEJDYSZ Wiesław	1986
51	CHRZANOWSKA Barbara	1985
52	CICHOCKI Piotr	1983
53	CIEPACZ Kazimierz	1986
54	CIESIELSKA Mirosława	2013
55	CIESZANOWSKI Janusz	1985
56	CIEŚLAK Piotr	1999
57	CIEŚLIK Bogusław	1987
58	CIEŚLIK Andrzej	1989
59	CISZEK Tadeusz	1977
60	COFAŁA Janina	1976
61	CYGANEK Jan	1989
62	CYPIONKA Maria	1985
63	CZAJA Kazimierz	1985
64	CZAPLA Lucjan	1976
65	CZAPLA Marek	1985
66	CZARNECKI Stanisław	1984
67	CZARNECKI Władysław	1985
68	CZARNY Władysław	2008
69	CZERWIŃSKA Barbara	1984
70	DAJER Leszek	2009
71	DAWCZYŃSKI Zygmunt	1985
72	DĘBSKI Zygmunt	1976
73	DOLIŃSKI Waldemar	1991
74	DOMAGAŁA Wincenty	1980
75	DOMAGAŁA Władysława	1986
76	DOMAŁECZNY Stanisław	1990
77	DRECKO Mirosław	1992
78	DREKSA Ireneusz	1988
79	DROZDOWSKA Anna	1989
80	DROZDŹ Wiktor	1976
81	DUDA Witold	1993
82	DUDA Mirosław	2004
83	DUDA Jolanta	2010
84	DURAJ Jerzy	1998
85	DURAJ Krystyna	2001
86	DYBA Tadeusz	2007
87	FAJKIERZ Henryk	1985
88	FAMULSKI Tadeusz	1989
89	FENDLER Mieczysław	1985
90	FIJAŁKOWSKI Jan	1988
91	FILIPEK Alina	1985
92	FILIPEK Andrzej	1994
93	FLASZA Krzysztof	1999
94	FRĄCZEK Henryka	1977
95	FUKSIEWICZ Henryk	2012
96	GAJDZIK Alfreda	1987
97	GAJEWSKI Mieczysław	1985
98	GAJEWSKI Andrzej	2005
99	GAJOS Janusz	1999
100	GARCZYK Stanisław	1988
101	GAWRON Jan	1981
102	GDESZ Tadeusz	1989
103	GERCHARD Eugeniusz	2002
104	GĘBICKI Józef	1984
105	GIBAS Barbara	1992
106	GIEMZA Bolesław	1976
107	GIEMZA Jan	1988
108	GIEMZA Jadwiga	2008
109	GIEMZA Włodzimierz	2009
110	GŁĄB Stanisław	1988
111	GŁOWINKOWSKI Arkadiusz	1985
112	GOCYLA Czesław	1985

113	GODECKI Wincenty.....	1997	177	KASZUBA Ryszard.....	1984	241	LUDWIG Ryszard.....	2008	305	PAŁASZ Henryk.....	1986
114	GOŁĄB Andrzej.....	1996	178	KAWCZYŃSKI Jan.....	1985	242	ŁABUŚ Czesław.....	2003	306	PAŁASZ Zygmunt.....	1989
115	GONET Leszek.....	2008	179	KAWCZYŃSKI Janusz.....	2000	243	ŁAPA Józef.....	1985	307	PAŁKA Józef.....	1986
116	GORAŃCZKA Antoni.....	1989	180	KAWECKI Bolesław.....	1985	244	ŁAPA Arkadiusz.....	1996	308	PAPIERNIAK Stanisław.....	1980
117	GORGON Stanisław.....	1980	181	KĄCIK Krzysztof.....	2010	245	ŁĄTKA Józef.....	1985	309	PASTERNAK Adam.....	1985
118	GÓRAL Zdzisław.....	1976	182	KEMPKA Karol.....	1983	246	ŁUDZIEŃ Kazimierz.....	1984	310	PASTERNAK Jacek.....	2012
119	GÓRAL Andrzej.....	1996	183	KĘDZIOR Stefan.....	1976	247	ŁYKO Bronisław.....	1985	311	PATELA Natalia.....	1985
120	GÓRECKI Bogdan.....	1999	184	KĘPKA Waldemar.....	1992	248	MACHURA Alfred.....	1982	312	PATELA Zdzisław.....	1996
121	GÓRKA Zdzisław.....	2000	185	KĘPSKI Tadeusz.....	2000	249	MACIĄŻEK Zdzisław.....	1978	313	PATRZYŃSKI Leszek.....	2013
122	GÓRSKA Janina.....	1991	186	KIKA Stanisław.....	1981	250	MACIĄŻEK Krzysztof.....	1987	314	PAWEŁEK Leon.....	2002
123	GÓRSKI Józef.....	1985	187	KLASURA Marian.....	1990	251	MADEJSKI Tadeusz.....	1991	315	PAWLICKI Marek.....	1990
124	GRABOWSKA Krystyna.....	1985	188	KLIMCZYK Barbara.....	1990	252	MAJCZAK Jerzy.....	1978	316	PAWLIKOWSKI Jerzy.....	2008
125	GRABOWSKI Czesław.....	1999	189	KŁOSEK Stanisław.....	1987	253	MAJERANEK Edward.....	1985	317	PEŁKA Barbara.....	1992
126	GRADOWSKI Józef.....	1988	190	KOKOSZ Leszek.....	2010	254	MAJERANEK Janusz.....	1997	318	PIASECKI Grzegorz.....	2002
127	GRUDNIK Czesław.....	1985	191	KOŁODZIEJ Tadeusz.....	1980	255	MAJERANEK Wiesław.....	2006	319	PIĄTEK Ryszard.....	1985
128	GRUSZKA Marek.....	2005	192	KOŁODZIEJCZYK Waclaw.....	1985	256	MALIK Andrzej.....	2010	320	PIĄTEK Andrzej.....	1999
129	GRZESIAK Zdzisław.....	1979	193	KONIAREK Stefan.....	1983	257	MAŁYSA Roman.....	1985	321	PIĄTEK Ryszard.....	2008
130	GRZESIAK Maria.....	1993	194	KONIECZNA Halina.....	1982	258	MAŃCZYKOWSKI Marian.....	1985	322	PIEKARCZYK Adam.....	1995
131	GRZYB Szymon.....	1995	195	KONIECZNY Witold.....	1984	259	MARCHEWKA Jadwiga.....	2009	323	PIEKARCZYK Marek.....	2000
132	GRZYB Józef.....	1996	196	KOPCZYŃSKI Zenon.....	1983	260	MARZEC Józef.....	1985	324	PIEKARCZYK Jan.....	2001
133	GRZYB Grzegorz.....	2011	197	KOPERNACKI Czesław.....	1989	261	MARZEC Irena.....	1988	325	PIETRZKO Danuta.....	1985
134	GULCZYŃSKI Janusz.....	2007	198	KOSELA Teresa.....	2006	262	MARZEC Janusz.....	2003	326	PIETRZYK Mirosław.....	1985
135	GUSTAW Bogdan.....	1984	199	KOSIEŃ Mieczysław.....	1985	263	MASŁOWSKI Sławomir.....	2005	327	PILARSKA Bronisława.....	1985
136	HAJTO Bogdan.....	2014	200	KOŚCIELNIAK Wiesław.....	1985	264	MASZALIŃSKA Maria.....	1976	328	PILARZ Stanisław.....	1985
137	HALOTA Wojciech.....	1985	201	KOTUŁA Szczepan.....	2005	265	MATUSIAK Andrzej.....	1993	329	PIOTROWSKI Włodzimierz.....	1985
138	HAŁADUSZ Marek.....	1986	202	KOWALCZEWSKA Krystyna.....	1986	266	MAZUR Czesław.....	1977	330	PIOTROWSKI Edward.....	1988
139	HAŁATA Bolesław.....	1985	203	KOWALCZYK Stanisław.....	1985	267	MAĆZKA Krzysztof.....	2003	331	PIOTROWSKI Ryszard.....	1990
140	HAŁATEK Jerzy.....	1981	204	KOWALSKI Janusz.....	1998	268	MIARA Lucjan.....	1976	332	PISZCZEK Michalina.....	1988
141	HAMERLIK Tadeusz.....	1985	205	KOZERA Władysław.....	1976	269	MIARA Andrzej.....	2005	333	PIWOWARCZYK Antoni.....	1985
142	HARAZIŃSKI Edward.....	1981	206	KRAJEWSKI Bolesław.....	1984	270	MILNER Czesław.....	1985	334	POBIDEŁ Stefan.....	1990
143	HATLAPA Marian.....	1985	207	KRAMARCZYK Ryszard.....	1998	271	MIODEK Witold.....	2013	335	PODSIADŁO Maria.....	1990
144	HĄC Andrzej.....	1997	208	KRAWCZYK Adam.....	1988	272	MIRCZUK Kazimierz.....	1995	336	PODSIADŁO Witold.....	1990
145	HOLI Dariusz.....	2014	209	KRAWCZYK Zenon.....	1991	273	MISTELA Jan.....	1980	337	POPCZYK Antoni.....	1988
146	HYLEWSKI Stanisław.....	2002	210	KRAWCZYK Jerzy.....	2001	274	MISTERKIEWICZ Adam.....	1985	338	POWICHROWSKA Krystyna.....	1988
147	JACH Marian.....	1990	211	KREJ Mieczysław.....	1989	275	MOJCHO Adam.....	1976	339	POWICHROWSKI Janusz.....	1985
148	JACHIMOWSKI Tadeusz.....	1986	212	KRĘŻEL Jerzy.....	1980	276	MOLSKI Aleksy.....	1984	340	PRUCIA Wiesław.....	1993
149	JAGIELSKA Halina.....	1985	213	KRÓL Stanisława.....	1978	277	MORAWSKI Lucjan.....	2008	341	PRZYBYŁA Julian.....	1986
150	JAKÓBCZYK Krzysztof.....	1998	214	KRÓL Jan.....	1981	278	MOSZCZYŃSKI Zbigniew.....	1976	342	PRZYBYŁEK Adam.....	2014
151	JAKUBCZYK Bogusława.....	1995	215	KRÓL Kazimierz.....	1985	279	MROŻEK Roman.....	1985	343	PRZYBYŁKA Zdzisław.....	1985
152	JAMROZY Adam.....	2009	216	KRUK Henryka.....	2003	280	MROŻEK Sławomir.....	2004	344	PYTEL Halina.....	1985
153	JANAS Grzegorz.....	1992	217	KRYPCIAK Zenon.....	1977	281	MUC Henryk.....	1982	345	RACHLEWICZ Danuta.....	1983
154	JANAS Fryderyk.....	1993	218	KRYPCIAK Stanisława.....	1989	282	MUCHA Zbigniew.....	2001	346	RADZIĘTA Jan.....	1991
155	JANDA Wiesław.....	1987	219	KRZEMIŃSKI Marian.....	1985	283	MUNIOWSKI Waclaw.....	1985	347	RESPONDEK Stefan.....	1984
156	JANDA Artur.....	1996	220	KRZOS Włodzimierz.....	1985	284	MUSIAŁEK Zenon.....	1976	348	RESPONDEK Waclaw.....	1985
157	JANECZYK Henryk.....	1985	221	KRZOS Mirosław.....	2007	285	MUSIAŁEK Maria.....	1985	349	ROBAKOWSKA Alfreda.....	1976
158	JANKOWSKI Zygmunt.....	1983	222	KRZYSTANEK Jerzy.....	1984	286	NAGAS Zdzisław.....	1989	350	RÓŻYCKI Antoni.....	1985
159	JASIK Stanisław.....	1985	223	KUBICA Zdzisław.....	1985	287	NAWROT Mirosława.....	1987	351	RUDZKI Jan.....	1987
160	JASTRZĘBSKI Janusz.....	2001	224	KUBICZEK Stefan.....	1981	288	NAWROT Witold.....	1987	352	RUSEK Stanisław.....	1985
161	JEZERSKI Alfred.....	1988	225	KUBIK Stanisław.....	1978	289	NAWROT Witold.....	2012	353	RYCHLIK Ewa.....	2010
162	JEŻ Edward.....	1991	226	KULA Zygmunt.....	1982	290	NICIŃSKI Dariusz.....	2013	354	RYKAŁA Władysława.....	1994
163	JODŁOWSKA Wiesława.....	1989	227	KULA Elżbieta.....	1987	291	NOBIS Jerzy.....	1985	355	RYMKIEWICZ Zofia.....	1986
164	JURCZYK Rajmund.....	1986	228	KULAWIK Janina.....	1982	292	NOREJKO Jerzy.....	1986	356	SAMBOR Krzysztof.....	1999
165	JUSTYNIAK Aleksander.....	1985	229	KULIGOWSKI Tadeusz.....	1985	293	NOWACZEK Alfreda.....	1985	357	SAPETA Sabina.....	1986
166	JUSZKIEWICZ Kazimierz.....	1976	230	KULKA Kazimierz.....	1976	294	NOWAK Tadeusz.....	1985	358	SARWA Zbigniew.....	1994
167	KACPRZAK Marian.....	1989	231	KURDYŚ Sylwester.....	1984	295	NOWAK Zbigniew.....	2007	359	SEREDYKA Adam.....	1988
168	KACZMARZYK Lucjan.....	1985	232	KUTARASIŃSKI Henryk.....	2009	296	OLAWA Bożena.....	2011	360	SIEMIŃSKI Jerzy.....	2004
169	KALAGA Waclaw.....	1985	233	KUZIOR Wojciech.....	1985	297	OLEJNIK Adam.....	2013	361	SIERKA Andrzej.....	2010
170	KALARUS Marek.....	2000	234	LABER Edmund.....	1985	298	ORMAŃSKA Jadwiga.....	2002	362	SIKORA Edward.....	1990
171	KAMIŃSKI Włodzimierz.....	2009	235	LECH Jan.....	2010	299	ORNACKI Andrzej.....	1985	363	SIODŁAK Tadeusz.....	1981
172	KANIA Czesław.....	2004	236	LESISZ Irena.....	1988	300	OSIŃSKI Mirosław.....	1998	364	SKIBIŃSKA Teresa.....	1995
173	KAROLAK Józef.....	1997	237	LIPOWSKA Agnieszka.....	1985	301	OSTRZYŻEK Marian.....	1987	365	SKORUPA Henryk.....	1985
174	KAROŃ Stanisław.....	2009	238	LISZAJ Antoni.....	1985	302	OŹDZIŃSKI Henryk.....	1979	366	SKRZELEWSKI Zygmunt.....	1985
175	KARWAS Ryszard.....	1985	239	LUBOŃ Antoni.....	1986	303	PAJDAK Ryszard.....	1985	367	SŁABOŃ Zdzisław.....	1994
176	KARWAT Zdzisław.....	2002	240	LUDWIG Eugeniusz.....	1988	304	PALIGA Zbigniew.....	1995	368	SOBCZYK Ryszard.....	1988

369	SOBONŃ Wiesław	1993
370	SOBOTA Krystyna	2009
371	SOKÓŁ Zygmunt	1978
372	SOKÓŁ Regina	1986
373	SOKÓŁ Ryszard	1998
374	SOŁTYSIK Andrzej	1989
375	SPIRYTULSKI Włodzimierz	1977
376	STACHLEWSKI Adam	1985
377	STACHOWICZ Antoni	1985
378	STALA Ryszard	1994
379	STANEK Piotr	2011
380	STAŃCZAK Jacek	2012
381	STAŃCZYK Stanisław	1986
382	STAROŃ Kazimierz	1998
383	STAROWICZ Franciszek	1990
384	STASIŃSKA Wiera	1986
385	STEC Henryk	2010
386	STEFAŃCZYK Janusz	2004
387	STEFAŃSKI Andrzej	2003
388	STĘPIEŃ Bolesław	1979
389	STĘPIEŃ Leopold	1985
390	STĘPIEŃ Jerzy	2010
391	STĘPIEŃ Jacek	2012
392	STOJEK Stanisława	1979
393	STOLCZYK Marian	1987
394	STOLCZYK Jan	1989
395	STRAUS Leokadia	1985
396	SUCHOSZEK Jerzy	1987
397	SUCHY Stanisław	1999
398	SUDARA Zdzisław	1985
399	SUROWIEC Jarosław	2011
400	SYGUŁA Marian	1987
401	SYNOWIEC Józef	1985
402	SYPKO Edward	1984
403	SZALONY Dariusz	2006
404	SZATAŃSKI Piotr	1983
405	SZLĘK Kazimierz	1985
406	SZLĘK Marian	1985
407	SZLĘK-KOZA Janina	2004
408	SZOPA Krzysztof	2000
409	SZOSTAK Janina	1985
410	SZRENIAWA Stanisław	1986
411	SZUBERT Marian	2004
412	SZUSZKIEWICZ Ludwik	1985
413	SZWENK Krystyna	1987
414	SZYMCZYK Zbigniew	1988
415	SZYSZKA Jerzy	1989
416	ŚLĘZAK Tadeusz	1984
417	ŚLĘZAK Zdzisław	1985
418	ŚMIAŁOWSKA Anna	2002
419	ŚPIEWAK Małgorzata	2010
420	ŚWIDERSKI Leszek	1995
421	ŚWIERCZYŃSKI Witold	1979
422	ŚWIĘTOŃ Elżbieta	2009
423	TABOR Andrzej	2006
424	TARANIEK Zbigniew	1985
425	TEPER Janusz	1990
426	TICHY Jadwiga	2010
427	TOBOREK Grzegorz	2010
428	TOBOROWICZ Jan	1985
429	TORBUS Jerzy	1987
430	TORUŃ Jarosław	2008
431	TRELIŃSKI Andrzej	1993
432	TRZAŚKI Józef	1977

433	TRZCINA Marian	1978
434	TRZCIONKA Józef	1987
435	TUREK Ryszard	2014
436	TURNIAK Kazimierz	1985
437	TYLIKOWSKI Czesław	1989
438	URGACZ Antoni	2004
439	URZĘDNICZEK Zbigniew	2005
440	WACOWSKI Stanisław	1982
441	WALOTEK Zdzisław	1985
442	WALUGA Marian	1980
443	WALUGA Jerzy	1985
444	WARKOCZYŃSKI Józef	1985
445	WARTAK Stanisław	1985
446	WAWRZYŃCZAK Adam	2001
447	WĄTEK Jerzy	1993
448	WCIŚLIK Włodzimierz	1994
449	WDOWIK Lidia	1984
450	WĘGLARZ Aleksandra	2012
451	WIECZOREK Kazimierz	1977
452	WIECZOREK Maria	1985
453	WIECZOREK Ryszard	2004
454	WIECZOREK Elżbieta	2009
455	WIEJA Henryk	1987
456	WIERNICKI Tadeusz	1982
457	WIERNIKOWSKI Zygmunt	1985
458	WIERZCHOWSKA Sabina	1985
459	WINKLER Jadwiga	1994
460	WITAS Bogdan	1985
461	WŁOSEK Ryszard	1985
462	WNĘTRZAK Zofia	1985
463	WNUK Kazimierz	2005
464	WOJAKOWSKA Józefa	1985
465	WOLNY Jacek	2006
466	WOŹNIAK Krzysztof	2010
467	WÓJCIK Eugeniusz	1985
468	WÓJCIK Wiesław	1992
469	WRÓBEL Eugeniusz	1987
470	WRÓBLEWSKI Janusz	2008
471	WRÓBLIŃSKI Kazimierz	1988
472	WRZEŚNIEWSKI Tadeusz	1998
473	WYDMAŃSKA Wanda	1986
474	WYŁUPEK Jerzy	2004
475	WYPYCH Czesław	1985
476	ZABAWA Włodzimierz	2007
477	ZAMOŻNY Włodzimierz	1998
478	ZAPORA Czesław	1985
479	ZARYCHTA Stefan	1979
480	ZARYCHTA Janusz	1992
481	ZARYCHTA Jerzy	2009
482	ZBĄSKI Bolesław	1976
483	ZIĘTAL Henryk	2005
484	ZIĘTARA Stanisław	1984
485	ZIMNOCH Jerzy	1985
486	ZIMNY Marek	2010
487	ZIOMEK Marian	1976
488	ZIÓŁKOWSKI Zdzisław	1979
489	ZUBA Józef	1991
490	ZYCH Stanisław	1978
491	ZYGIERT Czesław	1988
492	ZYGMUNT Mieczysław	1985
493	ŻARSKI Marian	1985
494	ŻUREK Zygmunt	1996

DAMMEL

1940
2015

Spis treści

Duma i optymizm	3
HISTORIA ZAKŁADU	4
Warsztatowy rodowód	4
Podstawowa działalność – remonty	5
By sprostać zadaniom, niezbędna rozbudowa.....	6
Zmiana statusu firmy	7
Lata symbiozy produkcji i kolejnych inwestycji	15
Remonty to nie bagatela, ale produkcja, to coś!	15
Dokonania załogi napawają dumą	27
Ważne przekształcenia	27
Kolejny etap rozbudowy i rozwoju	27
Do hal wkracza nowoczesność	32
Wdrażanie reformy gospodarczej	34
Pod nową nazwą	38
Wejście na rynki zagraniczne	38
Galopująca inflacja i pierwsze oznaki kryzysu	41
Przełomowy krok: postawiono na produkcję górnich maszyn elektrycznych	41
Wymóg czasu: prywatyzacja	42
Lata 90-te, czas trudnych decyzji	42
Prywatyzacja przez komercjalizację: DAMEL Spółką Akcyjną	49
Certyfikat jakości ISO nobilituje	50
Final procesów prywatyzacyjnych	51
Inwestycyjne przyspieszenie	53
Zmieniały się właściciele, zmieniały się nazwy zakładu	53
KOMPETENCJE I ZAANGAŻOWANIE ZAŁOGI NAJWIĘKSZĄ WARTOŚCIĄ	54
Struktura zatrudnienia	62
Stan zatrudnienia	63
Firmą kierowali	63
Z kroniki minionego pięciolecia	64
STAŁE WZBOGACANIE OFERT PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ	66
Podstawą – myśl technologiczna zawarta w projektach	66
Jakość w najwyższej cenie	69
Całodobowy serwis remontowy	69
Inwestycje i najnowsze produkty	69
Oferta dla nowych odbiorców	70
Eksport szansą na rozwój i dekonjunkturę na rynku wewnętrznym	71
Z myślą o przyszłości – nowatorskie konstrukcje i technologie.....	76
Sprostać wymogom klientów	77
AKTUALNA OFERTA HANDLOWA	84
ZASŁUŻENI PRACOWNICY DAMELU	87

Zespół redakcyjny:
Grzegorz Gębski
Jan Giemza
Zdzisław Nagas
Henryk Nykiel
Bogdan Śmieja
Robert Tomaszewski

Tekst:
Henryk Nykiel

Przy opracowywaniu monografii korzystano
z materiałów źródłowych Dyrekcji Spółki
oraz kronikarzy Zakładu:
mgr Blanki Modrzejewskiej, Stefana Polacika
i Marka Czapli.

Realizacja:
POLIRES, Katowice, www.polires.com.pl
Projekt graficzny – Wojciech Smolarski
Listopad 2015

DAMEL

DĄBROWSKA FABRYKA
MASZYN ELEKTRYCZNYCH
DAMEL S.A.

41-300 Dąbrowa Górnicza • al. Piłsudskiego 2

tel. 32 262 32 31 • fax 32 264 34 26

office@damel.com.pl • www.damel.com.pl
